

წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოვანე ოქროპირისაჲ
კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისაჲ
თარგმანებაჲ წმიდისა სახარებისაჲ
მათეს თავისაჲ

თავი ა

ვსენებაჲ წმიდისა მათე მახარებელისაჲ
დაწყებაჲ სიტყვსაჲ

გუაკურთხენ. უფალო!
კურთხეულ არს ღმერთი ყოვლაღვე
ან და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამენ!
ლოყვა-ყავთ გლახაკისა ევთუქესტუს. წმიდანო ღმრთისანო.

ჯერ-იყო ჩუენდა, ძმანო, რაფთამცა არა გუეჲმარებოდა წერილთამიერი შენევენაჲ, არამედ ესევეითარიმცა გუაქუნდა მოქალაქობაჲ სავესე სინმიდითა და სათნოდ ღმრთისაჲ, რაფთამცა მადლი იგი სულისა წმიდისაჲ განანათლებდა სულთა ჩუენთა წიგნთა წილ, და ვითარცა წიგნნი ინერებიან მელნითა, ეგრეთმცა გულნი ჩუენნი ინერებოდეს მადლითა მით ცხოელსმყოფელისა სულისაჲთა; ხოლო ვინაფთგან ესევეითარსა მას საწანადელსა და სასურველსა მადლსა დავაკლდით სიმრავლითა ცოდვათა ჩუენთაჲთა, მოედით, ან მეორე ესე ვიპყრათ გზაჲ – გულისწმის-ყოფაჲ წერილთაჲ და მათ მიერ სარგებელი სულთა ჩუენთაჲ.

უმჯობეს და უაღრეს იყო პირველი იგი, ვითარცა წამებს ღმერთი საქმეთა მიერ მისთა და სიტყუათა; რამეთუ ნოეს და აბრაჰამს და შვილთა მისთა და იოზს და მოსეს არა წერილთა მიერ ეტყოდა, არამედ თავადი თავით თვისით, რამეთუ ჰპოებდა გონებათა მათთა განწმედილთა ბინისაგან ვნებათაჲსა. ვინაფთგან კულა უფსკრულსა მას უკეთურებისასა შთავარდა ერი იგი ებრაელთაჲ და მრავალთა მიერ ცოდვათა შეამნიკულნეს სულნი მათნი, მერმე საჭიროდ საწმარ იქმნნეს წერილნი და ფიცარნი რჩულისანი და მათმიერი იგი სწავლაჲ და მცნებათა დადებაჲ, რამეთუ არღარა ღირს იყვნეს პირისპირ ზრახვად მეუფისა, და ესე საქმე არა პირველთა მათ წმიდათა ზე ოდენ, არამედ ახლისაცა რჩულისათა სახილველ არს, რამეთუ მოციქულთა არა თუ წერილ რაჲმე მისცა ღმერთმან, არამედ წერილთა წილ მადლი იგი სულისა წმიდისაჲ აღუთქუა მოცემად, ვითარცა იტყვს, ვითარმედ: „მან მოგაწსენოს თქუენ ყოველივე“.¹ და რაფთა სცნა უაღრესობაჲ

¹ იოან. 14,26.

ამის სახისად, ისმინე, რასა იტყვს წინანარმეტყუელისა მიერ: „აღგიტქუა თქუენ აღთქუმად ახალი, მივსცე რჩული ჩემი გონებასა შვილთა თქუენტა-სა და გულთა ზედა მათთა დაფნერნე მცნებანი ჩემნი, და იყვნენ ყოველნი ღმრთივსწავლულ“.¹ და მოციქული პავლე ამის მაღლისა უზეშთაესობასა გამოაჩინებს და იტყვს დანერასა რჩულისა მის ახლისასა „არა მელნითა, არამედ სულითა ღმრთისა ცხოველისადთა, არა ფიცართა ქვისათა, არამედ ფიცართა გულისა ჯორციელისათა“.²

ვინაფთვან კულა სიგრძესა შინა ჟამისასა მიდრკეს კაცნი, რომელნი-მე გარდაქცევითა მართლისა სარწმუნოებისადთა და სხუანი საქმეთა მი-ერ ბოროტთა, ამისთვის კულად საჯმარ იქმნა წერილთამიერი სწავლაჲ. ან უკუე გულისჯმა-ყავთ, რაოდენ ბოროტ არს, რომელთა-ესე თანაგუედვა ესევითარისა მოქალაქობისა მოგებაჲ, რაფთამცა არად საჯმარ იყო ჩუენდა წერილი, არამედ წიგნთა წილ სულისა მიერ წმიდისამცა განათლდებოდეს გულნი ჩუენნი, ვინაფთვან მას პატივისა დავაკლდით და მეორე ესე სახე საჯმარ იქმნა ჩუენდა, უკუეთუ ან ესეცა ნამალი არა ვიჯმართ კეთილად. ხოლო უკუეთუ ესე საბრალობელ არს, რომელ წერილნი გუეჯმარებინ და არა სულისა წმიდისა მაღლითა სავსე ვართ, იხილეთ, რაოდენ უმეტეს საბ-რალობელ ვართ, უკუეთუ ვერცა რაჲ ამის წამლისაგან ვირგოთ, არამედ ცუდად და ამაოდ მდებარედ შევჯრაჯხნეთ წერილნი უმეტეს ჩუენდა და-სასჯელად. ხოლო რაფთა არა შეგუემთხვოს ესევითარი, გულისჯმა-ვყვნეთ წერილნი მეცნიერებით და ვცნათ, ვითარ ძუელი იგი მოეცა რჩული, ანუ ვითარ ახალი ესე აღესრულა მაღლი. ვითარ უკუე მოეცა რჩული იგი, ანუ ოდეს, გინა სადა? შემდგომად წარწყმედისა მის მეგჯტელთაჲსა უდაბნოსა მას ზედა მთასა სინაჲსა, რაჟამს არმური და საჯუმილი აღვიდოდა მთისა-გან, ჯმაჲ ნესტკსაჲ ისმოდა, ელვანი და ქუხილნი იქმნებოდეს, შე-რაჲ-ვიდა მოსე ნისლსა მას. ხოლო ახალსა რჩულსა არა ესრეთ, არცა უდაბნოსა ზე-და მოგუეცა, არცა მთასა, არცა კუამლითა და ბნელითა, ნისლითა და არ-მურითა, არამედ ნათელსა შინა დღისასა, სახლსა შინა მსხდომარე იყვნეს რაჲ ყოველნი დიდითა სიმშჯდითა და დანყნარებითა, მოვიდა მაღლი იგი განმაცხოველებელისა წმიდისა სულისაჲ; რამეთუ პირუტყუებრივითა მათ და გონებითა ზრქელთა და ურჩითა უჯმდა ჯორციელი ხილვაჲ მთისა მის უდაბნოჲსაჲ, ნისლისა და არმურისაჲ, ჯმისა სასტიკისაჲ და სხუათა მათ ესევითართაჲ, ხოლო განყენებულთა მათ ყოველისავე ვნებისაგან, მორჩილ-თა და სიმალლედ სულიერად აღმალლებულთა არარაჲ ესევითარი უჯმდა, და იგიცა, რომელ იქმნა ოხრაჲ, ვითარცა ქარისაჲ, არა თუ მოციქულთათვის იყო, არამედ მუნ მყოფთა მათ მახლობელად ჰურიათა, რომელთათვისცა ენანი იგი ცეცხლისანი ერუენნეს; რამეთუ უკუეთუ ამასცა ზედა იტყოდეს, ვითარმედ ტკბილთაგან სავსე არიან, უკუეთუმცა ყოვლადვე არარაჲ ესე-

¹ შდრ. იერ. 31,31-34; იოან. 6,45.

² 2 კორ. 3,3.

ვითარი იხილვა, რადმცა არა მრავალი ესევეითარი თქუეს. და ძუელსა მას რჩულსა, აღვიდა რად მოსე მთად, მაშინლა ღმერთი გარდამოჴდა, ხოლო აქა, აღვიდა რად ბუნებად ჩუენი ზეცას და უფროსად საყდარსა მას სამეუფოსა, ეგრეთ გარდამოჴდა სული წმიდად და ფრიად უალრესნი საკურველებანი გამოაჩინნა, ვიდრელა ძუელსა მას; რამეთუ არა მითთ გარდამოჴდეს მოციქულნი და ჴელთა აქუნდეს ფიცარნი იგი რჩულისანი, ვითარცა მოსეს, არამედ სული წმიდად მოაქუნდა გონებათა შინა თჴსთა, და საუნჯე კეთილთად და წყაროდ მადლისად აღმოეცენებოდა მათგან და ყოველთა აღავსებდეს სურნელებითა, რამეთუ იყვნეს იგინი წიგნ პირმეტყუელ ძალითა მით სულისა წმიდისადათა, და მეყსა შინა მოაქციეს ღმრთისა სამ ათასნი იგი, მერმე ხუთ ათასნი, მერმე ყოველივე სოფელი, რამეთუ ღმერთი ეტყოდა ენითა მათითა მომავალთა სმენად სიტყუსა მათისა.

ამის ყოვლადწმიდისა და დიდებულისა სულისა მადლითა აღივსო მათე, და აღწერა წმიდად სახარებად მათე მეზუერემან, რამეთუ არა მრცხუენის წოდებად მისა სახელი იგი პირველისა მის საქმისა მისისა, არცა მისდა, არცა სხუათადა, რამეთუ ესე გამოაჩინებს უფროსად ძალსა მას სულისა წმიდისასა და მათსა მას სათნოებასა, რომელ ესევეითართა უნდოთა და შეურაცხთა საქმეთაგან, მეზუერეობისა და მეთევზეობისა და მეპრატაკეობისაგან, ესევეითართა საქმეთა მოქმედ და ესევეითართა სიტყუათა მეტყუელ იქმნეს. ხოლო სახარებად წიგნსა ამას სამართლად უწოდა, რამეთუ სატანჯველთაგან ჴსნასა და ცოდვათა შენდობასა და სიმართლესა და სინმიდესა და გამოჴსნასა და შვილებასა ღმრთისასა და დამკვდრებასა სასუფეველისასა ახარებს მტერყოფილთა, უმადლოთა, ბნელსა შინა მსხდომარეთა; რადმცა უკუე სწორ იყო წმიდისა ამის სახარებისა? ღმერთი ქუეყანასა ზედა იხილვების და კაცი ცათა შინა, და ზეცათანი იგი ქუეყანისა თანა აღერინეს, ანგელოზნი იხარებდეს კაცთა თანა, კაცნი ზიარ იქმნებოდეს ანგელოზთა და სხუათა მათ უზეშთაესთა ძალთა, და სახილველ იყო მრავალჴამისა მის ბრძოლისა დაჴსნად და დაგებად ღმრთისად ჩუენისა ამის განვრდომილისა ბუნებისა მიმართ, რომლისათჴსცა ეშმაკთმთავარი სირცხვლეულ იქმნა, სულნი იგი უკეთურნი ივლტოდეს, სიკუდილი შეიკრვოდა, სამოთხზ განელებოდა, წყევად განქარდებოდა, ძალი ცოდვისად განილეოდა, საცთური განიდევნებოდა, ჴემმარიტება აღყუავნებოდა, სიტყუად ღმრთისმსახურებისად ყოველსა ქუეყანასა განითესებოდა და ნაყოფიერ იქმნებოდა, მოქალაქობად ზეცისად ქუეყანასა ზედა დაენერგვოდა, და ძალნი უჴორცოთანი სიყუარულით თანამზრახვალ გუექმნებოდეს, და ანგელოზთმთავარნი ქუეყანად გარდამოვიდოდეს, და დიდი სასოებად საუკუნეთა მათ კეთილთად მოგუეცემოდა. ამის ყოვლისათჴს სახარება ეწოდა წიგნსა ამას, რამეთუ სხუად ყოველივე სოფლისა სიტყუად ოდენ არს ცუდ და ამაო, ცარიელი საქმეთაგან ჴემმარიტებისათა: სიმრავლე საფასეთად, სიმადლე ძლიერებისად, მთავრობად და დიდებად და პატივი და სხუად ყო-

ველივე, რავდენიცა სოფლისმოყუარეთა კეთილად უჩნს; ხოლო ქადაგებულნი იგი მეთევზურთა მიერ და მეზუერისა სამართლად ინოდების სახარება, არა ამისთვის ოდენ, რომელ მტკიცე და შეურყეველ არიან კეთილნი იგი მის მიერ ქადაგებულნი და უზეშთაეს ღირსებისა ჩუენისა, არამედ ამისთვისცა, რომელ ფრიად ადვილად მოგუეცა ყოველივე იგი, რამეთუ არა დავშუერით, არცა შევოფლდით ძიებასა მათსა, არცა რად ჭირი თავს-ვიდევით, არამედ კაცთმოყუარებითა ღმრთისადათა უსასყიდლოდ მოგუეცნეს ნიჭნი იგი ბუნებათა უაღრესნი, რამეთუ შემოყუარნა ჩუენ განდგომილნი ესე სახიერმან მან მეუფემან და მოუგონებელითა მით პატივითა პატივ-გუცა, უკუეთუ ოდენ ან ვინებოთ ღირსად ჩინებისა მის სლვად და პატივისა მის მისმიერსა შეშუენებად.

ხოლო რადათეს ესოდენტა მათ მოციქულთა შორის ორთა ხოლო აღწერეს სახარებად ათორმეტთაგან და ორთა შემდგომთა მათთა (რამეთუ ერთი იგი პეტრესი და მეორე პავლესი იყო მონაფე, რომელთა მათეს და იოვანეს თანა აღწერნეს სახარებანი)? – ესე ამისთვის, რამეთუ არარას იქმოდეს პატივის ძიებით და მთავრობისმოყუარებით, არამედ ყოველსავე ზედა ბრძანებასა ღმრთისასა ელოდეს, და ვითარცა უბრძანა სულმან ნმიდამან და რომელთა უბრძანა, მათცა აღწერეს. თქუას უკუე ვინ, ვითარმედ: არა კმა იყოა ერთი მახარებელი თქუმად ყოველისავე? კმა იყო, არამედ რადთა უმტკიცეს იყოს და სარწმუნო ყოველივე, ამისთვის ოთხთა აღწერეს, რადთა ოდეს იხილო, რომელ ოთხთა აღწერეს არა ერთსა ადგილსა, არცა ერთსა ჟამსა, არცა ერთად შეკრბეს და ეზრახნეს ურთიერთას, და ოთხთავე ერთი პირი და ერთი ძალი სიტყვსაჲ, ვითარცა ერთითა პირითა აღწერეს, გულისწმა-ჰყო ჭეშმარიტებისა მათისა ძალი. თქუას უკუე მაცილობელმან, ვითარმედ უფროდსად წინააღმდგომი იქმნა მაგის სიტყვსაჲ, რამეთუ ესერა მრავალსა ადგილსა წინააღმდგომ ურთიერთას იპოებიან. არამედ გულისწმა-ყავნ ესევითარისა მეტყუელმან მან, ვითარმედ ამისგან უმეტესად გამოჩნდების ჭეშმარიტებად მათი, რამეთუ უკუეთუმცა ყოველივე ერთი სიტყუა იყო ოთხთავე აღწერილი, რომელ არცამცა სიტყუად შეიცვალებოდა, არცა ჟამი, არცა ადგილი, არამცა ვის ჰრწმენა მტერთაგანსა, თუ არა ერთად შეითქუნეს და ერთსა ადგილსა შეკრბეს და ყოველივე ზოგად დაწერეს; ხოლო ან მცირედი იგი სიტყუათა შეცვალებად ყოველსავე ესევითარსა იჭუსა განაქარვებს და გამოაჩინებს საქმისა მის ჭეშმარიტებასა, და რომელი რადმე – ანუ რომელთა ადგილთათვის ანუ ჟამთა – სხუამან სხუაებრ თქუა და სხუამან – სხუაებრ, ესე ჭეშმარიტებასა სიტყვსა მათისასა არარას ყოვლადვე ავნებს, არამედ ესეცა ყოველივე, რავდენიცა იპოოს, ვითარცა ღმერთმან ძალი მოგუეცეს, თითოეულისა სიტყვსა განმარტებად თვსსა ადგილსა მიგითხრათ. ხოლო ამასცა გაუწყებ პირველთქუმულთა თანა, ვითარმედ საფუძველსა ზედა სიტყვსასა და საქმეთა მათ ზედა, რომელთა მიერ ცხორებად ჩუენი აღესრულების და სარწმუნობად ჩუენი განმტკიც-

ნების, არა არს ყოველადვე მათ შორის განწვალებად, არცა შეცვალებად სიტყვასად, ესე იგი არს, ვითარმედ ღმერთი კაც იქმნა, ვითარმედ სასწაულნი და კურნებანი ქმნა, ვითარმედ ჯუარს-ეცუა, ვითარმედ დაეფლა და აღდგა, ვითარმედ აღმალდა ზეცად, ვითარმედ ეგულების განსჯაჲ, ვითარმედ მოგუცნა მცნებანი განმაცხოვლებელნი სულისანი, ვითარმედ არა წინააღმდეგომ შჯულისა მის პირველისა იქმნა, არამედ აღასრულა იგი, ვითარმედ ძე ღმრთისად არს, მხოლოდშობილი, საყუარელი, განუყოფელი არსებისა მის მამულისაჲ; და რავდენიცა არს ესევითარი, ამას ყოველსა ზედა არცა ერთი იპოების განწვალებად სიტყუასა შინა მათსა, არამედ დიდი ერთობად და ვითარცა ერთითა პირითა და ერთითა სულითა თქუმული.

ხოლო სასწაულთათჳს უკუეთუ არა ყოველთა ყოველივე თქუეს, არამედ რომელთამე სხუად სასწაული თქუეს და რომელთამე – სხუად, ესე არა დასაბრკოლებელი არს, რამეთუ გინა თუმცა ერთსა აღენერა ყოველივე, მეტიმცა იყო და არად საწმარ სხუათა მიერ აღნერილი, გინა თუ სრულიად სხუად და სხუადმცა ეთქუა ყოველთა, არამცა ჩნდა ურთიერთას წამებაჲ; ამისთჳს ზოგადცა მრავალსა იტყვან, და კუალად რავდენიმე თითოეულმან ხოლო აღნერა, რადთა არცა ვინ მათგანი წამეტნავად ჩნდეს და ცუდად დამაშურალ, და კუალად ჭეშმარიტებისა წამებაჲ დიდი ჩნდეს ურთიერთას წამებითა.

ამისთჳს ლუკა დაწყებასა სახარებისა თჳსისასა მიზეზსაცა იტყვს, რომლისათჳს იწყო აღნერად, „რადთა სცნა, რომელთათჳს ისწავე სიტყუათა მათ კრძალულებაჲ“¹, ესე იგი არს, რადთა სცნა, ვითარმედ სიტყუანი უცთომელნი ისწავენ და გაქუნდესო აღნერილი ესე მოსაწესენებელად კრძალულებისა მის სიტყუათა ქადაგებისათა.

ხოლო იოვანე არარას იტყვს მიზეზსა დაწყებისა თჳსისასა, გარნა ჩუენ გკსწავიეს მამათაგან, ვითარმედ არცა მან უმიზეზოდ იწყო აღნერად. და ესე იყო მიზეზი მის მიერ აღნერილისა მის სახარებისა: ვინადთგან სამთა მათ მახარებელთა მოსწრაფებაჲ დადვეს ქრისტეს განკაცებისათჳს თქუმად და ქუეყანასა ზედა ქცევისა მისისა საქმენი აღნერნეს, რაოდენ ეძლო, და ღმრთეებისათჳს არარად დიდად თქუეს, უბრძანა ქრისტემან მოწაფესა მას საყუარელსა ღმრთისმეტყუელებისა აღნერად, და ამის მიზეზისათჳს ყო დაწყებაჲ სიტყვსა თჳსისად, და ესე საცნაურ არს მისისა მის სახარებისაგან, რამეთუ არა განკაცებისაგან იწყო სიტყუად, ვითარცა სხუათა მათ, არამედ ღმრთისმეტყუელებისაგან, რომლისათჳსცა აღნერა ყოველივე. რამეთუ არა დაწყებასა ოდენ, არამედ ყოველსავე სახარებასა შინა მისსა უმეტესი სიტყუად ღმრთისმეტყუელება არს და უმაღლესი სხუათა მათ თქუმულისად.

ხოლო მათეს ევედრნეს, რომელნი-იგი ჰურიათაგან მოქცეულ იყვნეს, რადთა რად-იგი მიუთხრა სიტყუად ქრისტესთჳს, აღუნეროს მათ წიგნად,

¹ ლუკ. 1,4.

საკსენებელად სამარადისოდ. ამისთვის აღწერა სახარება თუკი ენითა ებრაულითა.

ხოლო მარკოზ უქადაგა რად მეგკპტელთა ქრისტე, ევედრნეს მონაფენი იგი, რადთა მანცა წერილი დაუტეოს, და სულისა წმიდისა მადლითა აღწერა მანცა მისი იგი სახარებად.

ამისთვისცა მათე, ვინაფთგან ებრაელთა შორის იყო აღწერად მისისა მის სახარებისად, ესე ისწრაფა გამოჩინებად, ვითარმედ თესლისაგან აბრაჰამისა და დავითისა იშვა, და დანყება მებრ სიტყვსად შობისათუკს უფლისა ყო, რამეთუ დიდად განისუენებდეს ამას ზედა ებრაელნი, რომელ გულსაგსე-ჰყოფდა, ვითარმედ აბრაჰამის და დავითის ტომისაგან იშვა ქრისტე. ხოლო ლუკა ბერძულეებრ აღწერა ყოველთათუკს, რომელნიცა მიემთხვნენ. ამისთვის ზემორე იწყო თხრობად და, მო-რად-ვიდა მამათმთავართა რიცხუსა ვიდრე ადამისა, წარმოთქუა სახელები მათი.

ამათ ესევეითართა მიზეზთათუკს უბრძანა თითოეულსა მათსა სულმან წმიდამან აღწერად. ხოლო ვითარცა ზემო ვთქუ, საკრძალავთა მათ ზედა საქმეთა და რომელთა მიერ ქადაგებისა მათისა ძალი განმტკიცნებოდა, არცა ერთი რად განწვალებად აჩუენეს, არამედ დიდი ერთობად და ურთიერთას წამებად, და ესე გულისწმა-ყავთ ნუ სიტყუათაგან ოდენ, არამედ საქმისაგანცა, რამეთუ უკუეთუ განწვალებადმცა იყო შორის მათსა, ვითარმცა წარემართა ქადაგებად მათი ერთსა ზედა პირსა, ვითარცა იტყვს, ვითარმედ: „ყოველი მეუფებად, რომელი თავსა ზედა თუკსა განეველთის, დაიწსნას“.¹ ვინაფთგან უკუე იგინი ერთსა საქმესა ქადაგებდეს, უკუეთუმცა წინააღმდგომ ურთიერთას იყვნეს, ვითარმცა წარემართა ქადაგებად იგი, ვითარ სარწმუნო იქმნა ყოველთა მიერ, ვითარ განწდა წმად მათი ყოველსა ქუეყანასა და კიდეთა სოფლისათა სიტყუანი მათნი,² რომელთა-იგი მრავალნი მწდომად აღუდგეს, მრავალნი დაწსნად ისწრაფდეს, რამეთუ არათუ ერთსა შინა ყურესა დაწერეს და დამალეს, არამედ შორის ყოველისა სოფლისა განჰმარტეს აღწერილი მათი, და სასმენელად მტერთა მათთა და მბრძოლთა აღმოიკითხვოდა იგი, და ვერარად ვინ ცთომად ანუ ურთიერთას განწვალებად შეჰჰადა, არამედ ყოველნივე იძლინეს მბრძოლნი მათნი, და სამართლად, რამეთუ ძალი ღმრთისად იყო თანაშემწე და წინამძღუარ მათისა მის ქადაგებისა. და უკუეთუმცა არა ესე იყო, ვითარმცა უძლო მეზუერემან და მეთევზურმან და უსწავლელმან ესევეითარისა მის სიბრძნისა მოგებად, რადთამცა სავსე ესე ზეცისა საიდუმლოდთა სახარებად აღწერა? ვინ უძლო ზუავთა მათ და ამჰარტავანთა ფილოსოფოსთაგანმან ესევეითარი რად მოგონებადცა ანუ სიზმრივ ხილვად, არა თუმცა აღწერად და მითხრობად? არამედ ამათ დიდითა კადნიერებითა ყოველსა სოფელსა უქადაგეს და ყოველთა დაარწმუნეს, არა თუ ცხოვრებასა ოდენ მათსა, არამედ

¹ მათ. 12,25; მარკ. 3,24.

² შდრ. ფსალმ. 18,5.

შემდგომად ამიერ მიცვალებისაცა არწმუნებენ ყოველთა ჭეშმარიტებასა მათა მათ სიტყუათასა, არა ორთა გინა სამთა კაცთა, არა ასთა ანუ ათასთა, გინა ბევრთა, არამედ ერთა ურიცხუთა, სოფელთა და ქალაქთა, ენათა და ნათესავთა, ზღუასა და ჳმელსა, აღმოსავალსა და დასავალსა, შენთა და უდაბნოთა.

და საკრველი ესე არს, რომელ საქმეთა იტყოდეს უალრესთა ბუნებისა ჩუენისათა, და შეწყნარებულ იყო სიტყუად მათი. დაუტევეს ქუეყანად და ზეცისასა წარმოიტყოდეს. სხუად შემოიღეს სოფელსა ცხორებაჲ უცხოჲ და მოქალაქობაჲ პირველ არყოფილი, ახალი სიმდიდრე და ახალი სიგლახაკე, ახალი სიკუდილი და ახალი აღდგომაჲ, და ყოველივე მათ მიერ თქუმული საკრველ იყო, და ყოველსავე ზედა დაარწმუნეს კაცთა ჭეშმარიტებაჲ თვისი. არა მსგავსად პლატონისა ქმნეს და არისტოტელისსა და სხუათა მათ ფილოსოფოსთა წარმართთა, რომელთა რჩულნი და წესნი საწარმართონი დასხნეს, რამეთუ თვთ მათთა მათ წერილთა მიერ საცნაურ არს, ვითარმედ საეშმაკოდათა სულითა სავსე იყვნეს, და მტერი იგი ბუნებისა ჩუენისაჲ მოაგონებდა ყოველსავე, მბრძოლი იგი ქალწულებისაჲ, დამარლუეველი წესიერებისაჲ. ამისთვისცა ყოვლითავე საძაგელებითა სავსე არს წიგნები მათი, და ამას ზედა ურთიერთას მბრძოლ არიან და ერთიერთისა სიტყუათა დამჳსნელ. ამისთვისცა სამართლად უჩინო იქმნა საჳსენებელი მათი, რამეთუ დაღაცათუ ბრძნად ეწოდა, მცირედ ჟამ, არამედ გამოჩნდა მეყსეულად სიცოფე მათი. და ვინმცა უფალმან გონებისამან შეჰრაცხნა იგინი ბრძნად, რომელთა შემოქმედი ყოველთაჲ ღმერთი ვერ იცნეს? არამედ რომელთამე ვარსკულავენი შეჰრაცხნეს ღმერთად, რომელთამე იძრვისთა ქუეყანისათა თაყუანის-სცეს, რომელთამე აჩრდილნი ეშმაკთანი და გამოქანდაკებულნი მათსა მას სახელსა ზედა აღჰმართნეს ღირსად მათისა მის უგუნურებისა და ზღაპარნი გამოთქუნეს თანაშემწედ ვნებათა ბილნებისა; რომელმან-მე უგუნურმან ბრძნად უწოდოს მათ? წერდეს უკუე წიგნებსა მრავალსა ურთიერთას წინააღმდგომსა და უკეთურებისა შემწესა. და წერდეს არა დევნულებასა შინა, არცა ბრძოლასა, არამედ დიდითა შუებითა და კადნიერებითა და თანაშენენითა მეფეთა და მთავართაჲთა და შემკულებითა განქარვებადისა მის სიბრძნისაჲთა. და ამას ყოველსა ზედა წარწყმდა მათი იგი აღწერილი და საძაგელ იქმნა, დაივიწყა და უფსკრულად ჯოჯოხეთისა შთაცკვა, ხოლო ქადაგებული იგი მეთევზურთაჲ და აღწერილი მეზუერისაჲ, რომელი იქადაგა და აღინერა დევნულებასა შინა და ჭირსა და სიგლახაკესა, დიდითა სურვილითა და წადიერებითა შეინწყნარეს მეფეთა და მთავართა, ბრძნთა და უმეცართა, მონათა და აზნაურთა. ნუუკუე სთქუა, ვითარმედ ადვილნი და მდაბალნი საქმენი ქადაგნეს ამათ, და ამისთვის შეწყნარებულ იქმნა სიტყუად მათი? რამეთუ რად-ესე ამათ თქუეს, იგინი მოგონებადცა ვერ იკადრებდეს; სადა იჳსენების მათ შორის სახელიცა ქალწულებისაჲ, ანუ უპოვრებისაჲ, ანუ მარხვისაჲ? განა თუ ვიეთმე მაჩუენებლობით პირსა წინაშე

კაცთასა აჩუენეს ესევეითარი რამე, ხოლო შინაგან იყენეს სავსე მწკრითა და სიმყარლითა. არამედ ჩუენნი ესე მოძღუარნი, ქრისტეს მოციქულნი, არა ეგრეთ, რამეთუ არა საქმე ოდენ ცოდვისაჲ განიოტეს კაცთაგან, არამედ სიტყუათათსცა და ვნებულად შეხედვისათს და ბოროტისა გულისთქუმისათს და რისხვით სიტყუს-გებისათს და უნესოდ სიცილისათს და ზუაობით წმამალლობისათს და ანპარტავანისა გონებისათს კანონნი დასხნეს და სივლტოლად ამის ყოვლისაგან გვბრძანეს; და ღმრთისმეტყუელებისა მოუგონებელნი საიდუმლონი გუაუწყნეს და საქმენი ზეცათანი განგვმარტნეს და ქალწულებისა ნერგი კეთილი სოფელსა შინა დაჰწერგეს, განსყიდაჲ მონაგებთაჲ და მიცემაჲ გლახაკთაჲ და აღებაჲ ჯუარისაჲ და შედგომაჲ ქრისტესი გუასწავეს, ჯუარ-ცუმაჲ ჯორცთაჲ ვნებითურთ და გულისთქუმით და სრულიად მოკუდინებაჲ მათი განანესეს, შიმშილი და წყურილი სასუფეველისათს ცათაჲსა ჯერ-იჩინეს, გლოვაჲ და ტირილი სოფელსა ამას შინა მოიპოეს, დევნულებაჲ და ჭირი და სიკუდილი ქრისტესთს სანატრელად და სანადელად შეჰრაცხეს, ესევეითარი ესე მოუგონებელნი საიდუმლონი და მოღუანებისა ძნელოვანნი საქმენი ქადაგებითა მათითა სოფლად შემოიღეს. და ესოდენ დიდ იყო ძალი იგი ჭეშმარიტებისა მათისაჲ, რომელ წადიერებით შეინყნარა სოფელმან და ჰრწმენა, და დლითი-დღე ყუავის მათი იგი ქადაგებაჲ და აღორძნდების მადლითა ღმრთისაჲთა, ხოლო ბოროტთა მათ და ბილნთა ფილოსოფოსთა აღწერილი და გამოთქუმული წარწყმდა, ვითარცა ბუდე დედაზარდლისაჲ, ანუ ვითარცა კუამლი და აჩრდილი უჩინო იქმნა სამართლად, რამეთუ ეშმაკნი იყენეს მომაგონებელ მათდა. ამისთსცა ბილნებისა მის და საძაგელებისა თანა სიბნელეცა და უცნაურებაჲ სიტყუათაჲ მათ ფრიად არს. რამეთუ რამცა იყო უსაკიცხელეს მათსა? და დაჯდის ერთი მათგანი და თავს-იდვის შრომაჲ მრავალი და ცუდი და აღწერნის რიცხვთ სიტყუანი ურიცხუნი და იტყვნ: მნებაეს გამოჩინებაჲ, თუ რაჲ არს სიმართლე. და არა ოდენ მრავალ იყენიან სიტყუანი იგი, არამედ განუგონებელცა. დაღაცათუმცა კეთილსა რასმე აღსწერდა, ფრიად სანყინოვემცა იყო და უწმარ კაცთა შორის. ვითარ ისწავამცა იგი მჭედელმან, ანუ მუშაკმან, ანუ ხურომან, ანუ მენავემან, გინა თუ სხუამან ვინმე ესევეითარმან? დაუტეოს ჳელოვნებაჲ თვისი, რომლისა საზრდელი ჳელთსაქმრისა თვისისაგან მოიწენვის, და წარვიდეს, მრავალ წელ ისწავლიდეს, რაჲთა უძლოს გულისწმის-ყოფად სიტყუათა მათ და ცნას, თუ რაჲ არს სიმართლე? ანუ არა პირველ სწავლისა მის შიმშილითა მოსწყდესა? და ვერცა სწავლაჲ იგი სრულ-ყოს, ვერცა სხუაჲ რაჲ კეთილი ისწავოს, არამედ ცხოვრებისაგანცა დააკლდეს.

ხოლო ჩუენი ესე არა ესრეთ არს, არამედ სიმართლე და სინმიდე და სახიერებაჲ და სიყუარული და სხუაჲ ყოველივე სათნოებაჲ შემოკლებულითა და ადვილითა სიტყვთა გუასწავა ქრისტემან. ოდესმე იტყვნ: „შეიყუარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა და ყოვლითა ძალითა

შენითა და მოყუასი – ვითარცა თავი თვსი, რამეთუ ამათ ორთა მცნებათა ყოველი შჯული და წინანარმეტყუელნი გამოკიდებულ არიან“;¹ და კუალად იტყვს: „ყოველი, რომელი გინდეს, რადთა გიყონ თქუენ კაცთა, ეგრეთცა თქუენ ჰყვით მათა მიმართ, რამეთუ ესრეთ არს რჩული და წინანარმეტყუელნი“;² რომელ-ესე მამათა და დედათა და ყრმათა მცირეთა და ბრძენთა და უმეცართა მიერ საცნაურ არს და ადვილად გულისჴმისსაყოფელ, რამეთუ ესრეთ არს წესი ჭეშმარიტებისად და წამებს აღსასრული საქმეთად. რამეთუ ყოველთავე ისწავეს ძალი მცნებათად მათ, და არა ისწავეს ოდენ, არამედ მრავალთა ქმნესცა არა სოფელთა შინა ოდენ და ქალაქთა, არამედ უდაბნოთაცა. მიედ უდაბნოთა გარეუვალთა და იხილო მუნ ჭეშმარიტი იგი სიბრძნე; იხილნე კრებულნი ანგელოზთანი გუამითა კაცობრივითა და მოქალაქობად ზეცათად ქუეყანასა ზედა აღსრულებული, რამეთუ მოწაფენი არიან მეთევზურთანი და მეზუერისანი.

ესევეითარი იგი მოქალაქობად დაანესეს ქუეყანასა ზედა რჩულისმდებელობითა ღმრთისადათა, და სასყიდელი მოქალაქეთად მათ არა გვრგვნი დაფნისად ანუ ზეთისხილისად არს, ვითარცა წარმართთა ზე, ანუ ძეგლი რვალისად, საქმენი ესე უნდონი და ყრმათა სამღერელნი, არამედ ცხოვრებად დაუსრულებელი და შვილ ღმრთისა ყოფად და შუებად ანგელოზთა თანა და დგომად წინაშე საყდარსა მას სამეუფოსა და მარადის ხედვად პირსა ქრისტესსა. დასთა მთავარნი ამის მოქალაქობისანი არიან მეზუერენი და მეთევზურნი და მეპრატაკენი, რომელნი არა მცირედ ჟამ ცხოველ იყვნეს და მერმე მოსწყდეს და დაივიწყნეს, არამედ ცხოველ არიან უკუნისამდე. ამისთვის ამიერ მიცვალებისა შემდგომადცა დიდად შეენევიან მოქალაქეთა მათ მათისა მწყობრისათა. ამის მოქალაქობისა ბრძოლად არა კაცთა მიმართ არს, არამედ ეშმაკთა მიმართ და ძალთა მათ უხილავთა. ამისთვისცა ერისთავი მათი არავინ კაცთაგანი არს ანუ ანგელოზთაგანი, არამედ თავადი ყოველთა მეუფე და ღმერთი. ხოლო საჭურველი ამათ მწედართად არა ტყავისაგან და რკინისა შემზადებულ არს, არამედ ჭეშმარიტებისაგან და სინმიდისა და სიმართლისა და ყოველისავე სულიერისა სიბრძნისა.

ან უკუე, ვინაფთვან ამის ესევეითარისა მოქალაქობისათს აღწერილ არს წიგნი ესე წმიდისა ამის სახარებისად და დღეს წინამდებარე არს ჩუენ-და გულისჴმისსაყოფელად, მიუპყრათ ყური წადიერებით წმიდასა მათე მახარებელსა, რომელი ჴმამალლად გუეტყვს ჩუენ არა თვსთა სიტყუათა, არამედ მეუფისა ქრისტესთა, რომელი-იგი არს ღმერთი და რჩულისმდებელი ამის მოქალაქობისად. ყურად-ვიხუნეთ თქუმულნი ესე ამის წიგნისანი, რადთა აღვიწერნეთ წიგნსა მას ცხოველთასა და გამოვბრწყინდეთ მათ თანა, რომელთა სიტყუანი ესე საქმით აღასრულნეს და დაუჭნობენი იგი გვრგვნი მოიხუნეს. ვისწრაფოთ კეთილად გულისჴმის-ყოფად. და

¹ შდრ. მათ. 22,37-40.

² მათ. 7,12.

მრავალნი ჰგონებენ, თუ ადვილ არს ძალი სიტყუათა მათ სახარებისათა, ხოლო სანინანარმეტყუელოთა მათ ძნელ, არამედ ამას უმეტრებისაგან სიღრმისა მის მათისასა იტყვან. ამისთვის გვედრები, მოსწრაფებით შემომიდეგით, რაათა შევიდეთ უფსკრულსა მას თქუმულთასა წინამძღურებითა ქრისტესითა. ხოლო რომელ უადვილეს იყოს სრბად ჩუენი და წარმართ, გვედრები, რაათა სიტყუათა მათ სახარებისათა, რომელთა ხვალისა დღე მეგულებოდის განმარტებად, დღესვე კაცად-კაცადმან ზეპირით იცოდენ, ვითარცა მარადის სხუათაცა წერილთათს გეტყვ, რაათა უწყოდით, თუ რად არს საძიებელი თითოეულისა სიტყვსად, რაათა უადვილეს იყოს ჩუენ-და განმარტებად იგი, რამეთუ მრავალი იპოების მათ შინა საძიებელი.

იხილეთ უკუე დაწყებასა მეზრ სახარებისასა, თუ რავდენი გამოჩნდების სათარგმანებელი: პირველად, თუ რადასათს თესლ-ტომსა იოსებისსა წარმოიტყვს, რომელი-იგი არა მამად იყო ქრისტესი; მეორედ, თუ ვინად საცნაურ არს, ვითარმედ ნათესავისაგან დავითისა იშვა ქრისტე, ვინადგან თესლ-ტომნი მარიამისნი, რომლისაგან იშვა ქრისტე, არა ჳსენებულ არიან, და არცა მშობელთა მისთა სახელები თქუმულ არს სახარებასა ამას შინა; მესამედ, თუ რადასათს იოსებისა, რომელსა არარად ზიარებად აქუნდა შობასა შინა ქრისტესსა, მშობელთა და პაპისპაპთა წარმოიტყვს, ხოლო ქალწულისა მარიამისთვის, რომელი დედა ექმნა უფალსა, არარას აჳსენებს, თუ რომელთა მამათა ანუ პაპისპაპთაგანი არს. ამას თანა ესეცა ღირს არს ძიებისა, თუ რადასათს, შობასა მას მამათმთავართასა რად წარმოიტყოდა, დედანიცა აჳსენნა, და არა ყოველნი, არამედ მცირედნი, და უფროესად სათნოთა მათ და კეთილადჳსენებულთა თანანარჳდა – სარრას და რებეკას და ესევითართა მათ, და აჳსენნა უწესოებასა ზედა განთქუმულნი მეძავნი და უცხოთესლნი: ცოლი იგი ურიადსი და თამარ და რუთ, რომელთაგანი ერთი იგი უცხოთესლი იყო და მეორე – მეძავი, სხუად იგი – მამამთილისა მაცთური, რომელმან სახე მეძვისა შეიმოსა და აცთუნა იგი მისლვად მისა. და ამას ყოველსა ზედა სხუანი დაუტევნა მახარებელმან და ესენი ოდენ აჳსენნა. უკუეთუ ჳსენებად ჯერ-იყო დედათად, ყოველთად ჯერ-იყო, და უკუეთუ არა ყოველთად ჯერ-იყო, არამედ მცირედთად, სათნოთად ჯერ-იყო და არა ბოროტთად.

იხილეთა, რავდენი გულისჳმის-ყოფად გვღირს დაწყებასავე სიტყვასა, დაღაცათუ ჩანს, თუ ფრიად ადვილ არს დაწყებად იგი სიტყვსად? ამას თანა იგიცა საძიებელ არს, თუ რადასათს სამთა მეფეთა თანანარჳდა; უკუეთუ ვითარცა უკეთურნი არა აჳსენნა იგინი, არცა სხუათა მსგავსთა მათთად ჯერ-იყო ჳსენებად. კუალად სხუად საძიებელი: ვითარ ათოთხმეტი ნათესავი თქუა მესამესა მას ნაწილსა და რიცხვ იგი ვერ სრულ-ყო. და რადასათს ლუკა სხუანი სახელები აჳსენნა და უმრავლესნი, ხოლო მათე – მცირედნი და სხუანი, და ორთავე სიტყუად თჳსი იოსებისა სრულ-ყვეს. ხედავთა, რავდენი მღჳძარებად გვღირს? არა გამოთარგმანებასა ზედა ოდენ, არამედ ცნობადცა, თუ თითოეულსა სიტყუასა შინა რად საძიებელი არს.

რამეთუ ესეცა გულისწმისსაყოფელ არს, თუ ვითარ ელისაბედ ტომისაგან ლევიტელთაჲსა იყო და თჳს ეყვოდა მარიამს, დედასა ქრისტესსა. არამედ რაჲთა მრავალი საძიებელი არა შემოვილოთ და სიმრავლისაგან დავიწყებად მოგატყუათ თქუნენ, აქა აღვასრულოთ დღესისა ესე სიტყუაჲ.

სწავლად ა

კრძალულებით სმენისათჳს საღმრთოთა სიტყუათაჲსა

რამეთუ კმა არს თქუნენდა დღეს, უკუეთუ ვსენებულთა ამათ საძიებელთა ძალი გულისწმა-ჰყოთ. უკუეთუ კულა თარგმანებასაჲსა ჩემგან ეძიებთ და გწადის სმენად, თქუნენ ხართ უფალ საქმისა ამის, რამეთუ უკუეთუ გიხილნენ სურვიელად და კრძალულებით სმენად, სიხარულით აღგვიწნა ყოველივე მადლითა უფლისაჲთა. უკუეთუ კულა გიხილნენ ძილსა შინა და ფქნარებასა, დავიდუმო სამართლად, ვითარცა იტყვს უფალი, ვითარმედ: „ნუ დაუდებთ მარგალიტსა თქუნენსა წინაშე ღოთა, ნუუკუე დათრგუნენ იგინი ფერწითა თჳსითა“.¹ ხოლო ვინ არს დამთრგუნველ მათდა? რომელსა არა საკრძალავ და პატიოსნად შეერაცხნენ სიტყუანი იგი. და ვინ არსო უბადრუკი იგი, რომელსამცა არა პატიოსან და დიდებულ შეერაცხნეს სიტყუანი ესე? იცითა, ვინ არს იგი? რომელსა ესოდენიცა არა აქუს წადიერებაჲ სმენად სიტყუათა მათ, რაჲზომი-იგი თეატრონად მისლვისაჲ მეძავთა დედათა როკვისა ხედვად; და მრავალგზის ორსაცა დღესა დაჰყოფენ მუნ და მრავალსა საფასესა წარაგებენ და, რაჲცა მუნ ესმას, უცთომელად ისწავლიან წარსანყმედელად სულთა თჳსთა, ხოლო აქა, სადა საღმრთონი სიტყუანი ისმიან, ვერცა თუ ერთსა ჟამსა დადგებიან. ამისთჳს არა გუაქუს ზიარებაჲ კეთილთა შინა ზეცისათა, რამეთუ ვივლტით მუნ მიმყვანებელისა მის გზისაგან და გეჰენიად მიმყვანებელსა მას შინა ვალთ, რომელი-იგი ამისთჳს გუასმინა ღმერთმან, რაჲთა ვივლტოდით მისგან, ხოლო ჩუენ უფროჲსად მუნ მივისწრაფით. უფალი გკბრძანებს არა სმენად ოდენ სიტყუათა მისთა, არამედ ქმნადცა, ხოლო ჩუენ სმენადცა მცონარე ვართ. ან უკუე ოდეს-მე ველ-ვყოთ ქმნად, რომელთა სმენად არა გუნებავს, არამედ მცირედიცა ესე ჟამი აქა შემოკრებისა ჩუენისაჲ სანყინო არს ჩუენდა? კაცად-კაცადი თქუნენგანი უკუეთუ ცუდსა რასმე და ამაოსა უთხრობდეს სახლეულთა თჳსთა და არა მიუჰყრობდენ ყურსა, არა განრისხნისა? ვითარ უკუე არა გუეშინის რისხვისაგან უფლისა, რომლისა ბრძანებასა კეთილსა და სანადელსა უდებებით და დაწსნილებით ვისმენთ?

აჰა ესერა მოგვთხრობს გზასა ქალაქისა მის ზეცათაჲსა, უტეევანთა და სავანეთა და სადგურთა, ხოლო ჩუენ არა გუნებავს მოსწრაფებაჲ მისლვად

¹მათ. 7,6.

ფრიად დიდებულსა მას ქალაქსა. ამისთვის არცა ვისწავლით გზასა მას; უკუეთუმცა ვისწავეთ, შევიმოკლეთმცა. ხოლო ან უმეტეს შორს ვართ მისგან, ვიდრელა ცაჲ ქუეყანისაგან; და ესე – უდებებისათს ჩუენისა. უკუეთუმცა კულა მოვიგეთ მოსწრაფებაჲ, მეყსამცა შინა მივიწინით ბჭეთა მისთა, რამეთუ არა ადგილითა, არამედ გონებისა ჩუენისა საზომითა შორს გინა ახლოს მისა ვიპოვით.

ხოლო შენ საქმენი ამის სოფლისანი ახალნი და ძუელნი კეთილად გისწავიან და სახელები იცი მეფეთა ადრინდელთაჲ და მთავართა და მჭედართანი, რომელთაგან არარაჲ სარგებელ გეყოფის, ხოლო სანადელისა ამის ქალაქისა, რომლისა აღმაშენებელი უფალი არს და არა კაცი, არცა გზასა ისწავლი, არცა მთავართა, არცა მეკარეთა, არცა მოქალაქეთა, და არცა თვთ ისწავლი, არცა მაუწყებელთასა ისმენ. ვითარ უკუე მოელი მუნ შესლვასა და კეთილთა მათ ხილვასა, რომელნი მუნ მყოფთათს აღთქუმულ არიან? არამედ დაუტოთ უდებებაჲ ესე, ძმანო, რამეთუ ესერა შევალთ მადლითა უფლისაჲთა ქალაქსა სამეუფოსა. განვიცადნეთ საფუძველნი მისნი, პატიოსანთაგან ქვათა დადებულნი, ვიხილნეთ ბჭენი მისნი, მარგალიტითა და საფირონითა შემზადებულნი. გუყავს ჩუენ კეთილი წინამძღუარი, მათე მახარებელი. ვეკრძალნეთ, რაჲთა არავინ ჩუენგანი იხილოს უდებებით შემავალი და გარე განდევნოს. დიდ არს დიდებაჲ ქალაქისაჲ მის! არა ესრეთ არს, ვითარ ჩუენი ესე ქალაქი, ურაკპარაკად და პალატად განყოფილი, არამედ ყოველივე პალატი არს სამეუფოჲ. განვახუნეთ ბჭენი გონებისანი, შე-რაჲ-ვიდოდით კარსა მისსა, თაყუანის-ვსცეთ მას შინა მჯდომარესა მეუფესა. ჯერეთ დაჭმულ არიან კარნი. განეხუნენ რაჲ, ვიხილოთ მიერ გამომავალი მიუთხრობელი ბრწყინვალეებაჲ, რამეთუ წინამძღუარი ესე გკჳადებს ყოველსავე ჩუენებად მადლითა მით სულისაჲთა, სადა-იგი მჯდომარე არს მეუფე, და სადა მდგომარე არიან მჭედრობანი ანგელოზთანი და მთავარანგელოზთანი, ანუ რომელი მიცემულ არს ადგილი პირველად შემავალთაჲ ქალაქსა მას, ანუ რომელი პირველთაჲ და შემდგომთაჲ, გინა თუ რომელ არს გზაჲ მუნ მიმყვანებელი, და თუ რავდენნი განყოფილებანი არიან მუნ პატივთანი. ნუ შევალთ უკუე შფოთით და ამბოხებით, არამედ შიშით და მყუდროებით; რამეთუ მეფისა მოკუდავისა წიგნი თუ სადმე მიწინის, არა ყოველთავე შიშით და დუმილით ისმინიან? ან უკუე არა მიწისაგანისა მეფისა, არამედ ყოველთა მეუფისა და ღმრთისა გუეგულების ბრძანებათა აღმოკითხვად. შიშით და კრძალულებით ვისმინოთ. უკუეთუ ესრეთ ვისმენდეთ, წარმიძღუეს ჩუენ მადლმან სულისა წმიდისამან, რაჲთა საყდარსა მას სამეუფოსა მივიწინეთ და საუკუნეთა მათ კეთილთა მივემთხვნეთ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ და სიმტკიცე თანა მამით და სულით წმიდითურთ ან და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამენ.

თავი 8

სიტყუაჲ ესე: „წინი შობისა იესუ ქრისტესი, ძისა დავითისი, ძისა აბრაჰამისი“ (1,1).

გაჴსოვსა, რად-იგი გუშინ გამცენ თქუენ და გევედრე დუმილით და მყუდროებით სმენად სიტყუათა ამათ წმიდისა სახარებისათა? რამეთუ დღეს მეგულებს შესლვად კარსა დიდებულისა მის ქალაქისასა, ამისთვის მცნებაჲ იგი აღგისენე; რამეთუ უკუეთუ ებრაელთა, ეგულებოდა რად მიახლებაჲ მთასა მას მკუმოლვარესა, ბნელსა მას და ნისლსა და არმურსა, და არცა მიახლებაჲ, არამედ შორით დგომად და სმენად და ხედვად, ბრძანებაჲ მოიღეს სამ დღე დედაკაცისა არა შეხებაჲ და სამოსელთა განრცხად, და იყვნეს შიშსა შინა და ძრწოლასა, და მათ თანა მოსეცა, რავდენ უფროდსად ჩუენ, რომელთა ესევითართა ამათ სიტყუათა გუეგულების სმენად და არა შორით ხედვად მთისა მის მკუმოლვარისაჲ, არამედ ტაძარსა მას ზეცისასა შესლვად, რომელ არს წმიდაჲ სახარებაჲ, გკლირს უმეტესი კრძალულებაჲ; არა სამოსელთა მათ გარეშეთა განრცხად, არამედ სამოსელთა მათ სულიერთა განწმედაჲ და ნივთთა მათგან ცოდვისათა განშორებაჲ. რამეთუ არა ნისლი იხილოთ, არცა კუამლი, არცა არმური, არამედ მეუფე ქრისტე, მჯდომარე საყდართა ზედა მიუთხრობელისა მის დიდებისათა და ანგელოზნი მთავარანგელოზთა თანა წინაშე მდგომარენი და ბევრეულნი კრებულნი წმიდათანი გარემო მისა. მუნ იხილოთ ქალაქი იგი სამეუფოდ, ზეცისა იერუსალჴმი, სადა არს კრებული იგი პირმშოთაჲ, სულნი მართალნი, განწყობილნი უწოროცოთანი; მუნ იხილოთ სისხლი იგი განმწმედელი ჩუენი, რომლისა მიერ განყოფილთა მათ იქმნა ერთობაჲ, და ცამან შეინყნარნა ქუეყანისანი, და ქუეყანაჲ ღირს იქმნა შეწყნარებაჲ ზეცისათა, და შემოვიდა შორის მშკდობაჲ იგი, რომლისა ხილვად მრავლით ჟამითგან სურვიელ იყვნეს ანგელოზნი და ყოველნი წმიდანნი. მუნ იხილოთ აღმართებული შუენიერი იგი და დიდებული საჭურველი ჯუარისაჲ, მუნ იხილოთ „ტყუე იგი, რომელი წარმოტყუენა ქრისტემან, აღჴდა რად მაღალსა“¹; ვითარცა წერილ არს, დასაბამი ბუნებისა ჩუენისაჲ, რომელი გამოულო ჴელთა მთავარსა მას ბნელისასა, სოფლისმჰყრობელსა მას უკეთურებისასა.

ესე ყოველი წმიდისა მის სახარებისაგან ისწაოთ უცთომელად. უკუეთუ გულსმოდგინედ და ნადიერებით გულისჴმა-ჰყოთ, უკუეთუ შემომიდგეთ უცონელად, ზედამიგანინე ყოველსავე და გიჩუენო, სადა-იგი ძეს სიკუდილი ძარლუშეჭრილი და თავწარკუეთილი, სადა-იგი ჰკიდავს ცოდვად ძელსა აბმული, სადა ძეს იავარი იგი და ნატყუენავი ესევითარისა მის ბრძოლისაჲ; გიჩუენო მძღავრი იგი ბოროტი, შეკრული და შებორკილე-

¹ შდრ. ფსალმ. 67,19; ეფეს. 4,8.

ბული, ზღუდენი ქალაქისა მისისანი დარღუეულნი, სადა-იგი მეუფებდა, სადა-იგი შეენყუდინეს სულნი წარმართთანი. იხილნეთ ჴურელნი იგი და ქუაზნი ავაზაკთმთავრისანი, შელენილნი და გამოკრეხილნი. მუნცა მინია მეუფე და ყოველივე იავარ-ყო. არამედ ნუ შრომა გიჩნს და საწყინო თხრობაჲ ესე, რამეთუ უკუეთუმცა ვინ ჰამბავსა გითხრობდა ჴორციელისა ჰომისასა და განწყობისა და ძღვევისა სოფლიოჲსა, წადიერებთმცა ისმინეთ. იხილეთ უკუე, რავდენ უმეტესად ესე საწადელ არიან და სასურველ, რომელთა გუეგულების თხრობად.

გულისგმა-ყავთ, რად უსაკრველეს არს ანუ უმჯობეს სმენად წინამდებარეთა ამათ საიდუმლოთა: ვითარ გარდამოჴდა ღმერთი ზეცით, ვითარ იშვა ქალწულისაგან და კაცთა შორის იქცეოდა, შთავიდა ჯოჯოხეთად, შებმა-უყო ეშმაკსა; ვითარ წინაგანენყო ეშმაკი ღმერთსა, დაფარულსა ჴორცთა შინა კაცობრივთა, განენყო კაცისა მიმართ და მიემთხვა ძალსა ღმრთეებისასა, იძლია და დაეცა. მოითრია იგი მეუფემან, ვითარცა ვეშაპი სამჭედურითა, მოკლა, სიკუდილი სიკუდილითა განაქარვა, წყევად – წყევითა, აღმოიყვანა ბუნებაჲ ჩუენი უფსკრულთაგან ჯოჯოხეთისათა, აღიყვანა ზეცას და დასუა საყდართა დიდებისათა. ამის ყოვლისა რამცა იყო უსაკრველეს ანუ უსაწადელეს სმენად და ხილვად?! განაგდეთ უკუე ძილი და უდებებაჲ, რამეთუ აჰა ესერა ვხედავ ბჭეთა განღებულთა. შევიდეთ წესიერებით, სინმიდით და შიშით, „შევიდეთ ბჭეთა მისთა აღსაარებითა და ეზოთა მისთა გალობითა“.¹ ხოლო რად არს შესავალსა ოდენ კარისასა?

ს ა ხ ა რ ე ბ ა ო : „წიგნი შობისა იესუ ქრისტესი, ძისა დავითისი, ძისა აბრაჰამისი“ (1,1).

თ ა რ გ მ ა ნ ი : რასა იტყვ, მახარებელო, მხოლოდშობილისა ძისა ღმრთისათჳს თხრობად ჴელ-ჰყავ და დავითს აჴსენება, კაცსა შემდგომად ბევრეულთა ნათესავთა შობილსა, და ამას სახელ-სდება მამად მისა და მშობელად? დრო მეც მცირედ, ნუ ყოველსავე ერთბამად ეძიებ ცნობად, რამეთუ ჯერეთ შესავალსა სდგა კარისასა; ჯერეთ გარეშე ესე ვერ გიცნობიეს, რად ისწრაფი უკუე უშინაგანესსა მას ხილვად? არა მის შობისათჳს გითხრობ, რამეთუ გამოუთარგმანებელ არს და მიუნთომელ, და ესე პირველ ჩემსა ესაია წინანარმეტყუელმან გაუნყა, რამეთუ ქადაგებდა რად წინაღსწარ ვნებასა მისსა და დიდსა მას კაცთა მიმართ წყალობასა, განკრვებულ იყო, თუ რაბამისა დიდებისაგან რაბამსა სიმდაბლესა მოვიდა. ამისთჳს ღალატ-ყო და თქუა: „თესლ-ტომი მისი ვინ-მე მიუთხრას?“² ან უკუე არა დაუსაბამოჲსა მის შობისათჳს არს სიტყუად ჩუენი, არამედ მეორისა, რომელი იქმნა ქუეყანასა ზედა, რომლისა მრავალნი არიან მო-

¹ ფსალმ. 99,4.

² ესაია 53,8.

წამე, და მისთვისცა ძალისაებრ ჩემისა მიგიტხრა, რავდენ-იგი უძლე მო-
ლებად მადლსა მას სულისა წმიდისასა, რომელმან მომცა სიტყუად თქუ-
მად, რაოდენ ეტევის ბუნებასა კაცობრივსა, რამეთუ ამის ქალწულისაგან
შობისაცა განცხადებულად და განმარტებით თხრობად შეუძლებელ არს,
რამეთუ საკვრველ არს ესეცა და მიუწომელ. ნუუკუე მცირედ გიჩნს ამის
შობისათჳს სმენად? არამედ გულისწმა-ყავ და შეძრწუნდი, გესმას რად, ვი-
თარმედ ღმერთი მოვიდა ქუეყანად, რამეთუ ესოდენ განსაკვრველ იყო
და დიდებულ, რომელ ანგელოზთა განწყობილნი კაცთა წყალობისათჳს
ერთბამად დიდებისმეტყუელებასა შესწირვიდეს, და წინანარმეტყუელნი
განკვრველნი პირველვე იტყოდეს, ვითარმედ: „ქუეყანასა ზედა გამოჩ-
ნდა და კაცთა შორის იქცეოდა“;¹ და ვინ არა განცკვრდეს, ვინ არა შეძრწუნ-
დეს, რადჟამს მოიგონოს, ვითარმედ ღმერთი, მოუგონებელთა მათ დიდე-
ბისა საყდართა მჯდომარე, გამოუთქუმელი და გარეშეუწერელი, სწორი
და თანაარსი მამისად, საშოსა დაემკვდრა ქალწულისასა და შობად დედა-
კაცისაგან თავს-იდვა და ძედ წოდებად დავითისა და აბრაჰამისა. ესე რად
გესმას, აღამაღლე ბუნებად შენი და ნურარას მოიგონებ გულისსიტყუასა
მდაბალსა და არაღირსსა, არამედ ამისთვის უფროდსად განკვრდი, ვითარ
მხოლოდშობილმან მან და დაუსაბამომან ძემან ღმრთისამან თავს-იდვა
ძედ დავითისა წოდებად, რადთა გყოს შენ ძედ ღმრთისა; თავს-იდვა მონი-
სად მამად თჳსად წოდებად, რადთა ყოს ღმერთი მამა შენდა, მონისა მაგის.
იხილეა დაწყებასა მებრ სახარებისასა, ვითართა კეთილთა გახარებს? ხო-
ლო უკუეთუ იჭუეულ ხარ შენთვის და იტყვ, თუ: ვითარ შესაძლებელ არს
ესე, რადთამცა შვილ ღმრთისა ვიქმენ მე? მისგან შენი ესე დაირწმუნე, რა-
მეთუ ფრიად უძნელეს არს კაცობრივსა ზედა გულისსიტყუასა ღმრთისა
განკაცებად, ვიდრელა კაცისა შვილ ღმრთისა ყოფად მაღლითა მისითა.

ამისთვის გესმას რად, ვითარმედ ძე ღმრთისად ძე დავითის და აბრაჰამი-
სა იწოდა, ნუ ურწმუნო ხარ, ვითარმედ შენცა, ძე ეგე ადამისი, ძე ღმრთისა
იქმნა, რამეთუ არა ცუდად და ამაოდ დაიმდაბლა ესოდენ თავი თჳსი
უფალმან, არამედ რადთა ჩუენ აღგუამაღლნეს; იშვა ჴორციელად, რადთა
შენ იშვა სულიერად; იშვა დედაკაცისაგან, რადთა შენ არღარა დედაკაცისა
შვილ გენოდებოდის, არამედ შვილ ღმრთისა. ამისთვის ორკერძოდ იყო შო-
ბად მისი: ერთითა მით კერძოდთა მსგავსი ჩუენდა და მეორითა – უზეშთა-
ესი ჩუენისა მის შობისა, რამეთუ შობად იგი დედაკაცისაგან მსგავს არს
ჩუენდა, ხოლო რომელი-იგი არა სისხლისაგან, არცა ნებითა ჴორცთადთა,
არცა ნებითა მამაკაცისადთა, არამედ სულისაგან წმიდისა იქმნა ძალი და
საქმე შობისა მისისად, ესე უზეშთაეს იყო ჩუენსა და ყოფადსა მას შობა-
სა მოასწავებდა, რომლისა ეგულეობდა მონიჭებად ჩუენდა სულისა მიერ
წმიდისა, და სხუაეცა ყოველივე მისი ეგვევითარი იყო. ეგრეთ იყო ნათლის-

¹ ბარუქ 3,38.

ლებადცა, აქუნდა ნაწილი ძუელისაგანცა და ახლისა, რამეთუ რომელ-იგი წინაწარმეტყუელისაგან ნათელ-ილო და მოუდრიკა თავი წინამორბედსა, ძუელსა მას გამოაჩინებდა, ხოლო სულისა წმიდისა გარდამოსლვად ახალსა ამას მოასწავებდა. და ვითარცა-რად შორის ორთა ვიეთმე ურთიერთას განშორებულთა დადგამცა ძლიერი ვინმე და განმარტნა მწარნი და უპყრამცა ერთსა მას მარჯუენითა და მეორესა მარცხენითა და მოიზიდნა და ურთიერთას შეაერთნა, ეგრეთ ყო ქრისტემან: შეაერთა ძუელი იგი ახალსა, საღმრთოდ ბუნებად – კაცობრივსა, თჳსი იგი – ჩუენსა ამას. იხილუა ქალაქისა ამის ზემოწყნებულისა ელვარებად? ვითარ შესლვასა ოდენ კარისასა განგაბრწყინვა, ვითარ მეყსა შინა გიჩუენა მეუფე ჩუენითა ამით ხატითა, ვითარცა განწყობილსა შორის ქუეყანისაცა მეფე შევიდის რად განწყობილსა ბრძოლად წინააღმდეგომთა, არა ემოსის თჳსი იგი სამკაული, არამედ პორფირი და გვრგვნი თჳსი აღიძუარცის და სახე მწედრისად შეიმოსის, რადთა არა საცნაურ იყოს, და მის ზედა მივიდენ ყოველნი იგი მბრძოლნი. ხოლო აქა არა ესრეთ, არამედ დაფარა ქრისტემან თჳსი იგი დიდებად ჩუენითა ამით სახითა, რადთა არა იცნას იგი მტერმან და ივლტოდის მისგან, არამედ ჰგონებდეს, თუ კაცი არს ლიტონი, და ბრძოლად მოუჭდეს, რადთა არა იხილონ კაცთა ღმრთეებად და განილინენ, რამეთუ ცხორებად მოვიდა კაცთა, არა განკვრევადა, ამისთჳსცა თავსავე ზედა ესე უწოდა მას სახელი სახარებამან, იესუ რად სახელ-სდვა; რამეთუ იესუ არა ბერძულითა ენითა არს, არამედ ებრაულითა, რომელ-ესე მაცხოარ ითარგმანების; ხოლო მაცხოარ ეწოდა, რამეთუ აცხოვნა ერი თჳსი, და სახელი ესე საცნაურ იყო შორის ჰურიათა. რამეთუ ვინაფთგან საქმეთა საკვრველებისათა ეგულეზოდა ქმნად უფალსა, ამისთჳს სახენიცა საქმეთანი წინაფსწარ მოესწავებოდეს, რამეთუ რომელმან-იგი შემდგომად მოსესა შეიყვანნა ისრაჴლნი ქუეყანასა მას აღთქუმისასა, იისუ ეწოდებოდა და იყო სახედ იესუ ქრისტესა. აწ იხილე სახე და იხილე ჭეშმარიტებად: მან ქუეყანასა აღთქუმისასა შეიყვანა ერი იგი, და ამან ზეცას და ზეცისა სასუფეველსა შეიყვანა ერი თჳსი; მან – შემდგომად მოსესა აღსრულებისა, და ამან – შემდგომად დაცხრომისა ძუელისა მის რჩულისა; იგი ერისთავი იყო, და ესე – მეუფე და ღმერთი. არამედ რადთა არა მსგავსებითა მით სახელისადთა შესცთე, ამისთჳს შესძინა: „იესუ ქრისტესი, ძისა დავითისი“, რამეთუ იგი არა დავითის ძე იყო, არამედ სხვსა ტომისაგან.

ხოლო რადსათჳს „ნიგნი შობისად იესუ ქრისტესი“ უწოდა აღწერილსა ამას, რომელსა შინა არა შობისათჳს ოდენ წერილ არს, არამედ ყოვლისათჳს განგებულებისა კაცთა შორის ქცევისა მისისა? ვითარ უკუე წიგნად შობისა უწოდა? ამისთჳს, რამეთუ ესე იყო თავი ყოვლისა მის განგებულებისად, დასაბამი და ძირი ყოველთა მათ კეთილთად, და ვითარცა-იგი „ნიგნი ცისა და ქუეყანისა“ თქუა მოსე, გარნა არა ცისა და ქუეყანისათჳს ოდენ აღწერა მას შინა, არამედ სხუად ყოველივე, რავდენი-იგი უწყით აღწერილი „და-

ბადებასა“ შინა, ეგრეთვე ამან უაღრესისა მის და უდიდებულესისაგან და რომელი იყო საფუძველი ყოვლისავე, მისგან უწოდა სახელი აღწერილსა მას, რამეთუ ესე იყო სახვე საკრველებითა, საქმე მოულოდებელი და მოუგონებელი, რაფთამცა ღმერთი კაც იქმნა და დედაკაცისაგან იშვა. ხოლო ვინაფთაგან ესე იქმნა, სხუად იგი ყოველივე სამართლად შეუდგა. ამისთვის საკრველისა მის დიდებულისაგან ყო დაწყებადცა წიგნისა თვისისაჲ მახარებელმან და სახელიცა და ღალატ-ყო: „წიგნი შობისაჲ იესუ ქრისტესი, ძისა დავითისი, ძისა აბრაჰამისი“. რაფსათს არა თქუა პირველად, ვითარმედ: „ძისა აბრაჰამისი“ და მერმელა „ძისა დავითისი“? რამეთუ არა თუ უკუანაფსკნელთაგან პირველთა მიმართ ენება აღსლვად, ვითარ-იგი ლუკა ქმნა, არამედ პირველთაგან შემდგომთა მომართ ჰყოფს ესე თხრობასა თვისსა. ვითარ უკუე დავით აწსენა პირველად? ამისთვის, რამეთუ დავით პირსა შინა ყოველთასა იყო დიდებულებისათს მისისა და რომელ არა ადრე აღსრულებულ იყო, ვითარ-იგი აბრაჰამ. და დაღაცათუ აღთქუმაღ ღმრთისაჲ ორთავე მიმართ იქმნა, არამედ აბრაჰამისი იგი, ვითარცა ადრინდელი, მივიწყებულ იყო, ხოლო დავითისი, ვითარცა ახლად ყოფილი, ყოველთა მიერ იქადაგებოდა. ამისთვის ისმინე, რასა იტყვან ჰურიანი: „არა წინაწარმეტყუელი იტყვსო, ვითარმედ თესლისაგანი დავითისა და ბეთლემით დაბით, სადა იყო დავით, მიერ ქრისტე მოვიდეს?“¹ და არავინ იტყოდა ქრისტესა ძედ აბრაჰამისა, არამედ ძედ დავითისა იტყოდეს ყოველივე, რამეთუ, ვითარცა ვთქუ, მახლობელობისათსცა ჟამისა და მეფობისათს უმეტესად იწსენებოდა ყოველთა მიერ. ამისთვისცა შემდგომთა მათ მისთა მეფეთა, რომელთაცა პატივ-სცემდეს, დავითისგან პატივ-სცემდეს, არა კაცნი ოდენ, არამედ ღმერთიცა. რამეთუ ეზეკიელ და სხუანი იგი წინაწარმეტყუელი იტყოდეს მოსლვასა და აღდგომასა დავითისსა, არა თუ მიცვალებულსა მას და აღსრულებულსა იტყოდეს კუალად მოსლვად, არამედ მიმსგავსებულთათს სათნოებისა მისისათა. და ეზეკიას ჰრქუა ღმერთმან: „შევეწიო ქალაქსა ამას ჩემთვის და დავითისთვის, მონისა ჩემისა“.² და სოლომონსა ჰრქუა, ვითარმედ: „დავითისთვის არა განიყოს მეფობაჲ იგი დღეთა შენთა ზე“.³ და ესრეთ ყოვლით კერძო დიდ იყო სახელი დავითისი წინაშე ღმრთისა და კაცთა. ამისთვის რომელი-იგი უსახელოვნეს და უმახლობელეს იყო, იგი აწსენა პირველად და მერმე აბრაჰამ შემოიღო შორის, რამეთუ ებრაელთა მიმართ უზეშთაეს აბრაჰამისა წსენებაჲ არა ჯერ-იჩინა, რამეთუ ესენი იყვნეს სახელოვან უფროფს ყოველთასა: ერთი იგი, ვითარცა წინაწარმეტყუელი და მეფე, და მეორე, ვითარცა მამათმთავარი და წინაწარმეტყუელი.

იტყვან უკუე მრავალნი, ვითარმედ: ვინაჲ საცნაურ არს, თუ დავითის ტომისაგან იშვა ქრისტე, ვინაფთაგან არა თესლისაგან მამაკაცისა იშვა, არა-

¹ იოან. 7,42.

² 4 მეფ. 19,34.

³ შდრ. 3 მეფ. 11,34.

მედ დედისაგან ქალწულისა? ხოლო ქალწულისა მის ტომთა სახელი არა წსენებულ არს სახარებასა შინა; ვინაჲ ვისწაოთ, თუ დავითის ტომისაგან იყო ქალწული იგი? რამეთუ ორი ესე საძიებელ არს: რადსათჳს დედისა მის ქალწულისა, რომლისაგან იშვა ქრისტე, თესლ-ტომი არა აწსენა? და რადსათჳს იოსებ, რომელსა არარად აქუნდა მთავრებაჲ შობასა შინა ქრისტესსა, ესრეთ ვშირად და გამოძიებით აწსენა, თუ რომელთა ტომთა ანუ ნათესავთაგანი იყო? რამეთუ ერთი ესე ნამეტნავად ჩანს და ერთი იგი – ნაკლულევნად. ან უკუე ვთქუათ ამის პირისათჳს მადლითა უფლისაჲთა. რომელნი იტყჳან, თუ: ვინაჲ ვისწაოთ, ვითარმედ ტომისაგან დავითისა იყო ქალწული იგი, ისმინონ ბრძანებაჲ ღმრთისაჲ გაბრიელის მიმართ მთავარანგელოზისა, ვითარცა იტყჳს მახარებელი: „და თუესა მეექუსესა მოივლინა გაბრიელ ანგელოზი ღმრთისა მიერ ქალაქად გალილეაჲსა, რომლისა სახელი ნაზარეთ, ქალწულისა, თხოვილისა ქმარსა, რომლისა სახელი იოსებ, სახლისაგან და ტომისა დავითისი“. ¹ სიტყუად ესე, ვითარმედ: „სახლისაგან და ტომისა დავითისი“, ქალწულისათჳს თქუმულ არს და არა იოსებისთჳს. აჰა ესერა გესმა განცხადებულად, ვითარმედ სახლისაგან და ტომისა დავითისი იყო ქალწული იგი. და იაკობცა მამათმთავარი იუდაჲს ტომისაგან მოასწავებდა გამოჩინებად სასოებასა მას წარმართთასა, ვითარმედ: „არა მოაკლდეს მთავარი იუდაჲსგან, ვიდრემდის მოვიდეს სასოებაჲ იგი წარმართთაჲ“. ² არამედ სიტყუად იგი მამათმთავრისაჲ იუდაჲს ტომისაგან იტყჳს, ხოლო დავითისთჳს არას მოასწავებს, რამეთუ ტომსა შინა იუდაჲსსა არა დავითისი ოდენ იყო სახელი, არამედ სხუანიცა მრავალნი. ხოლო რადთა არა სთქუა, თუ: ვითარ გულისწმა-ვყო, ვითარმედ დავითის ტომისაგან იყო მარიამ, ამისთჳს გაუნყა მახარებელმან, ვითარმედ: „სახლისაგან და ტომისა დავითისი, და სახელი ქალწულისაჲ მის მარიამ“. ამას ზედა სხუადცა მიგითხრა უწყებაჲ მის საქმისაჲ: რჩული იყო ებრაელთა შორის, რადთა არავის ჳელ-ენიფებოდეს სხჳსა ტომისაგან სხუად ტომად განთხოებად ანუ ქორწინებად, არამედ ვითარცა იყვნეს ათორმეტნი ტომნი ძეთა ისრაჳლისათა, თითოეულისა ტომისა ერი ურთიერთას შეერთვოდეს და არა სხჳსა ტომისაგან ოდენ, არამედ არცა სხჳსა სახლისაგან, რომელ არს თჳსებაჲ, ჳელ-ენიფებოდა ქორწინებად. საცნაურ არს უკუე, ვითარმედ არცა იოსებს ჳელ-ენიფებოდა მოყვანებად ქალწული იგი სხჳსა ტომისაგან. ან უკუე სიტყუად იგი, ვითარმედ: „სახლისაგან და ტომისა დავითისა“, გინა თუ ქალწულისათჳს თქუმულად დავამტკიცოთ, მტკიცე არს სიტყუად იგი; გინა თუ ვინ იოსებს მიაჩემოს, იგივე საქმე გამოჩნდების, რამეთუ უკუეთუ იოსებ სახლისაგან და ტომისა დავითისა იყო, არა ჳელ-ენიფებოდა სხჳსა ტომისა დედაკაცსა მითხოებად მისდა, გარნა მისვე სახლისა და ტომისაგან. ვინაჲთგან ესე ესრეთ არს, ჩანს განცხადებულად, ვითარმედ ქალწუ-

¹ლუკ. 1,26-27. ²დაბ. 49,10.

ლიცა იგი წმიდად თესლისაგან იყო დავითისა. იტყვან უკუე წინააღმდეგომნი იგი, ვითარმედ: ჰე, ეგრეთ იყო წესი რჩულისაჲ, გარნა ვინ უწყის, თუ გარდაჰჰდა რჩულსა იოსებ და სხვსაგან ტომისა მოიყვანა? არამედ სიტყუად ესე ცოფთაჲ არს და უგუნურთაჲ. არა გესმისა, რასა წამებს მისთვის სახარებაჲ, ვითარმედ იოსებ კაცი იყო მართალი, რაჲთა სცნა სათნოებაჲ მისი და არლარას ესევეთარსა იგონებდე; რამეთუ რომელსა-იგი არავის ჴელ-ენიფებოდა ქმნად, ვითარ ეგების, თუმცა მართალმან მან ქმნა? და ესეცა სიტყუად ჩუენ შორის მტკიცე არს მამათა მიერ, ვითარმედ წამებითა და განგებითა ზაქარია მღდელისაჲთა და სხუათა მათ მღდელთაჲთა მიეთხოა ქალწული იგი იოსებს. საცნაურ არს უკუე, ვითარმედ გარეგან რჩულისა ზაქარია არას იქმოდა. ამის ყოვლისაგან გამოჩინებულ არს, ვითარმედ ნათესავისაგან დავითისა იყო წმიდაჲ ქალწული მარიამ, გარნა არა სოლომონის ნაშობთაგან, არამედ ნათანისთა, ძისა დავითისა, რომლისა შობათა წარმოიტყვს ლუკა მახარებელი. რამეთუ ამის ნათანისა, ძისა დავითისა შვილთაგან იყო ვინმე ლევი, რომელსა აჴსენებს ლუკა და იტყვს: „იოსებისა, ელისა, მელქისა, მატთანისა, ლევისა“.¹ ამან ლევი შვა მელქი და პანთერ, პანთერ შვა ვარპანთერ, ვარპანთერ შვა იოაკიმ, იოაკიმმან შვა წმიდაჲ ღმრთისმშობელი. აჰა ესერა გიჩუენე განცხადებულად, ვითარმედ ტომთაგან დავითისა იყო წმიდაჲ ქალწული მარიამ.

ხოლო მეორისა მისთვის საძიებელისა, რომელსა იტყვან, ვითარმედ: რაჲსათვს წარმოიტყვს იოსების მშობელთა და პაპისპაპთა, რაჲ საქმე აქუნდა იოსებს შობასა ქრისტესსა? ამას ვიტყვთ: არა იყო რჩული ებრაელთა შორის დედაკაცისა თესლ-ტომსა აღწერად, და არცა სადა იპოების ესე ძუელთა შინა წიგნთა, ხოლო მახარებელსა ენება გამოჩინებაჲ, ვითარმედ დედაჲ ქრისტესი დავითის ტომისაგან იყო, და კეთილად. ვინაჲთგან ებრაელთა მიმართ იყო აღწერილი ესე სახარებაჲ, წესისაებრ რჩულისა უნდა აღწერისა ამის ქმნად, რაჲთა უმეტესად სათნო და შესანყნარებელ იყოს და რაჲთა თავსავე ზედა არა დამჴსნელ რჩულისა იპოოს. ამისთვის დაიდუმა ჟამისად მშობელთათვს ღმრთისმშობელისათა თქუმაჲ და იოსებისნი წარმოთქუნა. რამეთუ უკუეთუმცა ქალწულისანი წარმოეთქუნეს, წინააღუდეგობდა რჩულსა, და უკუეთუმცა იოსებისნიცა დაედუმნეს, ვითარმცა გუეცნა, თუ დავითის ტომისაგან იყო ქალწული? ან უკუე რაჲთა ვცნათ, ვინაჲ იყო ქალწული მარიამ, და რაჲთა რჩულისა წესი შეურყეველად ეგოს, ქმრად ნოდებულისა მის მშობელნი აჴსენნა და გამოაჩინნა, ვითარმედ სახლისაგან დავითისა იყო, რამეთუ იცოდა, ვითარმედ ესე რაჲ გამოჩნდეს, იგიცა განცხადებულ არს, ვითარმედ ქალწულიცა ტომისაგან დავითისა იყო, ვითარცა ზემო ვთქუ, ვითარმედ არავის ჴელ-ენიფებოდა სხვსა ტომისაგან სხუად ტომად განთხოებაჲ. არს უკუე სხუადცა მიზეზი, რომლისათვს არა

¹ შდრ. ლუკ. 3,23-24.

ივსენნეს მშობელი იგი ქალწულისანი, უღრმესირე. გარნა არა არს ან ჟამი თქუმად, რამეთუ ფრიად განგრძელდების სიტყუად ჩუენი.

რადთა არა სანყინო თქუენდა იქმნას, ამისთვის სიტყუად ესე ძიებისად დღეს აქა აღვასრულოთ და თქუმულნი ესე დავისწავლნეთ, თუ ვითარ წიგნი შობისად თქუა, ვითარ იესუ ქრისტე ავსენა, რადსათვის დავით შორის შემოილო, ვითარ მსგავს ჩუენდა არს შობად ქრისტესი და ვითარ უზეშთაეს ჩუენსა, რადსათვის ღმრთისმშობლისა მშობელი დაიდუმნა, ანუ რადსათვის იოსებისნი წარმოთქუნა. ესე ყოველი და სხუად, რავდენიცა მიგითხრა, უკუეთუ დაიმარხოთ გონებათა შინა, გულსმოდგინე ვიყო მომავალსაცა დღესა სხვსა მრავლისა მითხრობად, უნდეს თუ ქრისტესა. უკუეთუ კულა პირველთქუმულთა არა ყურად-იღებდეთ, არცა გულთა შინა აღწერდეთ, უდებ ვიქმნეთ უმეტესისა თქუმად.

სწავლად ბ

გულსმოდგინედ წურთისათვის წერილთადასა

რამეთუ დასთესის რად მუშაკმან თესლი ყანასა თვსსა და არა აღმოაცენის, და კულად დასთესის და არავე ნაყოფიერ იქმნის, ძლითლა ჴელ-ყვის ყანისა მის თესვად. ამისთვის გვედრები, ინურთიდით მარადის საღმრთოთა მათ სიტყუათა, რამეთუ დიდი სარგებელი არს სულისად საქმე ესე და დიდთა კეთილთა მომატყუებელი. რამეთუ ვინურთიდეთ თუ სიტყუათა ღმრთისათა, მარადის სათნო-ვეყვნეთ უფალსა, და სულისა წმიდისა მადლი მოვიდეს ჩუენდა და განანათლნეს თუალნი გონებისა ჩუენისანი, და ესრეთ საშინელ ვიყვნეთ ეშმაკისა. ანუ არა უწყითა, ვითარმედ ამისთვის მომცა ჩუენ ღმერთმან თუალნი და ყურნი და პირი და სასმენელნი, რადთა ყოველნი ასონი ჩუენნი მას ჰმსახურებდენ, რადთა პირი ჩუენი სიტყუათა მისთა ინურთიდეს, მას უგალობდეს დაუცხრომელად, მისა შევსწირვიდეთ მადლობასა, რადთა სასმენელნი ჩუენნი მცნებათა მისთა ისმენდენ, თუალნი ჩუენნი საღმრთოთა წერილთა აღმოიკითხვიდენ, ჴელნი ჩუენნი იქმოდინ საქმეთა სათნოებისათა, და გონებად ჩუენი განწმედილ იყოს ყოვლისაგანვე ნივთისა ვნებათადასა. რამეთუ ვითარცა ჴორცინი იყვნენ რად ჰაერსა შინა კეთილსა, მრთელ არიან, ეგრეთვე სული ესევეთარსა რად წურთასა შინა იყოს, მარადის განწმედილ არს ყოვლისაგანვე ბოროტისა და განთავისუფლებულ სენთა მათგან ცოდვისათა. არა ჰხედავა თუალთა მათ ჴორციელთა, ოდეს კუამლსა შინა იყვნენ, ვითარ ცრემლოიან და მრღვე არიან? ხოლო იყვნენ რად ჰაერსა კეთილსა, სამოთხეთა შინა ყუავილოანთა და წყაროთა ზედა გრილთა, ვითარ მრთელ და კეთილადმხედველ არიან? ეგრეთ არიან თუალნიცა სულისანი: ოდეს სამოთხესა შინა საღმრთოთა სიტყუათასა ვიქცეოდით, ფრთხილ არიან და კეთილადმხედველ, ხოლო შევიდეთ რად

კუამლსა მას შინა, საქმეთა სოფლისათა, ცრემლი და ტირილი ხუდების მათ აქაცა და მერმესა მას, რამეთუ ნანდვლვე კუამლისა მსგავს არიან კაცობრივნი საქმენი. ამისთვისცა წინანარმეტყუელი იტყვს: „მოაკლდა, ვითარცა კუამლსა, დღეთა ჩემთა“;¹ არამედ იგი მსწრაფლ წარმავლობასა მათსა მოასწავებდა, ხოლო მე არა ამისთვის ოდენ, არამედ შფოთისა მისთვისცა და დაუდგრომელობისა მათისათვის ვიტყვ მსგავსებად კუამლისა.

ჭეშმარიტად არარაჲ არს ესრეთ აღმამრლუეველ თუალთა სულისათა და დამაბნელებელ, ვითარ სანუთროჲსა ზრუნვანი და გულისთქუმათა არმური. ესე არიან ნივთ საჭუმილისა მის და აღმტეობელ კუამლისა მის; და ვითარცა ცეცხლსა დაერთოს რაჲ შეშაჲ ნედლი და სუელი, ფრიადი აღუტევის კუამლი, ეგრეთვე გულისთქუმამან ბოროტმან რაჲჲმს პოის სული აღვსებული მწვრითა მით დაწსნილობისაჲთა, კუამლი წჳიერი განამრავლის ვნებათაჲ. ამისთვის საწმარ არს ჩუენდა ცუარი იგი და ნიავე სულისა წმიდისაჲ, რაჲთა საჭუმილი იგი დაშრიტოს და კუამლი განაქარვოს და გონებაჲ ჩუენი განანათლოს, რამეთუ ვიდრემდის ესე ვითარითა მით კუამლითა დაბნელებულ ვიყვნეთ და ვნებათა სიმძიმითა დამძიმებულ, ვერ წელგუენიფების ზეცად აღსლვად. რამეთუ ფრიადი სიფრთხილე თუალთა მიერ სულიერთაჲ და განწმედაჲ ცოდვათაგან გკლირს, რაჲთა მოვიდეს ჩუენ ზედა მადლი სულისა წმიდისაჲ და წარმიძლუეს გზასა მას ზეცისასა. რამეთუ არა თუ იგი მოვიდეს ჩუენ ზედა, შეუძლებელ არს გზისა მის პოვნად. ხოლო იგი, უკუეთუ არა წმიდა-ვიყვნეთ თავნი ჩუენნი ყოვლისაგან ბოროტისა, არა დაიმკვდრებს ჩუენ შორის. ამისთვის, ძმანო, ვისწრაფოთ განდევნად ყოველთავე ვნებათა ჩუენგან, ვისწრაფოთ განწმედად თავთა ჩუენთა წურთითა საღმრთოთა სიტყუათაჲთა, განვეშორნეთ ზრახვათა სოფლიოთა და ცუდთა, რომელთა შინა არარაჲ არს კეთილი, არამედ ყოველივე მავნებელ. რამეთუ რომელი-იგი სულისა სარგებელ იყოს, ღმრთისაცა საყუარელ არს, ხოლო რომელი-იგი მავნებელ იყოს სულისა, შემანუხებელ არს უფლისა და სათნო ეშმაკისა. ანუ არა ესრეთ არსა, ოდეს ვინყოთ ზრახვათა ამაოთა, ოდესმე ვიცინოდით, ოდესმე ვიკიცხოდით, ძვრსა ვზრახვიდით, ვტყუოდით, ვფუცვიდით, ზღაპართა ვიტყოდით, რაჲ-იგი ჩუენდა არა საურავ არნ, მას ვზრუნვიდით, ხოლო ფსალმუნებასა შინა და ლოცვასა და წიგნის-კითხვასა დამძიმებულ და დაწსნილ ვიყვნით, ვერ ძალ-გუედვის საღმრთოთა სიტყუათა მცირედთაცა დასწავლად, ხოლო საეშმაკოთა შინა უმწურვალეს ცეცხლისა ვიპოვნით. მრავალნი არიან აქა მდგომარენი, რომელნი უკუეთუ ვინ განიკითხეს და ჰკითხნეს, სიმღერანი და საეშმაკონი წმანი და სატრფიალონი სიტყუანი მრავალნი და მრავალსახენი წარმოთქუნენ და საღმრთოთა სიტყუათაგანი არცა თუ ერთი რაჲ იცოდინ. არამედ რასა მომიგებენ ესე ვითარისა მოქმედნი იგი? არა თუ ჩუენ მონაზონნი

¹ ფსალმ. 101,4.

ვართო, არამედ სოფელსა შინა ვიქცევით და სოფლისა საქმეთა ვზრუნავთ, ხოლო ეგვიპტის ეგე მონაზონთა საქმე არს, რადთა ფსალმუნთა და ლოცვათა ნურთიდენ და წიგნთა იკითხვიდენ, ხოლო ჩუენ ჩუეულ ვართ მღერასა და განფრთხობასა.

ჰ სიტყუანი ბოროტნი! ჰ გულისსიტყუანი წარმწყმედელნი! ამათ ყვეს ყოველივე უკეთურებით, რომელ ეგრე გგონიეს, თუ მონაზონთათს დაწესებულ არს წიგნთა კითხვა, და არა უწყით, ვითარმედ თქუენდა უმეტესად საჯმარ არს ესე წამალი, რომელნი-ეგე მარადლე მოიწყლვით ეშმაკისა მიერ. ან უკუე არაკითხვისა ფრიად ესე უძკრეს არს, რომელ ეგრეთცა გაქუს, თუ არა საჯმარ არს თქუენდა, არცა თანანადებ კითხვა და წურთად საღმრთოთა სიტყუათად. არა გესმისა, რასა იტყვს მოციქული პავლე, ვითარმედ: „ესე ყოველი სწავლად ჩუენდა დაინერა“.¹ ნუუკუე მონაზონთათს თქუა ესე? არა ყოველთა მორწმუნეთათს იტყვსა? ანუ უფალმან მცნებანი თქსნი არა ყოველთა მორწმუნეთა მისცნა? ისმინეთ, რასა ეტყვს მოციქულთა: „წარვედით და მოიმონაფენით ყოველნი წარმართნი და ნათელ-სცემდით მათ სახელითა მამისადთა და ძისადთა და სულისა წმიდისადთა და ასწავებდით მათ დამარხვად ყოველი, რადენი გამცენ თქუენ“.² ვითარ უკუე იტყვთ, თუ მონაზონთა ხოლო უჯმს კითხვა და სმენად წერილთად? თქუენ არა გიჯმსა?

იხილენ კაცად-კაცადმან თავი თქსი, თუ ვითარ არს გონება მისი, ოდეს ლოცვად ესმოდის, ანუ ვითარ არს, ოდეს სიმღერად ესმოდის, ვითარ არს, ეკლესიასა შინა რად იყოს, და ვითარ არს თეატრონსა შინა. და ცნას ცვალებად იგი სულისად, თუ ვითარ ერთი იგი სული აქა სხუად შეიცვალეების და მუნ – სხუად. ამისთს იტყვს მოციქული: „განრყუნიან წესნი კეთილნი ზრახვათა ბოროტთა“.³ ამისთს გკლირს ზედადსზედა სმენად სიტყუათა საღმრთოთა, რადთა ჩუენნი იგი ბოროტნი წესნი კეთილად მოიქცენ. არა უწყითა, რამეთუ ამით ოდენ უადრეს ვართ პირუტყუთასა, რომელ პირმეტყუელ ვართ? ხოლო სხვთა უმრავლესითა უადრეს ვართ მათსა: ძალითა და სიმალითა და სხვთა ესევეთარითა. ან უკუეთუ პირმეტყუელებადცა ჩუენი უძკრეს მათისა მის პირუტყუეებისა იყოს, არა დიდად დასასჯელ ჩუენდა იქმნასა?

საზრდელ სულთა ჩუენთა სიტყუანი ღმრთისანი არიან, და ნაკლულევანება მათი სიყმილად წოდებულ არს. რამეთუ იტყვს უფალი წინაწარმეტყუელისა მიერ: „მივსცე მათ არა სიყმილი პურისად ანუ წყურთილი წყლისად, არამედ სიყმილი სმენად სიტყუათა უფლისათა“.⁴ რად უკუე უძკრეს არს ამისა ოდენ? რომელ-იგი უფალმან სატანჯველად რისხვისა თქუა, შენ ნეფსით თქსით მოაწიო სულსა ზედა შენსა – სიყმილი იგი ბოროტი. არა ჰხედავა, ვითარმედ სული სიტყუათაგან თითოსახედ იცვალეების?

¹ შდრ. 1 კორ. 10,11.

² მათ. 28,19-20.

³ შდრ. 1 კორ. 15,33.

⁴ ამოს 8,11.

სიტყუამან აღძრას იგი რისხვად, სიტყუამან დაამშკდის კუალად, სიტყუამან ბილწმან აღაზრზინის გულისთქუმად, სიტყუამან სინმიდისამან შეაყუარის სინმიდე. ვინაფთვან უკუე სიტყუათა ლიტონთა ესოდენი ძალი აქუს, ვითარ წმიდათა წერილთა შეურაცხ-ჰყოფ, რომელთა შინა ძალი სულისა წმიდისა არს და ამისთვს ძალ-უც სულთა მათ განფიცხებულთა სწავლითა მოღბობად უმეტეს ცეცხლისა, უკუეთუ სარწმუნოებით მოუჭდენ. ეგრეთ კორინთელნი იგი გულფიცხელნი მოაღბნა პავლე სწავლითა თვსითა, ვითარცა ცკლი ცეცხლმან, ვითარცა-იგი თავადი წამებს, რამეთუ ისმინეთ, რასა მიუწერს: „რამეთუ აჰა ესერა მანვე ღმრთისა მიერ მწუხარებამან მაგან თქუენმან რავდენი შექმნა თქუენ შორის სწრაფად, რავდენი მომადლებად, ანუ რავდენი ლხინი, რავდენი შიში, რავდენი სურვილი, რავდენი შური, ანუ რავდენი შურის-გებაჲ“. ¹ ესე ყოველი სწავლამან მოციქულისამან ქმნა მათ შორის. ესრეთ ძალ-უც სიტყუათა საღმრთოთა, ესრეთ მცირეთა და დიდთა სარგებელ არიან.

იხილეთ დავით, ოდეს იგი დიდსა მას ცოდვასა შთავარდა, ესმენს რად სიტყუანი კეთილნი, მოვიდა სინანულსა მას დიდებულსა. ² იხილენ მოციქულნიცა, არა სიტყუათა მათ უფლისათა სმენითა მოვიდეს საზომსა მას და ყოველი სოფელი მოიმონაფეს? და რად სარგებელ არს, იტყუნ ვინმე, უკუეთუ ვისმენდეთ სიტყუათა საღმრთოთა და არა ვიქმოდით? არს ესრეთცა დიდი სარგებელი: აბრალოს თავსა თვსსა, სულთ-ითქუნეს, რომელსა ესმოდინ სიტყუანი საღმრთონი, ცრემლოოდის, და უკუეთუ შეეჭშიროს სმენასა მას, გინა დღეს, გინა ხვალე, მოსლვად არს საქმედცა. ხოლო რომელი ყოვლადვე არა ისმენდეს, ვინაჲ ცნას თითოეულისა ცოდვისა ბრალი, ვითარ აბრალოს თავსა თვსსა, ოდეს მოიწყდოს ცოდვაჲ, ოდეს იწყოს სინანულად? ამისთვს გვედრები, ნუ გარენარად გაქუს სმენაჲ და წურთად წერილთა მათ საღმრთოთაჲ, რამეთუ ეშმაკსა მძიმედ უჩნს ესე და არა ჰნებაგს. ამისთვს იგი გუაყენებს, რადთამცა არა ვიხილეთ სიმდიდრე იგი სულიერი, არცამცა მოვიგეთ იგი; ამისთვს გუეტყვს არა სმენად, რადთა არა საქმესაცა კეთილსა ჴელ-ვყოთ. ხოლო ჩუენ გულისწმა-ვყოთ ბოროტი იგი ღონე მისი და ყოვლით კერძო შევიზღუდნეთ თავნი ჩუენნი, რადთა ჩუენცა მოუწყლველ ვიყვნეთ და მისი იგი ბოროტი თავი შევმუსროთ და ესრეთ ბრწყინვალე იგი ძლევისა გვრგვნი მოვილოთ და საუკუნეთა მათ კეთილთა მივემთხვნეთ მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომლისაჲ არს დიდებაჲ და სიმტკიცე თანა მამით და სულით წმიდითურთ ან და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამენ.

¹ 2 კორ. 7,11. ² შდრ. 2 მეფ. 12,13.

თავი 8

სიტყუად იგივე: „წიგნი შობისა იესუ ქრისტესი, ძისა დავითისი, ძისა აბრაჰამისი“ (1,1).

აჰა ესერა მესამე დღე არს ესე, ვინაფთგან ვინყეთ სიტყუად და ჯერეთ დანყება სახარებისად ვერ განგიმარტეთ. არა ცუდად სადმე ვიტყოდე, ვითარმედ ფრიადი სიღრმე აქუს ძალსა ამათ სიტყუათასა. მოედით უკუე, ნაკლულეგანება იგი დღეს აღვასრულოთ და ვიხილოთ, თუ რად წინაგვც საძიებელად. ეძიებენ ჯერეთ მეძიებელნი იოსებისთვის, თუ რადსათვს იტყვს მშობელთა მისთა, ვინაფთგან არა აქუს ზიარება შობასა შინა ქრისტესსა, ანუ რადსათვს ყოვლადცა მითხოილ იქმნა მისდა ქალწული. არა უმჯობეს იყო, რადამცა სრულიად უთხოელ იყო, ვინაფთგან უთესლოდ ეგულებოდა შობად ქრისტესი? ამის უკუე ესევითარისათვს ვთქუთ ზემოცა, ვითარმედ: ინება მახარებელმან, რადთა რჩულისაცა წესი დაიმარხოს, რომელი არა შეუნდობდა დედათა თესლ-ტომისა აღწერად, და ამისთვის იოსებისთვის ყო სიტყუად თვისი, რამეთუ ესეცა რჩული იყო მტკიცე, რადთა სხვსა ტომისაგან სხუასა ტომსა ვერ შეერთოს; ვინაფთგან უკუე გამოაჩინა იოსებისი, ვითარმედ სახლისაგან დავითისა იყო, გამოჩნდებოდა, ვითარმედ ქალწულიცა მისვე სახლისად იყო. თუ არა, ვერმცა მითხოილ იყო მისა.

ან კუალად სხუადცა ვთქუა სიტყუად და თუ რადსათვს მიეთხოა ქალწული იოსებს; და ნუ ურწმუნო იქმნებით, რამეთუ არა ჩემი არს სიტყუად ესე, არამედ მამათა საკვრველთა და აღვსებულთა სულითა წმიდითა. არა ენება ღმერთსა პირველ შობისავე გამოცხადება ჰურიათა შორის, ვითარმედ ქალწულისაგან იშვების ქრისტე, რამეთუ იცოდა, ვითარმედ არა შეინყნარებენ ურწმუნონი იგი და გულფიცხელნი; და სხუასაცა მრავალსა არა განცხადებულად ეტყოდა მათ ქრისტე პირველითგანვე; ამისთვისცა ძედ კაცისა სახელ-სდებს თავსა და სწორებასა მას მამისასა არა მრავალგზის მიუთხრობდა განცხადებულად. რად საკვრველ არს, თუ ესეცა ინება პირველ დაფარვად დიდისა რადსმე განგებულებისათვს. და რად იყო განგებულება იგი? უკუეთუმცა განუთხოელად ეშვა ქალწულსა, არა დაირწმუნებდეს ჰურიანი, ვითარმედ უთესლოდ შვა, არამედ უკეთურებითა მათითა დასდევს-მცა ბრალი მრუშებისად და ქვადმცა დაჰკრიბეს; რამეთუ სხუათა მათ საქმეთად აქუნდეს პირველყოფილიცა სახენი და არავე ჰრწმენა ქრისტესი, არამედ ურცხვროდა მით გონებითა წინააღუდგებოდეს განცხადებულად; და ეშმაკთა რად განასხამნ, ეშმაკეულად ხადოდეს, და შაბათთა რად იქმნ კურნებასა, დამწსნელად რჩულისა იტყოდეს და არა გულსწმა-ჰყოფდეს, ვითარმედ პირველცა მრავალგზის დაიწსნა შაბათი და იქმნეს სასწაულნი. უკუეთუმცა ესე ესმა, ვითარმედ ქალწულმან უთესლოდ შვა და ქალწულად ეგო (საქმე, რომელ არასადა სმენილ იყო დასაბამითგანთა მათ წელთა),

რამდენად არა თქუეს, ანუ ოდესმცა თავს-იდვეს ყოვლადვე? უკუეთუ შემდგომად ესოდენტა სასწაულთა ძედ იოსებისა უწოდდეს, პირველ სასწაულთა ქმნისა ოდესმცა ჰრწმენა უგუნურთა მათ და მემრუშეთა საკვრველი ესე დიდებული? და დაღაცათუმცა დაარწმუნა ვინ, არავემცა შეინყნარეს.

და ამის საქმისა წამებად და სახე სხუაძცა მოგართუა, რაფთა სცნათ, ვითარმედ ესრეთ იყო, და ესეცა სიტყუად ჭეშმარიტ არს მამათა მიერ თქუმული. ზაქარია წინანარმეტყუელმან, მამამან წინამორბედისა იოვანესმან, რომელსა ახარა ანგელოზმან შობად იგი ბერწისად, რაფთა საკვრველსა მას დიდსა ქალწულისაგან შობისასა წინაუძლოდის უმცირესი ესე საკვრველი – ბერწისა შობად, ამან ზაქარია, ვინაფთგან სავესე იყო სულითა მით წინანარმეტყუელებისაფთა ცნობად დაფარულთა, გულისწმაცო შობად იგი ქალწულისად უთესლოდ და განუხრწნელი საიდუმლოდ ესე დიდებული; და არა დააყენა დედად იგი უქორწინებელი დგომად ტაძარსა შინა ქალწულთა თანა, რამეთუ იყო ადგილი განჩემებული ქალწულთათვს დასადგომელად ტაძარსა შინა, სადა-იგი არა ჳელ-ენიფებოდა ქორწინებულთა დადგომად. ხოლო იყო ადგილი იგი შორის ტაძრისა მის და საკურთხეველისა განყოფილებად. არა განაყენა უკუე უხრწნელი იგი დედად შემდგომად შობისაძცა კრებულისაგან ქალწულთაფსა; და ასწავებდა ჳურიათა, ვითარმედ მეუფესა მას და დამბადებელსა ყოველთა არსთასა ჳმონებს კაცობრივიცა ბუნებად, ვითარცა სხუანი ყოველნი ბუნებანი, და ვერ ჳმძლავრობს, თუმცა არა ჳელ-ენიფებოდა ახლისა შობისა შემოღებად, არამედ ძალ-უძცა და ჳელ-ენიფების დედისა მის თვისისა ქალწულად დამარხვად და შობად უხრწნელი გამოჩინებად ქუეყანასა ზედა. ხოლო უმადლოთა მათ ჳურიათა ესოდდა რად, თუ მეუფე იშვების ყოველთად ქალწულისაგან ჳურიასტანს შინა, და არა ენება საქმე ესე, რაფთა არა ჳელმწიფებასა მისსა დაემორჩილნენ, ამისთვს მღდელი იგი და წინანარმეტყუელი, რომელი ესევითარსა ქადაგებდა შობისა მისთვს დიდებულისა, შეასმინეს ჳეროდეს მიმართ და მოკლეს იგი; წინაშე საკურთხეველისა მის მღდელი მსხუერჳლად შეწირეს.

ამისთვს იქმნა მითხოად იგი ქალწულისად იოსებისა, რაფთა ამისთვს გარეგან იქმნას ყოვლისავე ბოროტისა იჭვსაგან, და რაფთა იყოს იოსებ მონამე სინმიდისა მისისა; რამეთუ ვინაფთგან იოსებ კაცი იყო მართალი და სათნოდ და შევიდავე იჭუსა ბოროტსა, უკუეთუმცა არა ანგელოზი ჩუენებულ იყო და ეუწყა ჭეშმარიტი, რამცა არა თქუეს ურჩულოთა მათ და უმადლოთა ჳურიათა, უკუეთუმცა განუთხოელ იყო ქალწული? ანუ ოდესმცა ჰრწმენა შობად ქალწულისად უთესლოდ, საქმე, რომელი პირველთა მათ ნათესავთა შინა არა სმენილ იყო? იოსებს ჰრწმენა ანგელოზისა მიერ, ვითარმედ სულისაგან წმიდისა არს, და ვითარმედ ძე ღმრთისად მოვიდა ქუეყანად, ხოლო ურწმუნოთა მათ, რომელნი მარადის წინააღმდეგ ქრისტესა იყვნეს, ვინმცა დაარწმუნა? ამისთვსცა მოციქულთა იწყეს

რად ქადაგებად აღდგომისათვის, ცხადად ქადაგებდეს, რამეთუ იყვნეს პირველქმნილნიცა სახენი მის საქმისანი, დაღაცათუ ესევითარნი არა იყვნეს. ხოლო ამას, თუ ქალწულისაგან იშვა, არა ესრეთ განცხადებულად ანუ ზედადსხედა იტყოდეს, და არცა თუ უქორწინებელმან მან დედამან იკადრა ყოველთა მიმართ თქუმად ესე. იხილე, ოდეს-იგი წინაშე ერისა ეტყოდა უფალსა ქალწული იგი წმიდად, რად ჰრქუა მას: „აჰა ესერა მე და მამად შენი გეძიებდით შენ“;¹ რამეთუ ეშინოდა ცილისწამებისაგან ჰურიათაჲსა. ამისთვის არცა თუ ანგელოზნი უთხრობდეს ყოველთა საიდუმლოსა ამას დიდსა, არამედ მარიამს ხოლო აუწყეს და იოსებს. ხოლო მწყემსთა, ახარებდეს რად, არარად მიუთხრეს ქალწულებით და უთესლოდ შობისათვის. ამის ესევითარისა საქმისათვის იქმნა განგებულებით მითხოად იგი, რად-თა ქალწულებადცა პატივ-იცეს და ქორწინებადცა წესიერი არა შეურაცხ იქმნას. რამეთუ ქალწულებად, ვითარცა პატიოსანი და წმიდად, გამოირჩია განმწმედელმან მან წმიდათამან და ტაძარსა მას შინა განუხრწნელსა დაიძკვდრა. ხოლო მითხოისა მის მიერ გამოაჩინა, ვითარმედ წესიერიცა ქორწინებად არა წინააღმდეგომ არს. ხოლო თქუა ვინმე პირველთაგანმან მამათამან სხუადცა სიტყუად, ვითარმედ: ამისთვის იქმნა მითხოად ქალწულისად იოსებისა, რადთა დაეფაროს საიდუმლოდ იგი განკაცებისა ღმრთისად მთავარსა მას ბნელისასა ეშმაკსა. რამეთუ ვინაფთგან ესმა მას წინაწარმეტყუელისაგან, ვითარმედ: „აჰა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძე, და უნოდთან სახელი მისი ევმანუელ“;² მიერთგან მიმოვიდოდა, ვითარცა მსტოარი, და უმზერდა ქალწულთა, თუ ოდეს იხილოს ქალწული მიდგომილად, რამეთუ იცოდა, ვითარმედ მო-რად-ვიდეს ქუეყანად უფალი, დაწსნად არს მისი იგი ბოროტი მეუფებად; და ენება ბრძოლისა აღდგინებად ჰურიათა მიერ ქალწულსა მას ზედა, რომელიცა იხილოს თვნიერ მამაკაცისა მიდგომილად, რადთა მოაკლვიოს იგი. ამისთვის მიითხოა ქალწული, და უეჭუელ იქმნა იგი მისგან, იხილა რად მითხოილად და ვერ ცნა განწორციელებად უფლისად და მისისა მის ძალისა დაწსნად. ესე არიან მიზეზნი მითხოისა მის ქალწულისანი, ჩუენისა ამის გულისწმის-ყოფისაებრ, და სხუად მრავალი, რომელი უწყის მხოლომან უფალმან და რომელთაცა მან გამოუცხადოს. ვინაფთგან უკუე ესრეთ განგებულებით მიეთხოა იოსებს, ამისთვის მახარებელმან წესისა მისებრ რჩულისა აღწერნა მშობელნი იგი იოსებისნი და ამით გამოაჩინა, ვითარმედ ქალწულიცა ტომისაგან დავითისა იყო, ვინაფცა იოსებ იყო, ვითარცა განაგო მოსე, რადთა არა მიეთხოებოდის სხვთ ტომით სხუასა ტომსა.

ს ა ხ ა რ ე ბ ა დ : „აბრაჰამმან შვა ისააკი, ისააკმან შვა იაკობი, იაკობმან შვა იუდა და ძმანი მისნი“ (1,2).

¹ ლუკ. 2,48. ² ესაია 7,14.

თ ა რ გ მ ა ნ ი: რადსათვის, ავსენა რად აბრაჰამი და თქუა, ვითარმედ: „შვა ისააკი, და ისააკმან – იაკობი“, არა ავსენა ძმანი მათნი, ხოლო მო-რად-ვიდა იაკობისა, თქუა: „იაკობმან შვა იუდა და ძმანი მისნი“? ამისთვის, რამეთუ არარად აქუნდა მათ ნაწილი და ზიარებად ერსა თანა ისრაჰლთა-სა, არამედ იყვნეს სარკინოზნი და ისმაიტელნი და არაზნი და სხუანი იგი ნათესავნი, რომელნი გამოვიდეს ისმაელის და ესავისაგან და შვილთაგან მათთა. ამისთვის იგინი დაიდუმნა, რამეთუ ტომისა მისთვის ისრაელთადასა, რომელთაგან იყო ქალწული იგი, დედად ქრისტესი, ენება აღწერად და გა-მოდებად. ამისთვის თქუა: „იაკობმან შვა იუდა და ძმანი მისნი“, რამეთუ ამათგან განმრავლდა ნათესავი იგი იუდეანთად.

ს ა ხ ა რ ე ბ ა დ: „ხოლო იუდა შვა ფარეზ და ზარა თამარისგან“ (1,3).

თ ა რ გ მ ა ნ ი: რასა იტყვ, მახარებელო, რასა აღგვსენებ საქმესა მას უფერობისასა? და რად არს ესეო? – იტყვს მახარებელი, – უკუეთუმცა კაცისა ლიტონისა ნათესავთა წარმოვიტყოდე, სამართლადმცა დავიდუმე ესევითარი; უკუეთუ კულა სიტყუად ჩუენი უფლისა განწორციელებული-სათვის არს, არა დადუმებად, არამედ ქადაგებად ესევითარისა მიღირს – გა-მოჩინებად მრავლისა მის სახიერებისა და ძლიერებისა მისისა, რამეთუ არა ამისთვის მოვიდა, რადთა განიშოროს შეურაცხებად ჩუენი და ყუედრებანი ჩუენნი, არამედ ამისთვის, რადთა თავს-ისხნეს იგინი და განაქარვნეს; და ვითარცა არა რომელ სიკუდილი თავს-იდვა ოდენ, არამედ რომელ ჯუარ-ცუმადცა დაითმინა, უმეტეს საკვრველ იქმნა, დაღაცათუ საყუედრელ იყო საქმე იგი, არამედ რაოდენ საყუედრელ იყო, ესოდენ განითქუა კაცთმო-ყუარებად მისი. ეგრეთვე შობასა მისსა ქალწულისაგან: არა ამისთვის ოდენ გვლირს განკვრებად, რომელ წორცინი შეისხნა და კაც იქმნა, არამედ რო-მელ თავს-იდვა ნათესავსა მას შინა, რომლისაგან იშვა, ესევითართად ყო-ფად და არასადა სირცხულ-იჩინა ჩუენი ესე უბადრუკებად და შეურაცხე-ბად, რადთა ჩუენცა გუასწაოს არა სირცხულ-ჩინებად შეურაცხებისათვის გი-ნა უკეთურებისა მშობელთა და თვსთადასა, არამედ ერთისა ოდენ ძიებად, რადთა ჩუენ წარვჰმართოთ სათნოებად. რამეთუ რომელი აღმასრულებე-ლი იყოს მცნებათა უფლისათა, ესევითარისა მის დაღაცათუ უცხოთესლი იყოს მშობელი, დაღაცათუ მეძავი ანუ ცოდვილი, არაფე ევენების; რამეთუ უკუეთუ თვთ მეძავსა მას, მოიქცეს რად და სინმიდით ცხორებად აღირ-ჩიოს, არა საყუედრელ და სავნებელ ექმნების პირველი იგი ცხორებად, რადმცა ავნო ღმრთისმსახურსა და სათნოსა უკეთურებამან მშობელთა-მან? და არა ჩუენდა ოდენ სასწავლელად იქმს ამას, არამედ ჰურიათა ზუ-აობისა დაწსნად, რამეთუ იგინი სათნოებასა მას სულიერსა და მცნებათა ღმრთისათა დამარხვასა უდებ-ჰყოფდეს და აბრაჰამს ხოლო ავსენებდეს ზედადსზედა სიქადულად მათდა და ჰგონებდეს მისისა მის სათნოებისა-გან განმართლებად. ამისთვის უჩუენებს, ვითარმედ არა ესევითარსა ზე-

და ჯერ-არს სიქადული, არამედ თავით თვსით მოგებად სათნოებისად. ამას ყოველსა ზედა სხუასაცა საქმესა შეჰმზადებს, რადთა უჩუენოს, ვითარმედ ყოველნი თანამედ იყვნეს ცოდვასა: შვილნიცა და მშობელნი, რამეთუ აჰა ესერა მამათმთავარი იგი მათი, სახელოანი იუდა, რომლისაგანცა იუდეან ენოდა ჰურიათა, არა მცირესა ბრალსა შთავარდა, რამეთუ წარმოდგომილ არს თამარ შესმენად სიძვისა მისისა. ეგრეთვე დავით სიძვითა მით მრუ-შებისადთა ურიისა ცოლისაგან შვა სოლომონი. კუალად სოლომონისთვის არცა საჯმარ არს თქუმად, რამეთუ ყოველთა მიერ საცნაურ არს.

ხოლო უკუეთუ დიდთა მათ და სახელოანთა ვერ დაიმარხეს რჩული, უნდოთა და უდარესთათვს რად საძიებელ არს? ვინათგან უკუე ვერვინ აღასრულა რჩული, ჩანს, ვითარმედ ყოველთა ცოდეს და ბრალეულ და დასასჯელ იქმნეს. ამისთვის უკურნებელ რად იქმნნეს კაცნი, საჯმარ იყო წამალი ძლიერი, ესე იგი იყო მოსლვაჲ ქრისტესი. ხოლო ათორმეტნივე ძენი იაკობისნი ავსენნა, რადთა ამიტცა მშობელთათვს ზუაობად ჰურიათად დაჰვსნას; რამეთუ მრავალნი ძენი იაკობისნი მწევალთა ნაშობნი იყვნეს, არამედ განყოფილებამან მან მშობელთამან შვილთა შორის განყოფილებაჲ არა შემოილო, არამედ ყოველნივე სწორად იქმნნეს მამათმთავარ და ტომთა წინამძღუარ. ხოლო ესე ეკლესიისად არს წესი, ესე ჩუენისა ამის სარწმუნოებისა არს განგებაჲ, რომლისა წესი და სახე პირველითგან მოესწავებოდა. ამისთვის გინა თუ მონად ხარ, გინა თუ აზნაური, არცა რად სარგებელი გაქუს აზნაურებისაგან, არცა რად სავნებელი – მონებისაგან, არამედ ერთი არს საძიებელ – შიში ღმრთისად და დამარხვაჲ მცნებათა მისთად. გარნა პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ: „ხოლო იუდა შვა ფარეზ და ზარა თამარისგან“. წინამდებარისა ამის პირისათვს ჯელ-ყო სიტყუად მშობელთათვს იოსებისთა, რადთა მის მიერ ქალწულისაცა მშობელნი საცნაურ-ყვნეს. სამართლად ავსენა ფარეზ, ხოლო ზარა რადსათვსლა შემოილო შორის? ესე ამისთვის, რამეთუ მოინია რად ჟამი შობისა თამარისი, პირველ გამოყო ჯელი ზარა; იხილა რად ესე აღმქუმელმან, გამოაბა ჯელსა მენამული, რადთა საცნაურ იყოს, თუ რომელი არს პირმშო; და ვითარცა გამოაბა მენამული იგი, შეყო კუალად ყრმამან ჯელი, და მეყსეულად გამოვიდა ფარეზ, და მერმელა შვა ზარა. იხილა ესე აღმქუმელმან და განკვრდა და თქუა: „ვითარ განელო შენთვის ღობე?“¹ რამეთუ საკვრველცა იყო. ან იხილე საქმისა ამის ძალი, რამეთუ არა ცუდად აღწერილ არს; თუ არა, რად საჯმარ იყო ამისი აღწერად, ვითარმედ ერთმან მან ყრმამან პირველად გამოყო ჯელი და მერმე შეიკრიბა და სხუად იგი იშვა? რად არს უკუე სიტყუად ესე? პირველად სახელისაცა თარგმანებაჲ ვიხილოთ, რამეთუ ფარეზ გამოითარგმანების „განყოფილება“ და „განკუეთაჲ“; და კუალად ესეცა გულისჯმა-ვყოთ, ვითარმედ არა ბუნებითი საქმე

¹ დაბ. 38,29.

იყო გამოყოფად ჳელისად და კუალად შეკრებად და მეორისადა გზა-ცემად გამოსლვად, არამედ მომავალთა და ყოფადთა საქმეთა სახე იყო ყრმათა მათ შობად განგებულებით. რამეთუ სხუათაცა თქუეს პირველ ჩუენსა, ვითარმედ ორისა მის ერისა სახე იყვნეს ორნი იგი ყრმანი; რამეთუ ვითარცა-იგი პირველ ჳელი გამოყო ერთმან მან და კუალად შეიკრიბა და სხუად იგი იშვა და მერმელა პირველი იგი სრულიად გამოვიდა, ეგრეთ იქმნა ორსა მას ერსა ზედა და ორსა მას რჩულსა: რამეთუ მოქალაქობად ესე სახარებისად გამოჩნდა პირველ მცირედ ჟამ დღეთა მათ აბრაჰამისთა და კუალად დაიფარა, და მოვიდა ერი იგი ისრაჳლთად და რჩული მოსესი, და ამისა შემდგომად სრულიად გამოჩნდა ერი იგი ახალი წესითა მით ახლითა. ამისთჳსცა ამქუმელი იგი იტყოდა: „ვითარ განელო შენთჳს ღობე?“ რამეთუ აზნაურებად იგი მოქალაქობისა მის აბრამეანისად დაფარა რჩულმან მან მოსესმან. და კუალად განალო ღობე იგი და შუაკედელი სახარებამან ქრისტესმან, რამეთუ მარადის წერილი ძუელსა მას რჩულსა ღობედ და შუაკედელად უნესს, ვითარცა იტყჳს დავით: „დაარღვე ღობე მისი, და მოჰყურძნიან მას თანანარმავალნი გზისანი“;¹ და ესაია იტყჳს: „ზღუდე მოვადგი მას“;² და პავლე ღალადებს: „შუაკედელი ზღუდისად მის დაჰჳსნა“.³ სხუათა კუალად ესრეთ თქუეს, ვითარმედ: რომელმან-იგი ჳელი გამოილო პირველ, სახე იყო ძუელისა რჩულისად, და მერმე უკუიქცა, და უმრწემესი იგი პირმშო იქმნა და მისი იგი შუაკედელი და ღობე დამაყენებელი განკუეთა, რომელ იყო სახე ახლისა ამის რჩულისად. ჰხედავა, ვითარ არა ცუდად აჳსენა საქმე იგი იუდაისი? ამისთჳს რუთს და თამარს სახელ-სდებს, რომელთაგან ერთი იგი უცხოთესლი იყო და მეორე – მეძავი, რადთა სცნა, ვითარმედ ყოველთა ბოროტთა ჩუენთა დაჳსნად მოვიდა ქრისტე, რამეთუ არა შჯად მოვიდა, არამედ – კურნებად. ვითარცა უკუე მამათმთავართა მათ დედანი იგი მეძავნი შეირთნეს, ეგრეთვე ღმერთმან ბუნებად იგი მეძავქმნილი შეიერთა თავსა თჳსსა. ვითარცა-იგი წინანარმეტყუელნი პირველითგან იტყოდეს შესაკრებელისათჳს ჰურიათაჳსა, ვითარმედ: „სიძვით ისიძვა“; და კუალად: „პირი მეძვისაჳო მოიგე შენ, ერო ჩემო“.⁴ არამედ იგი შესაკრებელი უმაღლო იქმნა სიძისა მის მიმართ უკუდავისა და ეშმაკსა შეერთო, ხოლო ეკლესიად ერთგზის განთავისუფლდა რად წესთა მათგან მამულთა და შეერთო მეუფესა თჳსსა, განუყოფელად ეგო სიძისა მისგან, რომელი შუენიერ არს ხილვითა უფროჳს ყოველთა დაბადებულთა. ან იხილე რუთ სახედ ეკლესიისა. იგი უცხოთესლი იყო და ფრიად გლახაკი, არამედ იხილა რად იგი ბოოზ, არცა სიგლახაკე შეურაცხ-ყო, არცა უცხოთესლთა შვილებად მოიძავა. ეგრეთვე ქრისტემან შეინყნარა ეკლესიად წარმართთაგან და სიგლახაკისაგან ფრიადისა და ზიარ-ყო იგი კეთილთა მათ მიუთხრობელთა. ხოლო ვითარცა-იგი რუთს

¹ ფსალმ. 79,13.

² ესაია 5,2.

³ ეფეს. 2,14.

⁴ შდრ. იერ. 3,2-3.

უკუეთუმცა არა დაეტევა სახლი თვისი და ნათესავნი და ყოველივე მამულნი, ვერმცა მიმთხუეულ იყო ესევეთარსა მას მეუღლესა, ეგრეთვე ეკლესიამან დაუტევნა რად წესნი იგი და ჩუეულებანი მამულნი, მაშინ იგი საყუარელ იქმნა სიძისა მის, ვითარცა წინანარმეტყუელი ეტყვს მას: „დაივინყე ერი შენი და სახლი მამისა შენისა, და სთნდეს მეუფესა სიკეთე შენი“.¹ რამეთუ ეკლესიასა მას წარმართთასა ეტყვს ესრეთ დავინყებად წესთა მათ მამულთა და ჩუეულებათა საწარმართოთა, რადთა ესრეთ სთნდეს იგი მეუფესა. ესრეთ ქმნა რუთცა, ამისთვისცა დედა მეფეთა იქმნა, რამეთუ მისგან იშვნეს მშობელნი დავით მეფისანი.

ამის ესევეთარისათვს ავსენნა დედანი ესე, რადთა ზუაობადცა ჰურიათად დაამდაბლოს და ასწაოს არასიქადული მშობელთათვს. რამეთუ დავითს, მეფესა მას და წინანარმეტყუელსა, არა სირცხვლ-უჩნდა ესე. და ნანდვლვე არად არს არცა სიკეთისაგან მშობელთაჲსა სარგებელი, არცა სიხენეშისაგან საენებელი, არამედ კაცად-კაცადი თვსთა საქმეთაგან ანუ პატიოსან იქმნების, ანუ შეურაცხ. და რადთა ესეცა ვთქუა, დაღაცათუ საკურველად აღვიჩნდეს, ვითარმედ: იგი უმეტესად იქების, რომელი არამოსწრაფეთა მშობელთაგან მოსწრაფე კეთილი იპოოს.

სწავლად ბ სიმდაბლისათვს

ნუმცა უკუე ვინ იქადის ანუ ზუაობს დიდებულთა შვილობისათვს, არამედ უფროჲსად სიქადული იგი და აზნაურებაჲ სათნოებათაჲ მოიგენ კაცად-კაცადმან; არამედ ნუცამცა სათნოებათათვს იქადინ, რადთა არა ფარისეველისა მის განსაცდელი შეემთხვოს. რამეთუ რომელსა ჰნებაჲს აღორძინებად საზომი იგი სათნოებათა თვსთაჲ, შეჰრაცხენ იგინი არარად და მაშინ უმეტესად აღორძინნეს. თქუნ, ვითარმედ: არარად მიძღვს მე კეთილი ყოვლადვე, და იპოოს მოქმედ კეთილისა და მუშაკ სათნოებისა. რამეთუ უკუეთუ ცოდვილმან აბრალოს თავსა თვსსა და გულსავსე იქმნას, ვითარმედ ჭეშმარიტად ცოდვათა მრავალთა თანამდებ არს, და შეუვრდეს ცრემლით უფალსა თხოვად შენდობისა, განმართლდების, ვითარცა მეზუერე იგი. რავდენ უფროჲსად განვმართლდეთ, უკუეთუ მართალნი ვიყვნეთ და შეგუერაცხნენ თავნი ჩუენნი ცოდვილად?! უკუეთუ ცოდვილთა სიმდაბლე განმართლებს, რომელი-იგი არცა ღირს არს სიმდაბლედ წოდებად, არამედ ღმობიერებად, უკუეთუ ღმობიერებასა ესე ძალ-უც ცოდვილთა ზედა, გულისწმა-ყავთ, თუ სიმდაბლემან მართალთა ზედა ვითარ არა ქმნას საქმე დიდი და საკურველი.

¹ ფსალმ. 44,11-12.

ან უკუე, მუშაკო სათნოებისაო, ეკრძაღე თავსა შენსა, რადთა არა შე-
გივდეს ზუაობად და ავნო შრომათა შენთა, რადთა არცა ცუდ იქმნენ ოფლნი
შენნი და ამოო იქმნას სრბად შენი, და შემდგომად მრავლისა მის ჭირისა და
ბრძოლისა წინააღმდეგომთადასა იპოო შენ ცარიელი. ნუ ზუაობ, ნუცა იქადი.
უნყის მეუფემან უმეტეს შენსა, უკუეთუ რად კეთილი გიქმნიეს. უკუეთუ
სასუმელი წყლისა გრილისად მისცე სახელისა მისისათვის, არცა მას უგულე-
ბელს-ჰყოფს; უკუეთუ ერთი დანგი მისცე, არცა მას დაივინყებს; უკუეთუ
სულთ-ითქუნე ოდენ ანუ სხუად რადმე მცირედი უნდოე ქველისსაქმე ჰქმნა,
ყოველსავე სახიერებით შეინყნარებს, ყოველისათვისვე სასყიდელსა ჰმარ-
ხავს, ყოველივე ავსოვს. რად უკუე გაავსოვნან შენ ქველისსაქმენი შენნი?
რადსათვის შემოიღებ მათ შორის და სხუათა მიუთხრობ ანუ გულსა შინა შენ-
სა ჰზუაობ? არა უნყია, ვითარმედ აქებდე თუ თავსა შენსა, ღმერთი არლა-
რა გაქებს? უკუეთუ კულა აბრალედე თავსა შენსა და შეურაცხ გიჩნდეს,
მან გაქოს და გადიდოს შენ, რამეთუ არა ჰნებავს დამცირებად სათნოებათა
შენთად, არამედ უფროდსად ისწრაფის, რადთა მცირეთაცა და უნდოთა შრო-
მათათვის გვრგვინოსან-გყოს, და ეძიებს მიზეზთა მარადღე, რადთა გივსნას
ჯოჯოხეთისაგან და მოქალაქე-გყოს სასუფეველისა ცათადასა. ამისთვისცა,
დაღაცათუ მეთაერთმეტესა ჟამსა დღისასა ხოლო შურე, სრულსა სასყი-
დელსა მიგცემს, დაღაცათუ არარად გაქუნდეს ნაყოფი, ღირსი წყალობისად,
იტყვს: „ჩემთვის ვიქმო, რადთა იდიდოს სახელი ჩემი“.¹ სულთ-ითქუნე თუ,
გინა ჰცრემლოოდი, შეინირავს ყოველსავე ადრე და მიზეზად ცხორებისა
შენისა დაჰმარხავს.

ნუმცა ვზუაობთ უკუე, არამედ გუაქუნდინ უვმრად თავნი თვისნი, რად-
თა ვიქმნეთ საწმარ. უკუეთუ საწმრად შეგერაცხოს თავი თვისი, იქმენ შენ
უწმარ, დაღაცათუ სათნოე იყო. უკუეთუ კულა უწმარ და უღირს გაქუნდეს
თავი შენი, იქმენ საწმარ და ღირს, დაღაცათუ უღირსი იყო და ცოდვილი.
ამისთვის ჯერ-არს სრულიად დავინყებად ქველისსაქმეთა და სათნოებათა
ჩუენთად. ხოლო თქუას ვინმე: ვითარ შესაძლებელ არს დავინყებად საქმე-
თა კეთილთად, რომელნი ექმნენ კაცსა? არამედ ისმინენ ესევეთარისა მის
სიტყვსა მეტყუელმან: რასა იტყვ, კაცო? დღითი-დღე სცოდავ ღმრთისა
მიმართ შუებითა და განცხრომითა და სხვთა მრავლითა ცოდვითა და დაგ-
ვინყებიეს ესევეთარი ყოველივე, ვიდრელა არცა თუ იცი, რადდენგზის
გიცოდავს, და თუ სადა კეთილი რადმე ჰქმნე, ვერ დაივინყება? არამედ
მიმოდასდებ და ჰქადაგებ და მარადის წინაშე თუალთა შენთა არს. დიდი
უგუნურებად არს ესე და ფრიადი ზღვევად, რამეთუ დავინყებად ქველის-
საქმეთად საუნჯე არს წარუპარველი; და ვითარცა საფასე ანუ სამკაული
უკუეთუ განვჰვინოთ ურაკპარაკთა შორის, მზა არს და ადვილ წარსაპარ-
ველად, ხოლო დავჰკრძალოთ რად საუნჯეთა შინა უხილავთა, უშიშ ვიქმნე-

¹ შდრ. ეზეკ. 36,22,32.

ბით მპარავთაგან, ეგრეთვე ქველისსაქმეთად, უკუეთუ ზედადსზედა ვაჰსენებდეთ და ვქადაგებდეთ, განვამწარებთ უფალსა და აღვსჭურავთ მტერსა ჩუენ ზედა და საქმეთა მათ კეთილთა წინადაუფენთ წარპარვად ჩუენგან; უკუეთუ კულა არავის შეუნდოთ ხილვად, გარნა მხოლოდსა მის დაფარულთა მხედველისა, გუაქუნდეს ყოველივე დამარხულად საუნჯეთა მათ შინა საუკუნეთა.

ან უკუე ეკრძაღე, კაცო, რადთა არა შეგემთხვოს, რად-იგი შეემთხვა ფარისეველსა მას, რომელსა ქველისსაქმენი თვსნი ენასა ზედა ეტკრთენს. ამისთვისცა ადვილად წარტაცნა ეშმაკმან. აჰსენებდა სათნოებათა თვსთა სიხარულით და ჰგონებდა, თუ მადლობასა შევსწირავ ღმრთისა. არამედ არა სთნდა ესე უფალსა, რამეთუ არა მადლობად არს ესე ღმრთისად: ყუედრებად სხუათად, ზუაობად შეცოდებულთა ზედა, სიქადული ამპარტავანებით. უკუეთუ მადლობად ღმრთისად გნებავს, კაცო, აუარებდი მას და აკურთხევდი, ხოლო სხუათა ნუ აბრალობ და ჰჴუედნი მოყუასსა. არა არს ესე მადლობად, არამედ ამპარტავნებად. გნებავსა მადლობისა სწავლად? ისმინე სამთა მათ ყრმათად: „შეგცოდეთ ჩუენ, ყოვლითავე ურჩულო ვიქმენით და განგიდეგით ჩუენ შენგან. ვცოდეთ ყოვლითურთ, მცნებათა შენთად არა ვისმინეთ, არცა ვიმარხეთ, არცა ვყავთ, ვითარ-იგი შენ მამცენ ჩუენ, რადთამცა კეთილი მეყო ჩუენ შენგან. ან ყოველი, რავდენი მოავლინე ჩუენ ზედა, და ყოველი, რავდენი მიყავ ჩუენ, სამართლისა სასჯელითა ჰყავ“.¹ ესე არს ჭეშმარიტი მადლობად ღმრთისად, რადთა კაცი აღიარებდეს ცოდვათა თვსთა და ჰმადლობდეს ღმერთსა, რომელ სულგრძელ ექმნების. ესრეთ ისწავე, ძმაო, მადლობად ღმრთისად, და გენებოს რად მადლობისა შენირვად, შეუვრდი უფალსა გულითა შემუსრვილითა და გონებითა მდაბლითა თქუ ესრეთ: „გმადლობ შენ, უფალო, რამეთუ სულგრძელ მექმენ აურაცხელთა მათ ცოდვათა ჩემთა ზედა და აქამომდე არარად სატანჯველი მოაწიე შემსგავსებული ურჩულოებათა ჩემთად. ხოლო მე ადრევე ღირს ვიყავ განვრდომად პირისა შენისაგან და განქიქებად სოფელსავე ამას შინა, მსგავსად ბოროტთა მათ საქმეთა ჩემთა, არამედ მიუთხრობელი იგი კაცთმოყუარებად შენი სულგრძელ იქმნა ჩემ ზედა. ამისთვის გმადლობ შენ გლახაკი ესე და უღირსი, დაღაცათუ არა ღირს ვარ, არცა შემძლებელ დიდებისმეტყუელებად და მადლობად სახიერებისა შენისა“. ესრეთ ვიტყოდით ღმრთისა მიმართ, ესრეთ გუაქუნდინ გონებათა შინა ჩუენთა, რადთა ვპოოთ ღმრთისაგან წყალობად. ნუ სასყიდელსა ვითხოვთ, რამეთუ არარად გუაქუს ღირსი სასყიდლისად; უსასყიდლოდ ვითხოვდეთ წყალობასა, რამეთუ ამას თუ ვიქმოდით ყოვლითა გულითა, აღიაროს მან თავი თვსი თანამდებად წყალობისა ჩუენისა და სათნოებათაგან ჩუენთა კიდე სიმდაბლისათვს მოგუცეს მადლი, რამეთუ ყოველთა სათნოებათასა უმეტესი არს სასყიდელი იგი სიმ-

¹ დაწ. 3,29-31.

დაბლისად. და უკუეთუ ესე არა იყოს, სხუანიცა იგი დაღაცათუ მოვიგნეთ, ცუდად ვშურებით.

ან უკუე გუნებავს თუ დიდ-ყოფად სათნოებათა ჩუენთად, შევჰრაცხნეთ იგინი არარად, და შეჰრაცხნეს იგინი ღმერთმან დიდად. შევჰრაცხნეთ თავნი ჩუენნი უღირსად, და შემრაცხნეს ღმერთმან ღირსად, ვითარცა ასისტავი იგი იტყოდა: „უფალო, არა ღირს ვარ მე, რადთამცა სართულსა ჩემსა ქუეშე შემოხუედ“.¹ ამისთვისცა ღირს-ყო იგი უფალმან და სარწმუნოებად მისი სთნდა ფრიად; და კუალად პავლეცა იტყოდა: „არა ღირს ვარ ნოდებად მოციქულად“.² ამისთვისცა თავთა მათ მოციქულთა თანა შეირაცხა და მოძღუარ ყოვლისა სოფლისა იქმნა; ეგრეთვე იოვანე წინამორბედი იტყოდა: „არა ღირს ვარ განჯსნად საბელსა ჴამლთა მისთასა“.³ ამისთვის მეგობრად სიძისა ენოდა, და ჴელი მისი, რომელი თქუა, ვითარმედ არა ღირს არს ჴამლთა შეხებად, თავსა ზედა დაიდვა ქრისტემან; ეგრეთვე პეტრე თქუა: „განვედ ჩემგან, რამეთუ კაცი ცოდვილი ვარ მე, უფალო“.⁴ ამისთვისცა საფუძველ ეკლესიისა იქმნა. რამეთუ არარად ესრეთ სათნო არს ღმრთისა, ვითარ კაცი მდაბალი, რომელსა აქუნდეს თავი თჳსი უცოდვილეს ყოველთა.

ესე არს თავი ყოვლისა სიბრძნისად. ესევეთარი იგი მდაბალი და შემუსრვილი არაოდეს ზუაობნ, არა განრისხნებინ, არა შეინუებინ შურითა მოყუსისადათა, არცა სხუანი იგი ვნებანი ეუფლნიან მას, არამედ ყოველნივე სიმდაბლემან და მისმან მან ნაშობმან გლოამან განიოტნის სულისაგან, რამეთუ იგლოვნ თუ ვინმე ჴორციელთა საქმეთათჳს, სიკუდილისათჳს თჳსთაჳსა, ანუ წარწყმედისათჳს მონაგებთაჳსა, ანუ ესევეთარისა რადსათჳსმე, გლოამან მან იოტნის ყოველნივე ვნებანი სულისა მისისაგან ჟამსა მას. რავდენ უფროჳსად, ვიგლოვდეთ რად ცოდვათა ჩუენთათჳს და იქმნას გლოვად იგი სანურთელ სამარადისო ჩუენ შორის, ივლტოდინ ყოველნივე ვნებანი ჩუენგან. იხილე დავით, მოიგო რად სიმდაბლე და გლოად ცოდვისა მისთჳს, ვითარ ჟამსა მას განსაცდელისა მისისასა, რაჟამს სდევნიდა ძჳ იგი განდგომილი, წარმოდგა ერთი ვინმე შეურაცხი და უნდოჳ კაცი, ურცხვნოჳ იგი სემჳ, და ურიდად აგინებდა მას და აყუედრებდა. ხოლო იგი არა განრისხნა, არცა სიტყუა-უგო, რამეთუ სიმდაბლესა და გლოასა აღმოეფხურა სული მრისხანებისად მისგან. ამისთვისცა ინება რად ერისთავმან მან მისლვად და მოკლვად უკეთურისა მის, არა შეუნდო დავით, არამედ იტყოდა, ვითარმედ: „ღმერთმან უბრძანა მას ესევეთარისა სიტყუად“.⁵ და კუალად, სხუასა ადგილსა ეტყოდეს რად მღდელნი, რადთა კიდობანსა მას მის თანა ავლებდეს, არა ჯერ-იჩინა, არამედ უღირსად შეჰრაცხა თავი თჳსი და თქუა: „უკუეთუ მიჯსნას ღმერთმან განსაცდელთა ამათგან, ვიხილო შეუნიერებად მისი ტაძარსა

¹ მათ. 8,8.

² 1 კორ. 15,9.

³ მარკ. 1,7.

⁴ ლუკ. 5,8.

⁵ შდრ. 2 მეფ. 16,11.

შინა. ხოლო მრქუას თუ, ვითარმედ: არა გინებე შენ, იყავნ ჩემ ზედა, რად-იგი სათნო არს მის წინაშე“.¹

იხილეა გული შემუსრვილი? და კუალად, რად-იგი საულს ზედა ქმნა ერთ და ორგზის, არა დიდი იგი საზომი სრულეზისად აჩუენაა? რამეთუ არა ძუელსა ოდენ რჩულსა წარჰჰდა, არამედ მცნებათაცა სახარებისათა მიეახლა. არა შურს-იგებდა, არა განრისხნებოდა, არამედ ყოველსავე მადლობით შეინყნარებდა ღმრთისაგან. ამისთჰსცა კუალად, აბესალომის ზეხედვიდა რად ურჩულოსა მას მამისა მბრძოლსა, ძმისა მკლველსა, მაგინებელსა და ბილნსა მჯდომარედ საყდართა სამეუფოთა და თავსა თჰსსა მეოტად, შეურაცხად და ნაკლულევანად, არა დაბრკოლდა, არცა იდრტვნა, არამედ იტყოდა: უკუეთუ ესე სათნო არს ღმრთისა, რადთა იგი მეფობდეს და იშუებდეს და მე ვიდევნებოდე, მადლიერ ვარ და შემინყნარებიეს. არა ქმნა, ვითარცა მრავალნი ჩუენგანნი იქმან: მოინიოს რად მათ ზედა მცირედი ჭირი ანუ განსაცდელი, მეყსეულად დრტვნვიან და შურნ სხუათად, რომელნი დღეკეთილობასა შინა იხილნიან და შუებასა. არამედ დავით არა ესრეთ იყო, არა დრტვნვიდა, არა განრისხნებოდა და არცა შეინუებოდა შურითა. ამისთჰსცა თქუა ღმერთმან: „ვპოე დავით, ძე იესესი, კაცი გულითადი ჩემი“.² ესევითარი სიმდაბლჰ და შემუსრვილობად ჩუენცა მოვიგოთ, ვიქმნეთ ყოველსავე ზედა მადლის შემწირველ ღმრთისა, ვიქმნეთ მშჰდ და მდაბალ, ვითარცა იტყჰს უფალი: „ისწავეთ ჩემგან, რამეთუ მშჰდ ვარ და მდაბალ გულითა, და ჰპოოთ განსუენებად სულთა თქუენთა“.³

ან უკუე, რადთა ამასცა სოფელსა და მასცა საუკუნესა ვპოოთ განსუენებად, მოვიგოთ სიმდაბლჰ, დედად იგი ყოველთა სათნოებათად, დავჰნერგოთ იგი სულთა ჩუენთა შინა, რადთა ზღუადცა ესე ამის სოფლისად დაუნთქმელად ნიაღვლოთ და მყუდროსა მას ნავთსაყუდელსა ღირს ვიქმნეთ შესლვად მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომლისა არს დიდებად და სიმტკიცჰ თანა მამით და სულით ნმიდითურთ ან და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამენ.

¹ შდრ. 2 მეფ. 15,25-26.

² შდრ. ფსალმ. 88,21.

³ მათ. 11,29.

თავი დ

სიტყუად ესე: „ყოველი ნათესავი აბრაჰამისითგან ვიდრე დავითი-სამდე ნათესავი ათოთხმეტ; და დავითისითგან ვიდრე ტყუენვამდე ბაბილოვნელთაგან ნათესავი ათოთხმეტ; და ტყუენვითგან ბაბილოვნელთაგან ვიდრე ქრისტესამდე ნათესავი ათოთხმეტ“ (1,17).

სამად განყენა ყოველნივე იგი ზემონერილნი ნათესავნი, რათა გამოაჩინოს, ვითარმედ თითოფერთა მით შეცვალეებითა მოქალაქობათა და ნათესავთადათა არა შეიცვალა უკეთურებაჲ ჰურიათაჲ; არამედ გინა თუ მსაჯულნი დაუდგინნა ღმერთმან, გინა თუ მეფენი, გინა თუ მღვდელნი, გინა თუ ტყუეობად მისცნა, გინა თუ მძლედ გამოაჩინა, სიბოროტჳ გონებათა მათთაჲ და უკეთურებაჲ ვერსადა შეცვალეს. ამისთვისცა უკურნებელთა მათ სენთა კურნებად იქმნა მოსლვაჲ ქრისტესი, რათა უჩუენოს კაცთა გზაჲ იგი სათნოებისა და ცხორებისაჲ.

ხოლო რაჲ არს ესე, რომელ საშუალსა მას ნაწილსა სამთა მეფეთა თანანარჳჳდა, ხოლო უკუანაჲსკნელსა ათორმეტი ნათესავი აღწერა და ათოთხმეტად ნათესავად თქუა, რამეთუ დავითის ჟამთაგან ვიდრე ტყუეობისა ბაბილოვნელთაჲსა ათჳმეტნი მეფენი ნარჳდეს, ვითარ წერილ არს წიგნსა მეფეთასა და წიგნსა ნეშტთასა, ვითარმედ შემდგომად მეფობისა იორამისა, ძისა იოსაფატისა, მეფობდა ოქოზია და იოას და ამესია, და მერმე მეფობდა ოზია და იოთამ და აქაზ და სხუანი იგი შემდგომითი შემდგომად. ხოლო მახარებელი სამთა მათ თანანარჳჳდა და თქუა: „იოსაფატ შვა იორამ, იორამ შვა ოზია, და შემდგომითი შემდგომად, ვიდრე ტყუეობადმდე ბაბილოვნელთა, ნათესავი ათოთხმეტ“.¹

ესრეთ უკუე ვიტყვთ, ვითარმედ სამნი იგი მეფენი არა აჳსენნა, რამეთუ ურჩულოებისა მათისათჳს არა ღირს-ყვნა იგინი ჳსენებად, რამეთუ არა თუ მეფეთა აღჳრაცხავს, არამედ ნათესავთა. ან უკუეთუმცა ეთქუა, თუ: „დავითისითგან ტყუეობადმდე ბაბილოვნელთაჲსა მეფენი ათოთხმეტნი“, სამართლადმცა ვინ თქუა, თუ წინააღმდგომად წიგნისა მის მეფეთაჲსა იტყვს; ხოლო ვინაჲთგან არა მეფენი თქუნა, არამედ ნათესავი ათოთხმეტ, უცთომელ არს სიტყუად მისი, რამეთუ ცხორებასა კაცისა ერთისასა ნათესავად წოდებაჲ არა შეჳგავს, ვინაჲთგან არა სწორ არიან დღენი ყოველთა კაცთანი, არამედ რომელნიმე ჟამსავე სიყრმისასა აღესრულნეს, სხუანი – დღეთა სიჳაბჳუკისათა, და სხუანი სიბერედმდე ეგნეს სოფელსა ამას შინა. ვითარ უკუე ეწოდოს ცხორებასა კაცისასა ნათესავ? ვინაჲთგან რომელმანმე ათი წელი დაყო, და რომელმანმე – ოცი, რომელმანმე – ერგასისი, გინა სამეოცდაათი და ოთხმეოცი, ანუ თუ ასი. ამისთვისცა მახარებელ-

¹ შდრ. მათ. 1,8-17.

მან, ვინაიდან არა მეფეთა აღსწერდა, არამედ ნათესავთა, აღრიცხუნა, თუ რაოდენი წელი ჯერ-იყო ნათესავად წოდებად, ვითარცა მან იცოდა, და პოვა, ვითარმედ ათოთხმეტისა ნათესავისა ჟამნი ათჩუდმეტთა მეფეთა მიერ აღესრულნეს, და ამისთვის სამთა მათ ყოლადვე არა სახელ-სდვა, ვითარცა უღირსთა, და სხუანი იგი ხოლო ავსენა. ესე არს პირი ერთისა მის სახისად, ხოლო მეორეცა იგი, რომელ იექონიათგან ვიდრე იოსებამდე ათორმეტნი შობანი თქუნა და ათოთხმეტად ნათესავად აღწერა, მიგიხრა. თქუა, ვითარმედ: „ტყუენვითგან ბაბილოვნელთაგან ვიდრე ქრისტესამდე ნათესავი ათოთხმეტ“, რამეთუ ჟამიცა იგი ტყუეობისად და იექონია, ბაბილონს წარტყუენული ძისწული იოსიადსი, ერთად ნათესავად შეჰრაცხა და მეთოთხმეტედ ნათესავად ქრისტე აღრაცხა, დასაბამი იგი და აღსასრული ყოველთა კეთილთა. ამისთვის ათორმეტნი თქუნა ნათესავნი და ათოთხმეტად აღრაცხნა – იწყო ქრისტესგან: „ნიგნი შობისად იესუ ქრისტესი“, და აღასრულა ქრისტესად რიცხვ იგი ნათესავთა.

და რადსათვის მარკოზ არა ესრტო იწყებს, არცა წარმოიტყვს შობისათვის ქრისტესსა, არამედ ყოველსავე მოკლედ გვთხრობს? ესე ამისთვის, რამეთუ მათე პირველ ყოველთადას აღწერა; ამისთვისცა შობისათვის უფლისა იტყვს და დაწყებასა მას განკაცებისა ქრისტესსა წარმოგვთხრობს. ხოლო მარკოზ შემდგომად მისა აღწერა; ამისთვის ერთგზის თქუმული იგი მამათმთავართა შობად დაუტევა და მოკლე გზად იპყრა ნათლის-ღებითგან ვიდრე აღდგომამდე ქრისტესა.

გარნა ლუკა უპირატესცა აღიყვანა სიტყუად თვისი და გზად იგი მათეს სიტყვსად ინება სლვად და უმრავლესიცა გუაუნყა, რამეთუ თითოეული მოძღუარსა თვისსა ჰბადიდა: ერთი იგი – პეტრეს, მცირედმეტყუელებისა მოყუარესა, ხოლო მეორე – პავლეს, მდინარეთა უმდიდრესსა წარმოდინებითა სიტყვსადთა. ხოლო ვითარ არს ესე, რომელ ორთავე ავსენეს შობანი ნათესავთანი, მათე და ლუკა, და სხუად სახელები წარმოთქუა მათე, და სხუანი აღწერნა ლუკა, და ორთავე იოსების მშობელნი გვთხრნეს. ერთმან ამან ზემოდთ იწყო აბრაჰამისითგან და მოვიდა დავითისამდე, დავითისითგან ტყუენვადმდე ბაბილოვნელთაგან, ტყუენვითგან ბაბილოვნელთაგან იტყვს: „იექონია შვა სალათიელი; სალათიელ შვა ზორობაბელი; ზორობაბელ შვა აბიუდ; აბიუდ შვა ელიაკიმ; ელიაკიმ შვა აზორ; აზორ შვა სადეუკ; სადეუკ შვა აქიმ; აქიმ შვა ელიუდ; ელიუდ შვა ელეაზარ; ელეაზარ შვა მატთან; მატთან შვა იაკობ; იაკობ შვა იოსებ“.¹ ხოლო ლუკა არა ამათ სახელთა იტყვს ვიდრე დავითისამდე, და მიერთგან კუალად მათესვე თხრობასა შეერთვის, რამეთუ ესრეთ იწყებს: „და თავადსა იესუს ეწყო ოდენ ყოფად მეოცდაათესა წელსა, რომელი საგონებელ იყო ძედ იოსებისა, ელისა, მატთანისა, ლევისა, მელქისა, იანესა, იოსეფისა, მატათისა, ამონისა, ნაუმისა“.²

¹ მათ. 1,12-16.

² ლუკ. 3,23-25.

და შემდგომი ამისი, ვიდრემდის მოიწია დავითისამდე. რად არს განყოფილება ესე, ვითარ ერთისა კაცისა სხუანი და სხუანი მშობელნი გვთხრნეს? უწყებად უკუე ჯერ-არს, ვითარმედ ესრეთ იყო წესი პირველისა მის რჩულისაჲ, რომელ მოკუდის თუ ვინმე უშვილოდ, ძმამან მისმან იქორწინის ცოლი აღსრულებულისაჲ მის და აღუდგინის თესლი ძმასა თკსსა. ხოლო იშვის რად შვილი, ბუნებით მეორისაჲ მის არნ, რომლისაგანცა შობილ არნ, და წესითა რჩულისაჲთა – აღსრულებულისაჲ მის. ხოლო მათ ყამთა შინა ნაშობთაგან სოლომონისთა, ძისა დავითისთა, იყო ვინმე მატთან სახელით და ესუა ცოლი, რომლისაგან შვა იაკობ, მამად იოსებისი. აღესრულა მატთან, და იქორწინა ცოლი მისი მელქი, ტომისაგან ნათანისა, ძისა დავითისა. მელქი, ძემან ლევისმან და ძმამან პანთერისმან, რომელი ზემო ვაჟსენეთ, ამან მელქი იქორწინა ცოლი იგი მატთანისა და დედად იაკობისი და შვა მისგან ელი. იქმნეს უკუე იაკობ და ელი ძმანი, ერთისა დედისა ნაშობნი. ხოლო მამულად იაკობ ტომისაგან სოლომონისა, ძისა დავითისა, იყო, და ელი – ტომისაგან ნათანისა, ძისა დავითისა. იქორწინა ელი ტომთაგან ნათანისთა შობილმან და აღესრულა უშვილოდ. მერმე, წესისაებრ რჩულისა, შეირთო ცოლი მისი იაკობ, ძმამან მისმან დედისაგან, ხოლო მამულად ტომისაგან სოლომონისა შობილმან, და აღუდგინა თესლი ძმასა თკსსა და შვა იოსებ, და იქმნა იოსებ ბუნებით ძე იაკობისი, ტომისაგან სოლომონისა, ხოლო წესისაებრ რჩულისა ძედ შერაცხილ იყო ელისა, ტომისაგან ნათანისა.

ან უკუე მადლმან სულისა წმიდისამან უბრძანა მახარებელთა ორსავე ამის წესისა აღწერად: რჩულიერისაცა და ბუნებითისა. ამისთკსცა ლუკა წესისა მისებრ რჩულისა ყო აღრიცხუვაჲ იგი ნათესავთაჲ და თქუა მამად იოსებისა ელი, რომელი რჩულისაგან შეირაცხვის მამად მისა, ხოლო მათე ბუნებითი იგი აღწერა მამად და ამისთკს იაკობ ავსენა, ვითარმედ: „იაკობ შვა იოსებ“. ესე არს მიზეზი სხუათა და სხუათა სახელთა ვსენებისაჲ მახარებელთა მიერ ვიდრე დავითისამდე, და მიერთგან ერთ არს სიტყუად მათი.

თქუეს ვიეთმე ესეცა დაწყებისა ამისთკს სახარებისა, ვითარმედ: რად არა ესრეთ ყო დაწყებაჲ სიტყკსა თკსისაჲ მათე, უფროსად, ვინათგან ებრაულითა ენითა აღწერა, ვითარცა-იგი იქმოდეს წინანარმეტყუელნი, ვითარმედ: „ხილვაჲ, რომელი ვიხილე“, ანუ თუ: „სიტყუად, რომელი იყო ჩემდა მომართ“? რად არა ამანცა ესევითარი საკვრველი სიტყუად ყო დასაბამად, რადთამცა აჩუენა, ვითარმედ ზეგარდამო მოილო ბრძანებაჲ აღწერისაჲ? ესე ამისთკს, რამეთუ წინანარმეტყუელთა ზე არა იყვნეს ესე-ვითარნი სასწაულნი, ვითარ მოციქულთა ზე, მქადაგებელ ჭეშმარიტებისა მათისა. ხოლო იყვნეს ცრუწინანარმეტყუელნიცა მრავალნი, და ჰურიანი, მარადის უკეთურნი, უმეტესად შეიწყნარებდეს სიტყუასა მას ცრუწინანარმეტყუელთასა. ამისთკს საჭმარ იყო წინანარმეტყუელთადა ესევითარი იგი დაწყებაჲ სიტყკსად დასარწმუნებელად ურწმუნოთა მათ, ვითარმედ

ლმრთისა მიერ არს მათი იგი სიტყუად და არა თავით თვისით. ხოლო აქა აურაცხელნი იგი სასწაულნი და სულისა წმიდისა მადლნი არწმუნებდეს ერსა ჭეშმარიტებასა მას მახარებელთა სიტყუსასა, და არად ევმარებოდა ესევეთარი დაწყებად, რამეთუ მორწმუნეთა მიმართ ქმნეს აღწერად სახარებათად, არა ურწმუნოთა. ხოლო წინანარმეტყუელთა ზე დიდი ურწმუნობაჲ აქუნდა ჰურიათა, და არცა იყო ესოდენი სასწაულთა საქმე მამინ, თვნიერ რაჲ-იგი იქმნა პირველ მოსეს ზე და იისუ ძისა ნავესა, დასარწმუნებელად მეგვპტელთა და სხუათა მათ წარმართთა, და რაჲთა უკუანადსკნელ, რაჲამს ცოდვათათვს ჰურიათაჲსა მისცნეს იგინი ღმერთმან საქლეველად და ტყუედ, წარმართთა ვერ თქუან, თუ ღმერთნი მათნი უძლიერეს იყვნეს და ამისთვის მიეცა მათ ძლევად, არამედ ცნან, ვითარმედ ჰურიათა შესცოდეს ჭეშმარიტსა მას ღმერთსა, და ამისთვის მისცნა ჴელთა მათთა.

ხოლო ამისა შემდგომად დააცხრვო ღმერთმან მრავალთა მათ სასწაულთა საქმე. თვნიერ ჟამითი ჟამად აჩუენის კუალად, ვითარ-იგი ბაბილოვნელთა ზე დანიელის მიერ და სამთა მათ ყრმათა და კუალად ელიაჲს მიერ და ელისესა, რაჲამს სრულიად მიდრკეს ჰურიანი კერპთმსახურებად, და სხუად ესევეთარი ჟამითი ჟამად გამოაჩინის. ხოლო მრავალნი იგი სასწაულნი, რომელ აჩუენა მეგვპტელთა ზედა და უდაბნოსა მას და კუალად შესლვასა მათსა ქუეყანად აღთქუმისა, დასცხრეს, ვინაჲთგან დაეშენნეს და განიყვეს ქუეყანად. ამისთვისცა მოსეს აქუნდეს მრავალნი იგი საკვრველებანი მონამედ და არა ივმარა ესევეთარი დაწყებად, ვითარ სხუათა მათ წინანარმეტყუელთა, არამედ მეყსეულად თქუა: „დასაბამად ქმნა ღმერთმან ცაჲ და ქუეყანაჲ“,¹ და შემდგომი ამისი. ხოლო წინანარმეტყუელთა არა აქუნდეს ესევეთარნი სასწაულნი დასარწმუნებელად უგუნურთა მათ ჰურიათა. ამისთვის ჩუენებანი იგი და ხილვანი ღმრთისამიერნი ქმნეს დასაბამად სიტყუსა თვისისა შესაწყნარებელად გულფიცხელთა მათ. ხოლო ვითარცა-იგი მოსეს ზე დაწყებად იყო ძუელისა მის რჩულისა და სასწაულნი მრავალნი იქმნებოდეს, ეგრეთვე ქადაგებასა მას მოციქულთასა არა იყო რიცხვ სასწაულთაჲ და კურნებათაჲ საოტებელად ურწმუნოებისა და დასამტკიცებელად ჭეშმარიტებისა. ამისთვისცა კაცთა გლახაკთა და უსწავლელთა ათორმეტთა დაიმორჩილნეს და მოიმონაფნეს ერნი ურიცხუნი, მეფენი და ფილოსოფოსნი, რამეთუ ძალი ღმრთისაჲ იყო მათ თანა.

ამისთვისცა არად ევმარებოდა მახარებელთა ხილვათა და ჩუენებათა აღწერად დაწყებასა სახარებათასა, არამედ კაცად-კაცადმან წინამდებარე იგი სიტყუად ქრისტეს განგებულებისაჲ და ღმრთისმეტყუელებისაჲ იწყო თქუმად. ვითარცა იყო ძუელი იგი რჩული ყოვლითურთ სახე ახლისაჲ მის, ეგრეთვე დაწყებასა მისსა სასწაულნი დიდნი იქმნეს, და დაწყებასა ახლისასა – უზეშთაჲსნი და უმრავლესნი, რომელთა არა არს არცა სიდიდისა

¹დაბ. 1,1.

სწორებად, არცა სიმრავლისა რიცხვ; და უწყი, ვითარმედ ესე ყოველთავე იცით, და არა მიწმს წარმოთქუმად თითოეულისა, რადთა არა სიგრძე სიტყვსად ფრიადი იქმნას.

ხოლო შევიდეს რად ქუეყანად აღთქუმისა ისრაჴლნი და იცნეს ღმერთი პირველქმნილთა მათ სასწაულთაგან, დააცხრვო ღმერთმან საქმე სასწაულთად და ჟამითი ჟამად, განმრავლდის რად ურწმუნოებად, კუალად აჩუენის ძალი თვისი. ეგრეთვე ახალსა ამას რჩულსა, ვინადთგან განეფინა ქადაგებად მოციქულთად ყოველსა სოფელსა და დამტკიცნა სარწმუნოებად, დასცხრა მრავალთა მათ სასწაულთა საქმე. ხოლო ვითარცა-იგი მაშინ ჟამითი ჟამად კუალად აჩუენის ღმერთმან ძალი თვისი, ეგრევე ან, რაჟამს აღძრის ეშმაკმან საცთური რადმე, მოავლინის ღმერთმან სასწაულიცა წინააღმდეგომად საცთურისა, და იხილეთ, რავდენი იქმნა დღეთა მათ დევნულებისათა წმიდათა მოწამეთა მიერ. და კუალად ჩუენისაცა ამის ნათესავისა ზე, რაჟამს მიიღო მეფობად მიშუებითა ღმრთისადათა ურჩულომან მან ივლიანე, მრავალი სასწაული აჩუენა ღმერთმან, რამეთუ ოდეს-იგი სხუათა მათ ბოროტთა მისთა თანა ურჩულომან მან და განდგომილმან აღძრა ქრისტეანეთა ზედა ერი იგი ჰურიათად, რამეთუ იცოდა ფრიადი მტერობად მათი ჩუენდა მომართ, და ამისთვის პატივ-სცემდა მათ და ეტყოდა, ვითარმედ: ესე არს ჟამი კუალადგებისა თქუენისად პირველსა მას პატივისა და წესსა თქუენსა, და უბრძანა მისლვად იერუსალჴმდ და ტაძრისა მის შენებად; მაშინ შეკრბეს ყოველნივე, სადაცა იპოებოდეს ჰურიანი და დიდითა მოსწრაფებითა ჴელ-ყვეს შენებად, ვიდრელა დედანიცა და ყრმანი წიაღითაგან ჰკრებდეს მიწასა. ხოლო იწყეს რად საფუძველისა წმედად, იქმნა ძრვად სასტიკი, და ალი ცეცხლისა მძაფრისად გამოვიდა საფუძველთა მათგან და უმრავლესნი მათგანნი დანუნა, ვითარცა ოდესმე სოდომელნი, და სხუანი იგი იოტნა სირცხვლეულნი, და განიბნინეს ღმრთისად მათისა მის უკეთურებისა.

და კუალად მათვე დღეთა შინა, განმრავლდა რად სიბოროტე ურჩულოდსა მის მეფისად და შეურაცხ იქმნებოდა თაყუანის-ცემად პატიოსნისა ჯუარისად, იქმნა ესევითარი სასწაული სამხილებელად მისისა მის უკეთურებისა და განსამტკიცებელად ქრისტეანეთა: განთიადითგან აღმოსლვასა ოდენ მზისასა გამობრწყინდა შორის ცასა და ქუეყანასა სახე პატიოსნისა ჯუარისად, ბრწყინვალებითა მიუთხრობელითა შემკული, ვიდრელა ელვისაგან მისისა დაიფარა ნათელი მზისად, და განთიადითგან მწუხრადმდე იხილვებოდა სასწაული იგი ბრწყინვალე ყოველისაგან სოფლისა საჭურველად ძღვევისა მორწმუნეთა და დამწსნელად მძლავრებასა მას უკეთურისასა. ამას ზედა ქალაქნიცა მრავალნი, რომელნი მწურვალებით აღბორგდეს ბრძოლასა მას ქრისტეანეთასა, რომელნიმე ზღუამან დაფარნა, და რომელნიმე ძრვამან ალაოვნა, რადთა აღესრულოს აქაცა სიტყუად წინანარმეტყუელისად: „მტერისა მახვლსა მოაკლდა სრულიად, და ქალაქნი

ალაოვრდეს“.¹ და კუალად, ინება რად გამოკრეხად და დატყუენვად ეკლე-
სიათად და ჭურჭელთა მათ სამღდელოთა წარტაცებად, განაჩინა ამას ზე-
და მეჭურჭლეთმთავარი იგი თესი და სხუად ვინმე დედისძმად და სეხნად
მისი, რომელნი-იგი სტანჯვიდეს მღდელოთა და უწყალოდ ჰგუემდეს შენა-
მებად, უკუეთუ სადა არს დამარხული სამკაული ეკლესიათად ოქროსად
გინა ვეცხლისად. და ვითარ-იგი ჰგუემდეს მონათა მათ ღმრთისათა, მეყ-
სეულად ერთი იგი განსქდა შორის, და განიბნინეს ყოველნი ნაწლევნი მის-
ნი, და მეორე იქმნა საქმელ მატლთა, და მიმწუხრამდე მწარედ აღმოჰჰდა
მას სული. და კუალად, მი-რად-ვიდა წყაროსა მას ზედა დიდსა ურჩულოდ
ივლიანე და მსხუერპლი შენირა ეშმაკთა მიმართ, და მასვე ჟამსა წყაროდ
იგი, რომელი ვითარცა მდინარე დიდი დიოდა, განჰმა. არა სასნაული დიდი
იყო? და მერმე ანაზდათი იგი სიყმილი, რომელი ყოველსა მას სამეფო-
სა მის უღმრთოდასა მოიწია, არა სამხილებელი იყო მისი? და ვითარცა
ამის ყოვლისაგან არა შეიკდიმა, მერმე შორის ქუეყანასა მას სპარსეთისასა
დასცა იგი, რამეთუ არცა ღირს იყო სამეუფოსა შინა ქრისტიანობისასა სი-
კუდილად.

ესრეთ იქმს ღმერთი მარადის: რაჟამს აღორძინდეს ურჩულოებად და
იხილნეს მონანი თესნი ჭირსა შინა, ხოლო წინააღმდეგომნი მძლავრებითა
მათითა მთრვალ იყვნენ, მაშინ ძალსა თესსა გამოაჩინებს.

არამედ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ. ზემო ვთქუთ, თუ რადსათეს
სამ ნაწილად განყვნა მახარებელმან ნათესავნი იგი მამათმთავართა და
მეფეთანი; ხოლო აწ იხილეთ, ვინად იწყებს და სადა დაასრულებს – აბ-
რაჰამისგან დავითისამდე, დავითისგან ტყუენვამდე ბაბილოვნელთაგან,
ტყუენვითგან ბაბილოვნელთაგან ქრისტესამდე. ხოლო რადსათეს, ვითარ-
ცა-იგი ტყუენვად ბაბილოვნელთაგან აწსენა და მუნ შთასლვად ერისად,
არა აწსენა ეგვბტეს შთასლვადცა? ესე ამისთეს, რამეთუ მეგვბტელთად
იგი ადრე ქმნილ იყო, და არა ცოდვათათეს იქმნა მუნ შთასლვად ისრაჲ-
ლისად, ხოლო ბაბილოვნელთად ახლად ყოფილ იყო, და არა სხვსა რად-
სათესმე, არამედ ცოდვათა და ურჩულოებათა მათათეს შთავიდეს ტყუ-
ეობასა მას. და უკუეთუ ვინ გამოთარგმანებადცა სახელთად ინებოს გუ-
ლისწმის-ყოფად, ფრიადი ძალი პოოს ამასცა შინა და სახე დიდი ახლისა
ამის რჩულისად აბრაჰამ და ისააკ და იაკობისგან, დავით და სოლომონ და
ზორობაბელისგან და სხუათა მრავალთა, რამეთუ არა ცუდად ეწოდა მათ
სახელები ესე.

გარნა ამისთეს, რადთა არა ფრიად განვაგრძოთ სიტყუად ჩუენი და
საწყინო თქუენდა ვიქმნეთ, მრავალნი ესე ძიებანი დაუტევნეთ და წი-
ნამდებარე ესე ვთქუათ. წარმოთქუნა მშობელნი ყოველნი და აღასრუ-
ლა იოსებისა და არა დაიდუმა ამას ზედა, არამედ შესძინა: „იოსებ, ქმა-

¹ ფსალმ. 9,7.

რი მარიამისი“;¹ რადთა გვჩუენოს, ვითარმედ მარიამისთვის წარმოთქუნა მშობელნი იოსებისნი, რადთა იგი გამოაჩინოს, ვითარმედ თესლისაგან აბრაჰამისა და ტომისაგან დავითისა იყო. თუ არა, ყოვლადვემცა არა ავსენა იოსებ, უკუეთუმცა არა მარიამისთვის იყო ვსენებად იგი. ხოლო რადთა არა, გესმას [რად] ქმარი მარიამისი, ჰგონებდე, თუ რჩულითა მით ბუნებისადთა იშვა, ამისთვის მსწრაფლ განკურნა იქვ იგი და თქუა: გესმა ქმარი, გესმა დედად, გესმა შობად ყრმისად, ან ისმინე სახეცა შობისა მისისად.

ს ა ხ ა რ ე ბ ა დ : „ხოლო იესუ ქრისტეს შობად ესრეთ იყო“ (1,18).

თ ა რ გ მ ა ნ ი : რომელსა შობასა იტყვ, მითხარლა, მახარებელი. ესერა მშობელთა სახელები სთქუ შენ, არამედ მნებავსო სახესაცა შობისასა მითხრობად. „ხოლო იესუ ქრისტეს შობად ესრეთ იყო“. ჰხედავა, ვითარმეყსეულად განაფრთხო გონებად იგი მსმენელისად, რადთა ცნას, ვითარმედ ახლისა რადსმე საქმისა ეგულების სმენად. ან იხილე წესიერებად სიტყვსა მისისად. არა თქუა დაწყებასავე, არამედ პირველად გუასწავა, თუ მერავდენე იყო ქრისტე აბრაჰამისითგან, მერავდენე დავითისითგან, მერავდენე ტყუენვითგან ბაბილოვნელთაგან, რადთა უკუეთუ ვის მეცნიერსა ესმას და ინებოს აღრაცხვად წელთად, ცნას, ვითარმედ ჭეშმარიტად ესე არს ქრისტე, რომელსა ქადაგებდეს წინანარმეტყუელნი, და სარწმუნოებით შეინყნაროს საიდუმლოდ იგი შობისა მისისად. რამეთუ ეგულებოდა თქუმად დიდი იგი საკვრველი, ვითარმედ ქალწულისაგან იშვა, ამისთვის პირველად არა თქუა, არამედ აღრაცხნა წელიწადნი, რადთა მოაწსენოს მსმენელთა სიტყუათა მისთასა, ვითარმედ ესე არს, რომლისათვის თქუა იაკობ წინადასწარვე მოკლებასა მას მთავართა იუდაისტასა გამოჩინებად, რომლისათვის წინანარმეტყუელმან დანიელ ლაღად-ყო, ვითარმედ: „ქრისტესამდე წინამძღურისა შკდეულნი შკდ და შკდეულნი სამეოცდაორ“.² რამეთუ უკუეთუ ვინ ინებოს შკდეულად თქუმულთა მათ ანგელოზისა მიერ წელთა შენებითგან ქალაქისა მის აღრიცხვად, პოოს ჟამი იგი ქრისტეს შობისად, რამეთუ შკდი იგი და სამეოცდაორი შკდეული წელთად შეკრბების ოთხას ოთხმეოცდასამ წლად. და ესრეთცა იქმნა შენებითგან ქალაქისა მის შემდგომად ტყუეობით აღმოსლვისაგან ესოდენტა მათ წელიწადთა რიცხვ შობადმდე ქრისტესა; ვითარცა ეტყოდა ანგელოზი დანიელს, ვითარმედ სცნა და გულისწმა-ჰყო გამოსლვისაგან სიტყვსა მიგებად და აღშენებად იერუსალჴმისა. ესე იგი არს, ვითარმედ: ამის ჟამისაგან, ვინაათგან სიტყუასა ამას გეტყვ, განსლვისასა ამიერ და აღშენებასა იერუსალჴმისასა ვიდრე „ქრისტესამდე წინამძღურისა შკდეულნი შკდ და შკდეულნი სამეოცდაორ“. არამედ სახარებისავე მივაქციოთ სიტყუად ჩუენი. ან უკუე მითხარ ჩუენ, მახარებელი, სახე შობისად მის საკვრველისად.

¹ მათ. 1,16.

² დან. 9,25.

სახარება: „რამეთუ თხოილ იყო დედა მისი მარიამ იოსებისა, და პირველ შერთვამდე მათა იპოვა იგი მიდგომილ სულისაგან წმიდისა“ (1,18).

თარგმანი: არა თქუა ჟამისად ქალწული, არამედ „დედა მისი“, რადთა გესმას დედა და მოელოდი ბუნებითისა რადსამე სმენად. და მერმე მეყსეულად დაურთო განსაკვრვებელი იგი სიტყუად, ვითარმედ: „პირველ შერთვამდე მათა იპოვა იგი მიდგომილ სულისაგან წმიდისა“. არა თქუა, თუ: პირველ მისლვისა მისისა სახლსა მას იოსებისსა, რამეთუ სახლსა შინა მისსა იყო, ოდეს მიუდგა სულისაგან წმიდისა.

და ესე წესი აქუნდა ძუელსა შინა, რომელ მითხოილნი პირველ ქორწილისაცა სახლსა მას სიძისასა იყვნინ, ვითარცა ანცა იქმნების ესე მრავალგზის, რომელ სიძე გინა სძალი პირველ ქორწილისაცა სახლად სიმამრისა მივიდის. და ლოთისთვს წერილ არს, ვითარმედ სახლსა მისსა იყვნეს სიძენი მისნი პირველ შერთვამდე ასულთა მისთა. ეგრეთვე აქაცა, წესისა მისებრ რჩულიერისა, იყო ქალწული უქორწინებელი მითხოილ სახლსა იოსებისსა, და ყოფასა მას მისსა მუნ ეხარა ანგელოზისა მიერ და მეყსეულად მიუდგა სულისაგან წმიდისა. ხოლო თუ რადსათვს არა პირველ მითხოისა მისისა მუცლად-ილო და შვა, ზემო ვთქუთ, რადთა დაიფაროს მას ჟამსა სიტყუად იგი უხრწნელად და უთესლოდ შობისად, და რადთა ვერ ცნას მთავარმან მან ბნელისამან განწორციელება უფლისად, და რადთა განერეს ქალწული ყოველსავე ბოროტსა იჭუსა ჰურიათაგან, უგუნურთა მათ და გულფიცხელთა. ხოლო კეთილად და ფრიად სამართლად თქუა ესეცა, ვითარმედ: „იპოვა მიდგომილ“, რომელ-ესე მოულოდებელთა და დაფარულთა საქმეთა ზედა ითქუმის, თუ: იპოვა, რამეთუ არასადა ხილულ იყო ესე, არცა პოვნილ იყო, არცა სმენილ, რომელ-იგი ან „იპოვა მიდგომილ სულისაგან წმიდისა“.

ან უკუე უზეშთაეს ამისა ნუ აღხუალ, ნუცა უმეტეს თქუმულისა ამის ეძიებ; ნუ იტყვ, თუ: ვითარ აღაშენა ტაძარი იგი ჴორცთა ქრისტესთად სულმან წმიდამან საშოსა შინა ქალწულისასა? რამეთუ უკუეთუ ჩუენისა ამის ბუნებითისა აგებულებისა სახესა გამოთარგმანებად შეუძლებელ არს, თუ ვითარ შეჰმზადებს წესი იგი ბუნებითი აგებულებასა ჴორცთასა საშოსა შინა დედისასა, ვითარ უძლოთ გულისჴმის-ყოფად ანუ გამოთქუმად საქმესა მას, რომელი სულმან წმიდამან აღასრულა? რამეთუ იცოდა მახარებელმანცა, ვითარმედ მრავალნი პოვნად არიან ცუდად გამომეძიებელნი ესევეთარისა მის საკვრვებლებისანი, თუ ვითარ იშვა ღმერთი ჴორცითა, ვითარ კაც იქმნა. ამისთვს, რადთა არავინ აწყინებდეს ესევეთარისა თხრობად, თქუა სახელი ხუროთმოძღურისად მის და დაიდუმა.

ვითარმცა იტყოდა: ნურას ეძიებთ ჩემგან უმეტესსა, რომელი ვიცოდე, ესერა მითხრობიეს, ვითარმედ სულისაგან წმიდისა იყო შობად იგი ქალწუ-

ლისად. ამისა უმეტესი არად უწყი, ვერცა ძალ-უც გონებასა ჩემსა გულის-
ჯმის-ყოფად, ანუ ენასა გამოთქუმად. ჰრცხუენოდენ მათ, რომელნი შობა-
სა მას ზეცისასა გამოეძიებენ, რამეთუ უკუეთუ ამას შობასა ქრისტესსა,
რომელი კაცთა შორის იქმნა, რომლისა მრავალნი იქმნეს თუალით მხილ-
ველ და მოწამე და ჴელთა მათთა ჴმსახურეს, რომელი აღსასრულსა ჟამ-
თასა გამოჩნდა, უკუეთუ ამას ვერვინ შემძლებელ არს გამოთარგმანებად,
ვინ უძლოს მოუგონებელისა მის და დაუსაბამოესა შობისა გონებითა მიწ-
თომად, ანუ ენითა გამოთქუმად? და რაჲზომ უბადრუკ და უგუნურ და
ცოფ არიან, რომელნი გამოუკულეველსა მას და მიუთხრობელსა ეძიებენ
და გამოიკულევენ. რამეთუ სადა-იგი ჟამნი არა იყვნეს, არცა დღენი და
წელთა სიმრავლენი, სადა-იგი სიგრძე საუკუნეთაჲ არა შუამდგომელ იქ-
მნა, მხილველი არავინ იყო, მთხრობელი და მაუნყებელი არა იპოების, სახე
და მსგავსებაჲ მისი არარად არს, ესევეთარი იგი შობაჲ ვითარ მოიგონოს
გონებამან, ანუ ვითარ ჴმსახუროს ენამან გამოთქუმად? რამეთუ გონებაჲ
ჭეშმარიტებასა მას ცნობისა მისისასა ყოვლადვე ვერ მისწუთების, სიტ-
ყუაჲ კუალად გონებისა ფრიად უდარეს არს.

ან იხილეთ, თუ რავდენ შორს არს სიტყუაჲ ესევეთარისა მის ჴემ-
მარიტებისაგან, ვინაჲთგან გონებაჲ მიწთომად ვერ შემძლებელ არს,
და კუალად რაჲ-იგი გონებამან გულისჯმა-ყოს, ენასა გამოთქუმად ვერ
ძალ-უც. ამისთვის მიუწთომელთა მათ საქმეთა გამოძიებაჲ უგუნურე-
ბა არს, რამეთუ ამის ქალწულისაგან შობისათვისცა ვერცა მთავარანგე-
ლოზმან გაბრიელ, ვერცა მახარებელმან მათე შეუძლეს უმეტესი რაჲმე
თქუმად, არამედ ესე ხოლო, ვითარმედ სულისაგან წმიდისა იქმნა. არა-
მედ თუ ვითარ იქმნა სულისაგან წმიდისა ანუ რომლითა სახითა, ვერ-
ცა ერთმან უძლო გამოთარგმანებად და არცა შესაძლებელ არს. რამე-
თუ გუესმას რაჲ, თუ: „სულისაგან წმიდისა“, ნუ ჴგონებ, თუ ყოველივე
გკცნობიეს. მრავალი არს დაფარული ცნობისა ჩუენისაგან, თუ ვითარ
დაუტევენელი იგი და გარეშემოუნერელი საშოსა დაეცია, ვითარ დამ-
ბადებელი ყოველთაჲ და მჴყრობელი არსთაჲ დედაკაცისაგან იშვა, ვი-
თარ შვა ქალწულმან უთესლოდ და ეგო ქალწულადვე, ვითარ აღაშენა
სულმან წმიდამან ტაძარი იგი, რამეთუ იტყვს: „სულისაგან წმიდისა და
მარიამისაგან ქალწულისა“.

ან აგებულებასა მას შინა ღმრთივდიდებულისა მის გუამისასა რომელი-
რად იყო სულისაგან წმიდისა, ანუ რომელი-რად – საშოხსაგან ქალწულისა?
რამეთუ ესე საცნაურ არს, ვითარმედ ჴორცთაგან ქალწულისათა მიიხუნა
ჴორცნი. ამისთვის იტყვს: „რომელი-იგი მაგისგან იშვესო“;¹ და პავლე ღალა-
დებს: „შობილი დედაკაცისაგანო“.² დედაკაცისაგან თქუა, რაჲთა დაუყოს
პირი მათი, რომელნი იტყვან, ვითარმედ არა ქალწულისაგან მიიხუნა ჴორ-

¹მათ. 1,20. ²გალ. 4,4.

ცნი, არამედ ვითარცა წარვლის წყალმან რუდ გინა სტკური იგი სოლინარისად და არაა მიიღის მისგან, ესრეთ წარვლო საშოა იგი ქალწულისად.

ურჩულონო და მედგარნო, რომელნი ამას იტყვო, უკუეთუმცა ესე ესრეთ იყო, რად საჭმარ იყო ყოვლადაცე შესლვაა იგი საშოსა დედისასა, ანუ რადმცა აქუნდა ჩუენ თანა ზიარებაა, არამედ სხუანიმცა იყვნეს ჯორცნი და არა ჩუენისა ამის ბუნებისანი; ვითარმცა უკუე ითქუა ძირისაგან იესესა, ვითარმცა იწოდა კუერთხად ძირთაგან მისთა, ვითარმცა იწოდა ძედ კაცი-სა, ვითარ – თესლისაგან დავითისა, ვითარმცა ეწოდა მარიაამ დედა მისდა, ვითარმცა ითქუა, თუ: „ხატი მონებისაა შეიმოსა“;¹ ანუ თუ: „სიტყუაა ჯორციელ იქმნა“;² ანუ ვითარმცა თქუა პავლე: „რომელთაგან ქრისტიე ჯორციელად, რომელ-იგი არს ღმერთი ყოველთა ზედა“?³ არამედ დაიყავნ პირი ესევეითარისა მეტყუელთაა მათ.

ხოლო ჩუენ უწყით ესე და გურნამს სიტყუათაგან სახარებისათა და სხუათა მრავალთა სახეთაგან ჭეშმარიტებისათა, ვითარმედ საშოესაგან ქალწულისა ბუნებაა ჩუენი მიილო და უხრწნელისა მის დედისაგან ჯორციელ იქმნა სულისა მიერ წმიდისა. ესე უწყით და მეცნიერ ვართ. თუ ვითარ იქმნა ესე ანუ რომლითა სახითა, არღარა საცნაურ არს, არცა ვეძიებთ; ნუცა თქუენ ეძიებთ, არამედ რაა-ესე გამოგუეცხადა, შეინყნარეთ, და რაა-იგი დაგუეფარა, ნუ ეძიებთ.

ს ა ხ ა რ ე ბ ა ა : „ხოლო იოსებ, ქმარი მისი, მართალი იყო და არა უნდა განმხილება მისი, იზრახა ფარულად განტევება მისი“ (1,19).

თ ა რ გ მ ა ნ ი: თქუა რაა, ვითარმედ სულისაგან წმიდისა იპოვა იგი მიდგომილ და არა თესლისაგან მამაკაცისა, გამოაჩინებს ჭეშმარიტებასა სიტყუსა თესისასა. რაათა არავინ თქუას, ვითარმედ: ვინაა საცნაურ არს ესე, ვინ იხილა ესევეითარი სადა, ანუ ვის ესმა, ამისთჳს იოსებს შემოიყვანებს დასამტკიცებელად სიტყუსა თესისა და იჭუსა მას, რომელი მაშინ მოუჭდა გულსა მისსა, ვითარმცა იტყოდა: უკუეთუ არა გრწამს ჩემი და იჭუეულ ხარ წამებასა ამას ზედა ჩემსა, გრწმენინ იოსებისი. ამისთჳს თქუა, ვითარმედ: „იოსებ, ქმარი მისი, მართალი იყო“. სიმართლე შესაკრებელი არს ყოველთა სათნოებათაა. ვინადათაგან მართალი იყო, ჭეშმარიტებაცა და სხუადა ყოველი სათნოებაა აქუნდა მას. „და იზრახა ფარულად განტევება მისი“. ამისთჳს თქუა პირველ უწყებისა ზრახვად მისი, რაათა შემდგომად უწყებისა ქმნილსა მას არა ურწმუნო იქმნე. იხილე სიმართლე კაცისადა მის, არა უნდა განმხილება მისი. და იჭჳ იგი არა განმხილებისა ოდენ, არამედ ტანჯვისადა ღირს იყო ბრძანებისაებრ რჩულისა. ხოლო იოსებ ესევეითარითა სიკეთითა შემკულ იყო, რომელ არა თუ უზემთაესი იგი, არამედ უდარესიცა ესე, რომელ არს განმხილება და შერცხუნება, არა ენება. და

¹ფილიპ. 2,7.

²იოან. 1,14.

³რომ. 9,5.

უნციოთ, ვითარმედ დიდ არს გულისწყრომად და შური მამაკაცისად ესევე-თარსა იჭუსა შინა, და საქმე იგი არლარა იჭკ იყო, არამედ მიდგომილე-ბად განცხადებულად ჩნდა. არამედ იგი ესოდენ უმაღლეს იყო ყოვლისავე ვნებისაგან, რომელ არა ენება ყოვლადვე შენუხებად ქალწულისა მის. ხოლო ვინაფთვან დამჭირვად სახლსა შინა თვისსა ურჩულოებად შეერაცხა და კუალად განმხილება და სამსჯავროდ მიყვანებად სიკუდილისა მომატყუ-ებელ ექმნებოდა ქალწულსა, არცა ერთი ამათვანი იზრახა ქმნად, რამეთუ უზეშთაეს რჩულისადა იყო საზომი მისი, რამეთუ ჯერ-იყო მოსლვასა მას მადლისასა მრავალთა სასწაულთა გამოჩინებად უმაღლესისა მის მოქალა-ქობისა.

და ვითარცა-იგი მზე პირველ შარავანდედთა მიფენისადა განანათ-ლებს სოფელსა, მოეახლოს რად აღმოსლვად, ეგრეთვე ქრისტესა ეგულე-ბოდა რად აღმობრწყინებდად საშოფსა მისგან ქალწულისა, პირველ შობი-სადა განანათლებდა სოფელსა. ამისთვისცა უწინარეს შობისა წინანარმეტყუ-ელნი იხარებდეს, და დედანი მომავალსა მას მოასწავებდეს, და იოვანე პირველ შობისადა ჰკრთებოდა საშოსა შინა; ეგრეთვე მადლითა მით უფლისადათა იოსებცა სულიერად მოქალაქობდა და არარად სხუად განიზ-რახა ქმნად, გარნა ფარულად განტევებად მისი. ესრეთ რად იყვნეს საქმე-ნი იგი და ყოველნი განკვრევილ იყვნეს, მოვიდა ანგელოზი ყოვლისავე იჭკსა და ორგულებისა დამკვსნელად. ხოლო ესეცა ღირს არს ძიებისა, თუ რად არა პირველ შესლვადმდე იოსებისა ესევეთართა მათ გულისსიტყუა-თა მოვიდა ანგელოზი და განუმარტა საქმე იგი, არამედ ვინაფთვან იზრახა განზრახვად იგი, მაშინლა ერუენა მას, ვითარცა იტყვს:

ს ა ხ რ ე ბ ა დ : „და ვითარ იგი ამას ზრახვიდა ოდენ, აჰა ანგელოზი უფლისად ჩუენებით გამოუჩნდა“ (1,20).

თ ა რ გ მ ა ნ ი : ამისთვის პირველ არა აუნყა ესე ანგელოზმან, რადთა არა შეემთხვოს იოსებსცა, რად-იგი შეემთხვა ზაქარიას. რამეთუ უკუეთუ მას ახარა რად შობად ბერნისად, რომელ-იგი მრავალგზის ქმნილ იყო, და ვერ არნმუნა, და უფროსადვე მდდელი იყო იგი და წინანარმეტყუელი და ვერვე შეინყნარა შეუორგულებელად სიტყუად იგი, უკუეთუმცა იოსებისდა ეუნყა შობად ქალწულისად, საქმე, რომელ არასადა ქმნილ იყო, არცა სმე-ნილ, ვითარმცა ჰრნმენა? და ესრეთ შეემთხუეოდა მას, რად-იგი ზაქარიას შეემთხვა. ამისთვის უკუანადასკნელ, გამოჩნდა რად საქმე, მაშინ მიუთხრა ანგელოზმან საიდუმლოდ იგი, რამეთუ ადვილ იყო მაშინ დარნმუნებად, რომელსა-იგი თუალითა ხედვიდა. ხოლო პირველ მუცლად-ღებისა უკუე-თუმცა ეუნყა, არამცა ჰრნმენა, ამისთვის არცა ერუენა.

და კუალად ესეცა საკვრველ არს: დაღაცათუ ანგელოზმან არა აუნ-ყა იოსებს, ქალწულმან, რომელმან შეინყნარა ხარებად იგი პირველ მუც-ლად-ღებისა, იხილა რად იოსებ იჭუსა შინა და შფოთსა, რად არა მიუთხრა

სიტყუად იგი სახარებისად და სულისა წმიდისა მიერ მუცლად-ლებად მისი? პირველთქუმულისა მისვე მიზეზისათჳს. იცოდა, ვითარმედ არა ჰრწმენეს სიტყუად მისი უცხოდა მისთჳს საკვრველისა. რამეთუ უკუეთუ ანგელოზ-მან ვერ აუწყა, რადთა არა ურწმუნო იქმნას, ქალწულმანცა ვითარ მოი-გონა დარწმუნებად ესევეთარი უსმენელი სიტყუად? რამეთუ უკუეთუ მას, რაჟამს ახარა ანგელოზმან, უცხოდ აღუჩნდა ხარებად იგი, რამეთუ იტყვს ლუკა, ვითარმედ: „შეძრწუნდა სიტყუასა მას მისსა და განიზრახვიდა: ვი-თარ-მე არს მოკითხვად ესე?“¹ და კუალად ჰრქუა მას: „ვითარ-მე იყოს ესე, რამეთუ მამაკაცი არა ვიცი?“² უკუეთუ იგი ანგელოზისა სიტყუასა ზედა შეორგულდა, მისიმცა სიტყუად იოსებ ვითარ შეინყნარა? ამისთჳს ყოვ-ლითავე სიბრძნითა და მეცნიერებითა შემკულმან მან ქალწულმან არარად მიუთხრა იოსებს, ხოლო ანგელოზი ჟამსა ჯეროანსა ერუენა და გულსავ-სე-ყო. ერუენა ქალწულსა და ახარა პირველ მუცლად-ლებისა, რამეთუ ესრეთ ჯერ-იყო, რადთა არა თვნიერ ხარებისა და მოკითხვისა მუცლად-ილოს ქალწულმან, რადთა არა უმეტესად შეშფოთნეს. რამეთუ არა ჯერ-იყო ყოვლადვე მწუხარებისა და შფოთისა შესლვად სულსა მას, რომლისა საშოსა შევიდა მეუფე ყოველთაჲ, რომელი-იგი შუამდგომელ და მსახურ იქმნა ესევეთარისა მის საიდუმლოდაჲ; ხოლო იოსებს შემდგომად მუც-ლად-ლებისა აუწყა საიდუმლოდ იგი, თითოეული თჳსსა ჟამსა, რომელ-ესე უგუნურთა ვიეთმე ვერ გულისწმა-ყვეს, არამედ წინააღმდგომ ურთიერ-თას თქუეს სიტყუად მათესი და ლუკაჲსი, რომელ-იგი იტყვს, ვითარმედ ქალწულსა ახარა ანგელოზმან; ხოლო ესე იოსებისა გუაუწყებს ჩუენებასა. და ვერ გულისწმა-ჰყოფენ ცხადსა ამას საქმესა, ვითარმედ ორივე ესე იქ-მნა: ახარა ქალწულსა პირველ მუცლად-ლებისა და იოსებს ერუენა შემ-დგომად მუცლად-ლებისა, მოახლებულ იყო რად ჟამი იგი შობისაჲ. ესრეთ სხუადცა მრავალი იპოოს სახარებასა შინა, რომელი უგუნურთა მიერ საგო-ნებელ არს ურთიერთას წინააღმდგომ. ხოლო ჩუენ განგიმარტოთ, ვითარ-მედ არარად არს მახარებელთა შორის ურთიერთას წინააღმდგომ, არამედ ყოველივე ჭეშმარიტ და ერთისა მიერ სულისა თქუმულ.

ხოლო იყო რად იოსებ განზრახვათა მათ შინა და იჭუთა, მოვიდა ან-გელოზი გულსავსემყოფელად მისდა, ვითარცა იტყვს: „და ვითარ იგი ამას ზრახვიდა ოდენ, აჰა ანგელოზი უფლისაჲ ჩუენებით გამოუჩნდა“. და რად-სათჳს ჩუენებასა შინა ძილისასა გამოუჩნდა და არა ცხადად, ვითარცა ქალწულსა და ვითარცა ზაქარიას და ვითარცა მწყემსთა მათ? ქალწულსა ცხადად ერუენა, რამეთუ დიდ იყო ხარებად იგი და ძნად დასარწმუნებელ საიდუმლოდ, და ვითარცა მონად, პატივით და შიშით ჰმსახურებდა ბრძანე-ბასა მას მეუფისასა; და კუალად ზაქარიას ამისთჳს, რამეთუ ტაძარსა შინა იყო ხილვად იგი და იცოდა ურწმუნოებად მისი; ხოლო მწყემსთა ამისთჳს,

¹ლუკ. 1,29.

²ლუკ. 1,34.

რამეთუ უმეცარნი იყვნეს და უკუეთუმცა ძილსა შინა ეხილვა, არამცა შე-
ერაცხა ხილვად იგი. ხოლო იოსებისი იცოდა, ვითარ იყო კაცი იგი მართალ
და მორწმუნე და წრფელ გულითა და სათნო, ამისთვისცა ჩუენებასა შინა
ღამისასა გამოუჩნდა და აუნყა ქეშმარიტებად და მეყსეულად დაარწმუ-
ნა. იხილენ უკუე, სიტყუანიცა ანგელოზისანი რავდენითა სიბრძნითა სავსე
არიან, ვითარცა გუაუნყებს მახარებელი და იტყვს:

ს ა ხ ა რ ე ბ ა : „და აჰა ანგელოზი უფლისად ჩუენებით გამოუჩნდა და
ჰრქუა მას: იოსებ, ძეო დავითისო, ნუ გეშინინ მიყვანებად მარიამისა, ცო-
ლისა შენისა“ (1,20).

თ ა რ გ მ ა ნ ი : ძედ დავითისა უწოდა მას, რადთა მოაწსენოს აღთქუ-
მად იგი, რომელი იქმნა ნათესავისა მის მიმართ მისისა, რადთა მოაწსენოს
თქუმული იგი წინანარმეტყუელთად, ვითარმედ დავითის თესლისაგან მოს-
ლვად არს ქრისტე. თუ არა, რადსათვისმცა უწოდა აქა ძედ დავითისა, გარნა
ამისთვის. „იოსებ, ძეო დავითისო, ნუ გეშინინ“. ესე შიში იყო გულსა მისსა,
ვითარმედ უკუეთუ იყოს ქალწული იგი მიდგომილი სახლსა მისსა, განამ-
ნარებს ღმერთსა მის ზედა, რამეთუ მუცლად-ღებისა მისთვის იქვ ცოდვისად
მოუჭდა გულსა მისსა, და უკუეთუმცა არა შიშისათვის რჩულისა გარდას-
ღვისა ორგულობდა, არცამცა განტევებად მისი მოიგონა. ესე ყოველნი გუ-
ლისზრახვანი მისნი მიუთხრა რად ანგელოზმან, გულსავსე-ყო, ვითარმედ
ღმრთისა მიერ მოსრულ არს, რომელ გულისზრახვანიცა მისნი იცნის.

„ნუ გეშინინო მიყვანებად მარიამისა, ცოლისა შენისა“. წეს არს ესე
სიტყვსა: მითხოილისა ცოლად წოდებად პირველ ქორწინებისაცა, და და-
წინდულისა ეგრეთვე, ვითარცა-იგი დანინდულსა მას ქმრად, სიძედ სახელ-
სდებენ. ამისთვის მითხოილი იგი მისდა ცოლად თქუა მითხოისათვის ოდენ,
არა ქორწინებისა; და რამეთუ ჯერეთ სახე იგი მუცლად-ღებისა მისისად
არა ეთქუა, ამისთვის ცოლებისა სახელი შორის შემოილო. რად არს ესე, თუ:
„ნუ გეშინინ მიყვანებად“? ესე იგი არს, ნუ გეშინინ პყრობად სახლსა შენ-
სა, რამეთუ მას დაედვა გონებასა თვსსა განტევებად მისი და გარეგან სახ-
ლისა მისისა აქუნდა იგი გონებითა. ამისთვის ეტყვს ანგელოზი, ვითარმედ:
რომელი-ეგე განგიშორებებს სახლისა შენისაგან გონებითა, ნუ გეშინინ
მიყვანებად სახედვე შენდა, რამეთუ ღმერთი გიბრძანებს ჳმითა ჩემითა
მიყვანებად ცოლად შენდა წოდებული ეგე, არა ცოლად, არამედ დედუფ-
ლად შენდა და ყოველთა დაბადებულთა. რამეთუ მუცლად-ღებად ეგე, რო-
მელი შენ მიზეზად განტევებისა შეგირაცხებს, ეგე არს მიზეზი ყოველთა
შიშთა და იჭუთა დაწსნისად, რამეთუ უზეშთაეს არს ბუნებათა. ამისთვისცა
ნუ შიშსა ოდენ განაგდებ შენგან, არამედ სიხარულითა დიდითა აღივსე,
რამეთუ შორის მისსა მყოფი იგი სულისაგან წმიდისა არს. საკვრველ არს
სიტყუად ესე, უზეშთაეს გონებისა კაცობრივისა და უაღრეს რჩულთა მათ
ბუნებისათა. ვითარ უკუე ჰრწმენა იოსებს, რომელი არღასადა ასმიოდა?

არამედ მადლმან მან ქრისტესმან მორწმუნე-ყო გული მისი, და ყოვლისავე გულისზრახვისა მისისა მითხრობითა დაარწმუნა ჩუენებამან ანგელოზისა-მან და გულისწმა-უყო ძალი დიდისა მის საიდუმლოდა.

ხოლო სხუამან ვინმე მამათაგანმან პირველ ჩუენსა ესრეთ თქუა წინამდებარისა ამის სიტყვსათს, რამეთუ არაჲ დამაყენებელ არს თქუმული-სა მისცა მითხრობად. „და პირველ შერთვამდე მათა იპოვა იგი მიდგომილ სულისაგან წმიდისა“. ¹ იხილა იოსებ მიდგომილებად მისი და გულისწმა-ყო, ვითარმედ სულისაგან წმიდისა იყო, რამეთუ იპოა გულისწმის-ყოფად ესე გულსა შინა მისსა ღმრთისა მიერ. ამისთვის შეშინდა ესევეთარისა დედა-კაცისა ქმრად წოდებად; შეშინდა მითხრობადცა ერისადა დიდი იგი და უსმენელი საიდუმლოჲ. ამისთვის იზრახა ფარულად განტევებად მისი. ხოლო მართალი იყო და ამისთვის ღირს იქმნა ჩუენებასა მას ანგელოზისასა. რამეთუ „ვითარცა იგი ამას ზრახვიდა ოდენო, აჰა ანგელოზი უფლისაჲ ჩუენებით გამოუჩნდა და ჰრქუა მას: იოსებ, ძეო დავითისო, ნუ გეშინინ მიყვანებად მარიამისა, ცოლისა შენისა, რამეთუ შორის მისსა მყოფი იგი სულისაგან წმიდისა არს“. გამოაჩინა ამით სიტყვთა, ვითარმედ არა ჰრის-ხვიდა და ძკრსა იტყოდა, არამედ ეშინოდა, რამეთუ გულისწმა-ჰყოფდა, ვითარმედ სულითა წმიდითა აღვსებულ იყო იგი. ამისთვის ანგელოზი შიშსა მას განაქარვებდა და ეტყოდა: ნუ გეშინინ ამის პირისათს, ნუცა სძრნი, თუ სიტყუად ბოროტი ვინ დაგნამოს. რამეთუ რომელი-იგი შორის მისსა არს სულისაგან წმიდისა, მან ყოველივე ძნელოვანი განაქარვოს. ესერა ჩუენ მიერცა თქუმული თარგმანებაჲ ამის სიტყვსაჲ და პირველ ჩუენსაცა გამოთქუმული მიგითხარ, ხოლო შემდგომი ამისი ვაწესენოთ:

ს ა ხ ა რ ე ბ ა ა : **„შვეს ძე, და უწოდიან სახელი მისი იესუ“** (1,21).

თ ა რ გ მ ა ნ ი : გარქუ შენ, ვითარმედ: „სულისაგან წმიდისა არს“. არამედ ნუ ჰგონებ, თუ ამისთვის უცხო იქმნე შენ მსახურებისაგან განგებულე-ბისა მის მისისა, რამეთუ დაღაცათუ შობასა მისსა არა თანაშემწე იქმენ, რამეთუ შეუხებელად ეგო ქალწული, გარნა სხუად იგი ყოველივე, რომელი პატივსა მას ქალწულებისასა არა ავნებს, მინიჭებულ არს შენდა, რადთა სა-ხელი უწოდო შენ შობილსა მას და ზრდილობად მამისაებრ აჩუენო. დაღაცათუ არა არს ნაშობი შენი, არამედ წოდებითა მით სახელისაჲთა თვსებად მისა აღგიყვანებ. რამეთუ ესრეთ ჯერ-იყო, რადთა იყოს იოსებ თანამავალ და მსახურ და შემწე ქალწულისა. არა ქალწულსა მას უწმდა თანაშემწე, რამეთუ მის თანა იყო შემწე იგი ყოველთაჲ, რომლისა მიმართ იტყოდა მეტყუელი იგი, ვითარმედ: „შენვენა არს ჩემდა სახელითა უფლისაჲთა, რომელმან ქმნა ცანი და ქუეყანაჲ“, ² არამედ ჯერ-იყო იოსებისი ქალწულ-სა თანაქცევად, რადთა საგონებელ იყოს ქალწული იგი ქმროსან, და ეს-

¹ მათ. 1,18.

² შდრ. ფსალმ. 120,2.

რეთ დაეფაროს საიდუმლოდ იგი ეშმაკსა, და ვერ ცნას, თუ გარდამოცდა ღმერთი ქუეყნად და კაცთა შორის იქცევის.

ჰრქუა მას: „შვეს ძე“. არა თქუა, თუ: „გიშვეს შენ ძე“;¹ ვითარცა ჰრქუა ზაქარიას, რადთა არავინ ჰგონებდეს, თუ მამად არს იოსებ ქრისტესი. ამისთვის თქუა: „შვეს ძე“ – სიტყუად თავისუფალი მიუთხრა. რამეთუ არა თუ იოსებს უშვა, ვითარცა-იგი ელისაბედ ზაქარიას, არამედ ამან ყოველსა სოფელსა უშვა მაცხოვარი. ამისთვისცა უწყებად სახელისად მოართუა ანგელოზმან ღმრთისა მიერ იოსებს, არა სახელი ლიტონი, არამედ სახელი სავსე ბევრეულითა კეთილითა. ამისთვისცა გამოუთარგმანებს ძალსა მას სახელისასა და სასოებასა კეთილსა დაუდებს და სარწმუნო-ჰყოფს სიტყუასა თვსსა მრავლით კერძო და სიტყუასა მას წინანარმეტყუელისასა დასამტიციებელად ამის ყოვლისა შემოიღებს. ხოლო რად არს გამოთარგმანებად იგი სახელისად მის? – მომასწავებელი ყოველთა კეთილთად, მუწყებელი ცოდვათა მოტევებისად, მახარებელი საუკუნოვსა ცხორებისად.

ს ა ხ ა რ ე ბ ა დ : „რამეთუ მან იწსნეს ერი თვისი ცოდვათა მათთაგან“ (1,21).

თ ა რ გ მ ა ნ ი : ვითარცა უცხოად აუწყა მუცლად-ღებად და საკვრველი შობად, ეგრეთვე სახელი შობილისად მის საკვრველ, და ნიჭნი იგი, რომელთა მონიჭებად გუახარებს, სანადელ. რამეთუ არა ხილულთა მბრძოლთა ძლევასა ახარებს, არამედ მოტევებასა ცოდვათასა, რომელ-ესე უაღრეს ყოვლისა იყო, რომელი ვერვინ სადა პირველ ამისა უძლო ქმნად.

იტყვან უკუე, ვითარმედ: რადსათვს თქუა, თუ: „ერი მისი“, და არა შესძინა წარმართთაცა გამოწსნად? არამედ გულისწმამ-ყავთ, ვითარმედ სიტყუასა ამას შინა წარმართთაცა მოასწავებს, რამეთუ ერი მისი არა ჰურიანი ოდენ თქუნა, არამედ ყოველნი, რომელთაცა ჰრწმენა მისი: გინა თუ ჰურიად, გინა თუ წარმართი, რომელთაცა შეინყნარეს მეცნიერებად მისი, რომელნიცა ჰმონებენ მას და ადიდებენ სარწმუნოებითა მართლითა და საქმითა კეთილითა, იგინიცა არიან ერი მისი.

„რამეთუ მან იწსნეს ერი თვისი ცოდვათა მათთაგან“. გამოაჩინა სიტყუათა ამათ მიერ, ვითარმედ ჭეშმარიტად ძე ღმრთისად არს ქალწულისაგან შობილი, და იგი არს მეუფე ცისა და ქუეყანისად. რამეთუ არავის ჴელენიფების მოტევებად ცოდვათად, გარნა რომელსა ბუნებითა მით ღმრთეებისადთა აქუნდეს უფლებად ყოვლისაჲვე. ამისთვის მოვიდა ღმერთი ჭეშმარიტი ღმრთისაგან ჭეშმარიტისა, დაუსაბამოდ და უჟამოდ შობილი, შობად ქალწულისაგან ბუნებითა მით კაცთადთა უზეშთაეს ბუნებისა, უთესლოდ და განუხრწნელად, რადთა მოგუცეს შენდობად ცოდვათად მორწმუნეთა მისთა, რადთა მიწსნეს მონებისაგან მტერისა, რადთა ღირს-მყვნეს სასუფეველსა ზეცისასა.

¹ ლუკ. 1,13.

სწავლად დ

ვითარმედ უწმს ქრისტიანესა საქმეთაცა კეთილთა მოგებად

ჰხედავთა, რავდენთა კეთილთა ღირს-მყვნა, რავდენი ნიჭი მოგუა-ნიჭა სახიერმან მან მეუფემან? ან უკუე ვილუანოთ ჩუენცა, რადთა არა შეურაცხმყოფელ მადლისა მის ვიპოვნეთ. რამეთუ უკუეთუ პირველ ესოდენისაცა ამის პატივისა საქმენი ბოროტნი დასაშჯელ ჩუენდა იყვნეს, რავდენ უმეტესთა სატანჯველთა ღირს ვიქმნეთ, უკუეთუ შემდგომად ესოდენისა მის ქველისმოქმედებისა მისისა უმადლო და განმარისხებელ მისა ვიპოვნეთ. ხოლო ამას ვიტყვ, რამეთუ მრავალთა ვხედავ შემდგომად ნათლის-ღებვისაცა უდებებით მყოფთა და მსგავსად მათსა, რომელნი არღა ღირსქმნილ არიან კეთილსა მას. ამისთვისცა ვერვინ გამოიცნობს, თუ რომელი არს ნათელღებული, ანუ რომელი – უნათლავი, გარნა თუ ჟამსა მას წმიდისა ჟამისწირვისასა, რაჟამს ჳმა-ყოს დიაკონმან განსლვაჲ იგი კათაკუმეველთად, და რომელნიმე განვიდოდინ – უნათლავნი იგი, ხოლო ნათელღებულნი შინაგან იყვიან ტაძრისა. არამედ არა ესრეთ ჯერ-იყო, რადთამცა ნათელღებული და უნათლავი ადგილისაგან იცნობებოდა, არამედ საქმეთაგან და წესისაგან ჯერ-იყო ცნობად თითოეულისად, რამეთუ პატივნი ესე და მთავრობანი სოფლისანი სამართლად საცნაურ არიან ადგილთაგან და სამოსელთა, ხოლო სულიერნი ესე სულიერთა საქმეთაგან გამოჩნდებიან და სათნოებათაგან საცნაურ იქმნებიან.

ქრისტიანესა არა ნათლის-ღებისაგან ხოლო უღირს გამოჩინებად, ვითარმედ ქრისტიანე არს, არამედ საქმეთაგანცა კეთილთა, რაჟამს საქმით აღიძუარცოს ძუელი იგი კაცი და შეიმოსოს ახალი და მოიგოს ცხოვრებად განახლებული. ქრისტიანესა უღირს, რადთა ნათელი იყოს სოფლისად და მარილი, ვითარცა იტყვს უფალი, ვითარმედ: „თქუენ ხართ ნათელნი და მარილნი სოფლისანი“.¹ უკუეთუ კულა ვერცა თავსა თვსსა უნათობდე, ჳ მორწმუნეო, ვერცა თვსსა მას სიმყრალესა განაქარვებდე, ვინაჲ გიცნათ, თუ მორწმუნე ხარ შენ ჭეშმარიტი, ვინაჲ გულისჳმა-ვყოთ, ვითარმედ განბანილ ხარ წყალსა მას შინა საიდუმლოდსასა? რამეთუ უკუეთუ შემდგომად პატივისა მის უღირსებით იქცეოდი, სასჯელისა მიზეზ გექმნას პატივი იგი, რამეთუ სიმაღლე პატივისაჲ, უკუეთუ მიმღებელი იგი პატივისაჲ უღირსად პატივისა მის იქცეოდის, სასჯელისა და ტანჯვისა მომატყუებელ ექმნების.

ქრისტიანესა უღირს, რადთა ყოვლით კერძო სადიდებელად ღმრთისა იყოს და სარგებელად ყოველთა: საქმით, სიტყვით, ხედვით, სლვით, ყოვლითავე სახითა. ხოლო ესე ვთქუ, არა თუ რადთამცა მაჩუენებლობით რასმე ვიქმოდეთ სახილველად კაცთა, არამედ რადთა ყოველი ცხორებაჲ ჩუენი

¹ შდრ. მათ. 5,13-14.

სახილველად და სათნო-ყოფად ღმრთისა შევჰმზადოთ და ესრეთ კაცთაცა სარგებელ ვექმნეთ. არამედ ან მოაკლდა ჩუენგან სათნო-ყოფად ღმრთისად და მარადის წინააღმდეგომისა მიმართ მიდრეკილ ვიპოვებით. მიჩუენენ, ზ მორწმუნეო, სახენი სარწმუნოებისა შენისანი, რადთა ვცნა, ვითარმედ ჭემ-მარიტად გამობრწყინვებულ არს შენ ზედა ნათელი პირისა უფლისაჲ. ხო-ლო ან ვითარ გიცნა შენ, თუ ქრისტიანე ხარ, ოდეს ყოველივე სახე შენი წინააღმდეგომ იყოს. უკუეთუ ადგილი ქცევისა შენისაჲ მოვიძიო, ცხენთა სარბიელსა და თეატრონსა და შესაკრებელსა ურჩულოებისასა და კაცთა თანა ბოროტისმეტყუელთა გპოებ; უკუეთუ ხილვად შენი განვიცადო, გან-ცხრომასა შინა და სიცილსა და შუებასა გამოჩნდების; უკუეთუ სამოსელნი შენნი ვიხილნე, ცუდსა და ამოსა სამკაულსა ვჰპოებ და არაღირსსა მამა-კაცისასა; უკუეთუ სიტყუანი შენნი ყურად-ვიხუნე, ვერარად კეთილი მეს-მის სარგებელად სულისა შენისა ანუ აღმაშენებელად მსმენელთაჲსა თქუ-მული; უკუეთუ ტაბლასა შენსა გესტუმრო, უმეტეს ყოვლისა იპოოს მუნ შესმენად ჯორცთამოყუარებისა და შუებისა შენისაჲ. ან უკუე მითხარ, თუ ვინად გიცნა შენ ქრისტიანედ, ვინადგან ზემოთქუმული ესე ყოველივე წი-ნააღმდეგომისა ღუარძლთა მორჩი არს და არა სწავლათა ქრისტესთაჲ. და რად ვიტყვ ქრისტიანობისა სახესა? არცა თუ ბუნებასა კაცებისასა ვჰპო-ებ შენ თანა, არამედ პირუტყუთასა, ვითარცა იტყვს წინაწარმეტყუელი, ვითარმედ: „კაცი პატივსა შინა იყო და არა გულისწმა-ყო; ჰბაძვიდა იგი პირუტყუთა უგუნურთა და მიემსგავსა მათ“. ¹ რამეთუ ოდეს ჰბორგდე, ვი-თარცა ჯორი, ურქენდე მოყუასსა, ვითარცა კუროდ, მცბიერ იყო, ვითარ-ცა ცხენი, სიტყვსაებრ წერილისა, ჰნაყროვნობდე, ვითარცა დათვ, განა-სუქებდე ჯორცთა, ვითარცა ღორი, ძკრისმოწსენე იყო, ვითარცა აქლემი, მტაცებელ იყო, ვითარცა მგელი, მრისხანე იყო, ვითარცა გუელი, მცემარ, ვითარცა ღრიაკალი, მზაკუვარ, ვითარცა მელი, გესლსა ბოროტსა ჰმარ-ხვიდე, ვითარცა ასპიტი და იქედნე, მბრძოლ იყო ძმათა შენთა, ვითარცა ეშმაკი ბოროტი, ვითარ შეგრაძხო შენ კაცთა თანა, რაჟამს სახესა ბუნები-სა მის კაცთაჲსა ვერ ვჰპოებდე?

ეჰა საკრველი! ნათელღებულისა და უნათლავისა განყოფილებასა ვეძიებდი და ესერა შემემთხუევის, არცა თუ კაცისა და მწეცისა განყო-ფილებისა პოვნად შენ თანა, რამეთუ მწეცნი თითოეული ერთითა რადთმე ზემოთქუმულითა ბოროტითა შეპყრობილ არს, ხოლო შენ ვინადგან ყო-ველივე შეგიკრებიეს თავსა შინა შენსა, უძვრეს ქმნილ ხარ მათისა მის პი-რუტყუებისა. ვთქუა უზეშთაესიცა: არიან რადენნიმე ზემოთქუმულთა ამათ ბოროტთაგან, რომელ არცა ეშმაკთა აქუს; არა აქუს მათ ნაყროვნი-ბად, არცა ვეცხლისმოყუარებაჲ; ხოლო ვინადგან უმეტესნი ვნებანი გქო-ნან შენ მწეცთასა და ეშმაკთასა, ვერ გინოდო კაცად, და უკუეთუ კაცად

¹ ფსალმ. 48,13.

ვერ გინეს, ქრისტიანედ ვითარ სახელ-გდვა? და უძკრესი ესე არს, რომელ ესე ვითარსა ამას სიხენეშესა შინა ვერცა თუ გულისწმა-ჰყოფ უშუერებასა მას სულისა შენისასა, არამედ სახესა პირისა შენისასა სარკითა განიცდი და რომელი რამე ჰჰოდ უშუერებად ანუ წარბთა, ანუ წინამოთა, ანუ სხუასა რასმე შინა შენსა სახესა პირისასა, ყოვლითა ღონის-ძიებითა ისწრაფი განშორებად ნაკლულევანებისა მის, ხოლო სულსა შენსა არა განიცდი, ვითარითა უშუერებითა სავსე არს, ვითარ მწეცთა მსგავს ქმნილ არს, რამეთამცა იზრუნე კურნებად სახისა მისისა. არა თუ აქაცა არა არს სარკე. ჰე, არს სარკე სულიერი, ფრიად უადრესი ჯორციელისა მის. იგი უშუერებასა ოდენ ჯორციელსა გიჩუენებს, ხოლო ესე არა თუ გიჩუენებს ოდენ ნაკლულევანებასა მას სულისასა და უშუერებასა, არამედ უკუეთუ ვინებოთ, შესცვალეცა უშუერებასა მას დიდადშუენიერებად. რა არს სარკე ესე სულიერი? წსენებად წმიდათად, გამოსახვად გულსა შინა მათისა მის მოქალაქობისად, კითხვად წიგნთად, წურთად მცნებათა ქრისტესთად. უკუეთუ მიხედნე ქრისტეს მცნებათა, უკუეთუ განიცადო სანატრელი იგი მოქალაქობად წმიდათად, იხილო მეყსეულად მათისა მის სიკეთისაგან უშუერებად იგი გონებისა შენისად; და იხილო რად, უკუეთუ გენებოს შეცვალეზად უშუერებისა მის შუენიერებად, არა გეწმაროს შორიელი საქმე ანუ სხუათამიერი შეწვენად, არამედ თავით თვსით შეიცვალო სიბოროტისაგან სიკეთედ.

იხილეთ უკუე და ეკრძალენით; ნუმცა ვინ დაადგრების სახესა მას შინა მწეცებრივსა. რამეთუ უკუეთუ მონასა ვერ ჯელ-ენიფების საუნჯეთა უფლისა თვსისათა შესლვად, მწეცი ვერ შევიდეს, და უფროხსად ესე ვითარი მრავალსახე და მრავალფერი მწეცი. და საკრველი ესე არს, რომელ მწეცთა მრავალგზის დაამშკდებენ კაცნი და ბუნებითა მას გულისწყრომასა და ველურობასა მათსა დაამდოვრებენ; ხოლო შენ, რომელი-ეგე შემძლებელ ხარ მწეცთა დაამშკდებად და მწეცებრივისა მის ბუნებისაგან მონყუედად, თავსა შენსა ვერ მოაქცევ ბუნებისა გარეგანისა მის უბადრუკებისაგან და მოიყვანებ ბუნებითსა მას წესსა და სიკეთესა, რომელი მოგცა ღმერთმან, არამედ შორს-ჰყოფ თავსა შენსა ბუნებისაგან თვსისა და გარეგანთა ბუნებისა შენისა საქმეთა შეეკუეთები. რად უკუე მიზეზი გაქუს ამისად, ანუ რად სიტყუად მიუგო ღმერთსა, რომელ ძალ-გიც ღომისა და დათვსა მონყუედად ბუნებითსა მის სიფიცხისაგან და სწავლად, რად იგი არა აქუს ბუნებასა მათსა, ხოლო თავსა შენსა ვერ მოაქცევ ბუნებისა გარეგანთა მათ საქმეთაგან და მოიყვანებ ბუნებითსავე წესიერებასა, არამედ უფროხსად ბუნებითსაგან გარეგან ბუნებისა მიიცვალეზი.

ან უკუე შეჰრაცხენ ვნებანი იგი, რომელნი ჰმძლავრებენ სულსა შენსა, მწეცად. ესე არიან: გულისწყრომად, გულისთქუმად, ვეცხლისმოყუარებად, დიდებისმოყუარებად, ნაყროვანებად და სხუანი იგი ნაშობნი მათნი. ისწრაფე უკუე მონურთად მწეცთა მათ, რადთა დაუტეონ სიბოროტე იგი მათი. რამეთუ არა დაშურე ესოდენ, ვითარ-იგი წურთასა ხილულთა ამათ

მკვცთასა; რამეთუ ამათი ბუნებითი არს სიფიცხე და ველურობად, ხოლო შენ შორის სიბოროტე იგი ვნებათად გარეგან არს ბუნებისა, დაღაცათუ ან უდებებითა შენითა ბუნებითისა უმტკიცეს გიქმნიეს, არამედ ისწრაფე სრულიად დამდოვრებად მათდა, რადთა არა განილიო ბოროტთა მათ შუათა მათთაგან. რამეთუ ვერ ძალ-უც ესრეთ განპებად საშოფსა ლომსა და იქედნესა, ვითარ გულისწყრომად და გულისთქუმად ბრჭალითა მით წამლენითა განხეთქენ და კბილითა მით ბოროტითა ჭამენ გულსა მას, რომელსა შინა დაემკვდრნენ, და არა ჯორცთა ოდენ ავნებენ, არამედ უფროსად სულსა სრულიად წარწყმედენ, და ვითარცა-იგი ჭიანი, დამკვდრებულნი მუცელსა შინა, მავნებელ არიან ჯორცთა, ეგრეთ ვნებანი ესე სულისა განმხრწნელ იპოებიან. და რად ვიტყვ ჭიათა? გუელისა ბოროტისა უძკრეს არიან გულისწყრომად და გულისთქუმად და სხუანი იგი ვნებანი. და უკუეთუ არა შევიდეს წამალი ძლიერი სულსა მას შინა, სადა წამლენანი ესე გუელნი დამკვდრებულ იყვნენ, და მოაკუდინნეს იგინი, არა არს სხვთა სახითა მათგან განთავისუფლება. ხოლო რად არს წამალი ძლიერი, მომაკუდინებელი მათი? მცნებანი ქრისტესნი, წურთად საღმრთოთა წერილთად, ჯსენებად სიკუდილისად და სასჯელისა მის საუკუნოფსად, მონყალებად, სახიერებად, სინმიდე. უკუეთუ ესენი მოვიგნეთ და ამათ მიერ წმიდა იქმნას სული და ღირს შეწყნარებად წამალსა მას ძლიერსა, მან მოაკუდინოს ყოველი მკვცი და ქუენარმავალი, დამალული გულთა შინა ჩუენთა.

ხოლო რად არს ძლიერი იგი წამალი, რომლისათჳს უჴმს პირველვე განმზადებად და განწმედად სულისად, რადთა შეუძლოს მიღებად მისა? ესე არს პატიოსანი იგი და უხრწნელი ჯორცი და სისხლი ქრისტესი. უკუეთუ პოოს მან სული კეთილად განმზადებული შეწყნარებად მისა, ყოველი მკვცი იოტოს მისგან, ყოველი სიმყრალე მის სულისად განაქარვოს, ყოველი ბნელი მისი განანათლოს, და მერმე ცხონდეს სული იგი ცხორებითა მით საღმრთოფთა. ხოლო უკუეთუ ესე არა იქმნას და არა მოსწყდენ გუელნი იგი და ღრიაკალნი აქავე სულისა მისგან, მო-რად-ვიდეს ჟამი სიკუდილისად, მოეხუნინან იგინი გარემო უბადრუკსა მას და აშთობდიან და სჭამდიან და მის თანა წარვიდიან საუკუნეთა მათ სატანჯველთა, და ნუუკუე ამათ ესევითართა მკვცთადა სახელდებულ არს მატლ წამლენ, რომელნი დაუძინებულად სჭამენ და ჰგუემენ მოყუარეთა მათთა, რამეთუ ესევითარი არს ნაცვალი სიყუარულისა მათისა, და პირველ მუნ მისღვისა აქავე დამსჯელ და მიმძლავრებულ მოყუარეთა მათთა არიან, რამეთუ თითოეული ვნება უძკრეს და უმძკნვარეს არს მკვცისა და განუძლომელად მტანჯველ სულისა მის შემწყნარებელისა მისისა, ვითარცა წერილ არს, ვითარმედ: „შუანი ლომისანი არიან შუანი მისნი“,¹ და უფროსად ფრიად უძკრეს შუათა ლომისათა. რამეთუ ლომმან ერთგზის შეჭამის შთავრდომილი იგი ჯელ-

¹ შდრ. ფსალმ. 57,7.

თა მისთად და წარვიდის, ხოლო ესე ვნებანი არცა განძლებიან, არცა განე-
შორებიან მორჩილთა მათთა, ვიდრემდის მისცენ იგინი ჴელთა ეშმაკისათა.

არა არს განძლომად, არცა აღსასრული გულისთქუმათა ცოდვისათა, ჯაჭვ არს ბოროტი ერთიერთისადა გამოკიდებულ ჩუეულებად ვნებათად. არა აქუს აღსასრული, არცა განძლომად, ვიდრემდის უფსკრულსა ჯოჯო-
ხეთისასა შთააგდის უბადრუკი იგი სული. იხილეთ, უკუეთუ არა ყოველნი
ვნებანი ესრეთ არიანა? გინა თუ ვეცხლისმოყუარებად სთქუა, გინა თუ გე-
მოხსმოყუარებად, გინა თუ დიდებისმოყუარებად, ყოველნივე მძლავრობით
მიზიდვენ მოყუარეთა და მორჩილთა მათთა ჩუეულებითა მით, რომლი-
თა მიიღეს მათ ჴელმწიფებად. ამისთჳს ანგაჰრი იგი ვეროდეს განძლების
ანგაჰრებითა და მიმოტაცებითა, მსიძავი ვერ განძლების ბილწებითა მით,
დიდებისმოყუარე ეგრეთვე, რამეთუ დიდი აქუს ამასცა ვნებასა მძლავრე-
ბად სულსა შინა დიდებისმოყუარეთასა.

ან უკუე მოლუანებად ჯერ-არს თითოეულისა მის მძლავრისა მოკლვად,
რათა არა მოვიკლნეთ მათ მიერ. წინააღუდეგ დიდებისმოყუარებასა ამას
წარმავალსა სიყუარულითა და სურვილითა დიდებისა მის წარუვალისაა-
თა. რად არს დიდებად ესე სოფლისა? აჩრდილი და კუამლი და სიზმართა
უუძღურესი; დღეს სხვსა ჴელთა არნ და ხვალე სხვსათა შევიდის; და კუა-
ლად მეყსა შინა დაუტევის იგი და სხვსა მიინის, რომელი ყოვლადვე არა
მოელინ. არცა ოდეს არა იყოს, მოულოდებელ არს მათ მიერ, რომელთა
არა აქუნ, არცა რომელთა აქუნ, მტკიცე არნ მათდა და შეუტცვალებელ. ან
უკუე ესევეთარისა მის უძღურისა და არარაჲსა სიყუარულსა რად ესრეთ
დამონებულ ხარ? არა უწყია, ვითარმედ რაჲზომცა დამონებულ იყო დიდე-
ბისა მის ცუდისა სიყუარულსა, უმეტესად შეურაცხ ხარ წინაშე ღმრთისაცა
და კაცთა? რამეთუ ნუ ხედავ მათ, რომელნი წინაშე პირსა გაქებენ, არა-
მედ გულისწამა-ყავ, ვითარ გულთა შინა შეურაცხ-გყოფენ.

უკუეთუ გიყუარს დიდებად, შეურაცხ-ყავ წარმავალი ესე და ჰპოო წა-
რუვალნი. რად შეჰყრობილ ხარ სენითა მით ნაბუქოდონოსორისითა? რამე-
თუ მანცა ხატი აღჰმართა ნივთისა მისგან ცუდისა და ამოჲსა, რათამცა
მოატყუა თავსა თჳსსა დიდებად, და ცხოელი იგი უსულოჲსა მისგან განიზ-
რახვიდა დიდებისა მოტყუებად თავსა თჳსსა და უფროჲსად შეურაცხებად
მოატყუა მას. უკუე დღესცა მრავალნი ჰბაძვენ, და ვითარცა მას ხატისა
მის მიერ ენება დიდებისა თჳსისა აღორძინებად, ეგრეთვე ესენი სამოსლისა
სიკეთითა, გინა თუ სახლისა შუენიერებითა, გინა თუ ცხენთა რჩეულობი-
თა ისწრაფიან დიდებად თავისა თჳსისა. რამეთუ წარუწყმედია დიდებად
იგი შემსგავსებული ბუნებასა კაცთასა, და მიმოვლენ შეკრებად თავისა
თჳსისა დიდებასა მას საკიცხელსა.

არამედ წმიდანი იგი სამნი ყრმანი არა ესრეთ იყვნეს, არა ეძიებდეს
დიდებასა წარმავალსა და პატივსა განხრწნადსა, არამედ ვინაჲ-იგი ჯერ-
იყო, მისგანცა ბრწყინვიდეს, რამეთუ იყვნეს იგინი ტყუენი, მონანი, უც-

ხონი, ყრმანი, და მეფისა მის სოფლისმპყრობელისა, ერთა მიერ მრავალ-
თა ქებულისა, უბრწყინვალეს და უდიდებულეს იყვნეს უფროს, ვიდრელა
მზე ერთისა რაღსმე უნდოდა მარგალიტისა უშუენიერეს არს და უნათლეს.
რამეთუ ჯდა რად მეფე ზუავი და ანპარტავანი და წინაშე დგეს მარზაპანე-
ბი და ერისთავები შერაცხილნი და ძლიერნი ჴელმწიფენი და მთავარნი და
ყოველივე შესაკრებელი ეშმაკისად, და ისმოდა ჴმაჲ საყვრისად, სტვრისად,
ქნარისა და ემბნისად და ყოვლისავე თითოსახისა სახიობისად, და საჭუმე-
ლი იგი შკდნილ მოტყინარე ეგზებოდა, და ყოველივე სავსე იყო შიშითა და
ძრწოლითა, მაშინ წარმოდგეს უშიშრად ახოანნი იგი და ყოვლადვე არა
შეშინდეს, არცა ზარგანჯილ იქმნეს, არამედ ყოველივე იგი შეჴრაცხეს,
ვითარცა სამღერელი ყრმათა მცირეთად, და ღალატ-ყვეს ჴმაჲ იგი სანატ-
რელი, უძლიერეს ჴმისა მის საყვრთა და ნესტუთასა, და თქუეს: „უნყე-
ბულ იყავნ შენდა, მეფეო ნაბუქოდონოსორ, ვითარმედ ღმერთთა შენთა
არა ვჴმსახურებთ და კერჴსა მას ოქროსასა, რომელი შენ აღჴმართე, არა
თაყუანის-ვსცემთ“.¹ ხოლო პირველ თქუეს: „რამეთუ არს ღმერთი ცათა
შინა, რომელსა ვჴმსახურებთ, და შემძლებელ არს იგი განრინებად ჩუენ-
და“.² რადსათჴს სიმრავლესა ამას გჴჩუენებ, რასა საჭუმელითა მით ცეც-
ხლისადთა მექადი, რადსათჴს მახვლთა ლესულთა წინამიყოფ, რადსათჴს
მტარვალთა მესისხლეთა წარმოგვდგინებ? ამის ყოვლისა უძლიერეს არს
და უმაღლეს ღმერთი ჩუენი, და შემძლებელ არს იგი განრინებად ჩუენ-
და საჭუმელისა მისგან ცეცხლისა აღგზებულისა და ჴელთაგანცა შენთა
მიჴსნეს ჩუენ, მეფე. ამას ზედა გულისჴმა-ყვეს, ვითარმედ ნუუკუე ეგ-
რეთ ინებოს ღმერთმან, რადთა დაინუნენ, და თქუან სადმე ურჩულოთა
მათ, თუ ვტყუოდეთ, ანუ თუ ვერ ძალ-ედვა ღმერთსა ჩუენსა ჴსნად ჩუ-
ენი; ამისთჴს შესძინეს და თქუეს: „უკუეთუ არა, უნყებულ იყავნ შენდა,
ვითარმედ ღმერთთა შენთა არა ვჴმსახურებთ“.³ ესე იგი არს, ვითარმედ:
უკუეთუ მიჴსნას საჭუმელისა მისგან და ჴელთაგან შენთა, მაღლი სახი-
ერებასა მისსა, და თუ არა ინებოს ჴსნად, არამედ დავინუნეთ, ეგრეთცა
არავე ვჴმსახურებთ ღმერთთა შენთა. რამეთუ რასა-იგი იქმოდეს, არა
სასყიდლისა და ნაცვალისა მოგებისათჴს იქმოდეს, არამედ სიყუარული-
სათჴს ღმრთისა. დაღაცათუ ტყუეობასა მიეცნეს და ჴირთა და განსაც-
დელთა, არამედ სიყუარული იგი ღმრთისად უმეტეს აღორძნდებოდა მათ
შორის, რამეთუ არა იყვნეს უმაღლო და მდრტჴნველ, არამედ ყოველსავე
ზედა ჴმადლობდეს და თავთა თჴსთა აბრალებდეს და ცოდვათა თჴსთა
მიზეზად მის ყოვლისა შემოიღებდეს. დაღაცათუ მეფისა მიმართ არად აჴ-
სენეს, თუ ცოდვათათჴს ჩუენთა შემემთხჴა, რამეთუ არა იყო ჴამი ესე-
ვითარისა სიტყჴსად, არამედ საჭუმელსა მას შინა და გულთა შინა თჴსთა
ამას იტყოდეს, ვითარმედ ცოდვათათჴს შეემთხჴა ყოველივე იგი. იხილეა

¹ შდრ. დან. 3,18.

² და 6. 3,17.

³ დან. 3,18.

საზომი სრულისა მის სიმდაბლისა და სიყუარულისა? მეფესა ეტყოდეს, ვითარმედ: დაღაცათუ არა მიჴსნეს ღმერთმან ცეცხლისაგან, არამედ შემინდოს დანუვად, არავე გუელმის, არცა უვარ-ვჴყოფთ მას. ხოლო საჴუმელსა რად შეითხინეს, ესოდენსა მას სიმჴნესა ზედა და ახოვნებასა იხილე სიმდაბლე გონებათა მათთად, რასა იტყვან, ვითარმედ: „შეგცოდეთ შენ, ყოვლითურთ ურჩულო ვიქმნენით და განგიდეგით ჩუენ შენგან“.¹ და კუალად თხოვადცა წყალობისა არა ღირს-უჩნდეს თავნი თვისნი, არამედ მათმთავართა წინაუყოფდეს სავედრებელად, ვითარმედ: „ნუ განმაშორებ წყალობასა შენსა ჩუენგან აბრაჴამისთვის საყუარელისა შენისა, ისაკისთვის მონისა შენისა და ისრაჴლ წმიდისა შენისა“.² ხოლო თავისა თვისსათვის არარას სხუასა კეთილსა წამებენ, არამედ თავსა დამდაბლებულსა და სულსა გლახაკებისასა. ამით ესევეითართა სახითა არა თავთა თვისთათვის ოდენ, არამედ ყოვლისავე ერისათვის ითხოვდეს წყალობასა, რადთა ყოვლით კერძო სიყუარულითა და სიმდაბლითა შემკობილ იქმნენ. არა იყვნეს მსგავს ჩუენდა, რომელ არა თუ ჟამსა განსაცდელისა და ჭირისასა, არამედ არცა თუ ჟამსა განსუენებისა და ღმირისასა ვაჴსენებთ ძმათა ჩუენთა. ხოლო იგინი ცეცხლსაცა შინა მოყუასთათვის და ყოვლისავე ერისათვის ვედრებასა შესწირვიდეს, ამისთვისცა უდიდებულეს მეფისა მის იქმნეს. რამეთუ მაშინცა აღდგა იგი და, ვითარცა მონად, წარმოუდგა კარსა მას საჴუმელისასა მთავართა თვისთა თანა და შიშით მოუწოდა ახოვანთა მათ, აკურთხა ღმერთი და თქუა: „კურთხეულ არს უფალი ღმერთი, რომელმან მოავლინა ანგელოზი თვისი და იჴსნნა მონანი მისნი“.³ და ყოველი იგი ერი განკვრევებული აღიდებდა მათ, და მიერთგან ვიდრე დღენდელად დღემდე იქადაგების სიმჴნე ნეტართად მათ, და ღმერთსა ცათა შინა აღუწერიეს ღუანლი მათი. ან იხილეთ, ვინ უდიდებულეს იქმნა: ნაბუქოდონოსორ, რომლისა ჴსენებად არასადა არს, რომელი წარჴდა, ვითარცა აჩრდილი, და ვითარცა კუამლი განქარდა დიდებად მისი, ანუ სამნი იგი ყრმანი, რომელთა ქებად ღმრთისა მიერ არს და ყოველსა სოფელსა შინა იდიდებიან უკუნისამდე?

ამათ ვჴბადვიდეთ ჩუენცა, მორწმუნენო, რამეთუ აღმართებულ არს ანცა კერპი ოქროსად, მძღავრებად იგი მამონადსი; არამედ ნუ მიუჴყრობთ ყურსა სტკრთა მათ და ქნართა და ემბანთა და თითოსახესა მას სახიობასა სიმდიდრისა და დიდებისმოყუარებისასა, არამედ დაღაცათუ საჴუმელსა მას სიგლახაკისასა ჯერ-იყოს შთავრდომად, შთავცკვეთ გულსმოდგინედ და კერპსა მას ნუ თაყუანის-ვსცემთ. ესე თუ ვქმნათ, იქმნას ჩუენ ზედაცა გარდამოსლვად ანგელოზისად, და მიმოდაყაროს ალი იგი ჭირთა და განსაცდელთად და ყოს საჴუმელსა მას შინა ბრძოლათასა, „ვითარცა ქარი ცუარისად რად ნიავინ“.⁴

¹ შდრ. დან. 3,29.

² დან. 3,35.

³ დან. 3,95.

⁴ დან. 3,50.

ვივლტოდით მონებისაგან ვნებათადასა, დიდებისმოყუარებისა და ვეცხლისმოყუარებისა და გემოთმოყუარებისა და სხუათა მათ მრავალთა ნაშობთა მათთაგან, რამეთუ ესე არიან დედანი და მშობელნი ყოველთა ვნებათანი. ნუ შევშინდებით ცეცხლისა მისგან ბრძოლათადასა, დალაცათუ საჯუმით ეწოდების. რამეთუ მაშინცა, რომელნი-იგი წინააღუდგეს მეფისა მის ბრძანებასა და შეცკვეს საჯუმითსა მას სიყუარულისათს ღმრთისა, არა დაინუნეს, არამედ განბრწყინდეს, ხოლო რომელნი შეშინდეს მეფისა მის მოკუდავისაგან და თაყუანის-სცეს კერპსა მას და გარემო საჯუმითსა მას იქცეოდეს, დაინუნეს. არამედ მაშინ ორივე იგი ერთბამად იქმნა ერთსა შინა ჟამსა. ხოლო ან ერთი ესე აქა ყოფად არს, და ერთი იგი – მერმესა მას საუკუნესა, და რომელიმე – აქაცა და მერმესაცა. რამეთუ რომელთა აღირჩიონ ჭირი და ღუანლი და სიგლახაკე, შიმშილი და წყურილი და სხუად ყოველივე ღუანლი, – არა მონებისათს მამონადასა, – აქაცა ბრწყინვალე იქმნენ და მუნცა. ხოლო რომელნი სიმდიდრესა შინა იყვნენ უსამართლოთაგან მოხუეჭათა და შუებასა და განსუენებასა და სხუათა მათ ვნებათა მონებასა, შეინუნენ იგინი ცეცხლითა მით გეჰენისადათა დღესა მას საშინელსა, ოდეს მიიღებდეს კაცად-კაცადი საქმეთა თვსთაებრ.

ხოლო შუენიერთა მათ და ახონთა ყრმათა მიმსგავსებულად შთავარდა ლაზარეცა საჯუმითსა მას განსაცდელთასა, ვითარცა იგინი საჯუმითსა მას ცეცხლისასა, და განბრწყინვებული გამოვიდა საჯუმითისა მისგან და მივიდა ნიალთა აბრაჰამისთა, ხოლო მდიდარი იგი, თაყუანისმცემელი კერპისა მის ვნებათადასა, გეჰენისა შინა ცეცხლისასა დაისაჯა; რამეთუ თქუმული ესე სახე არს მერმეთად მათ. და ვითარცა საჯუმითსა მას, რომელნი-იგი შინაგან იყვნეს, უვნებელად ეგნეს, ხოლო გარეშე მავალნი შეინუებოდეს, ეგრეთ იყოს დღესა მას – ნარვლონ წმიდათა მდინარე იგი ცეცხლისად და არარად უნებელი შეემთხვოს, უფროსადლა ბრწყინვალე იქმნენ. ხოლო რომელთა თაყუანის-ეცეს კერპისა მისდა ვნებათადასა ცხორებასა ამას და უნანელად ამიერ წარსრულ იყვნენ, იხილონ მაშინ საჯუმითი იგი, ვითარცა მჯეცი, ზედამიმაველ და შემპყრობელ მათდა.

ამისთვს მარადის გეტყვ: ნუმცა ვის ეშინის საჯუმითისა მისგან განსაცდელთადასა, სიგლახაკისა და ჭირისა და საღმობისადასა, არამედ საჯუმითისა მისგან ცოდვათა და ვნებათადასა ძრწოდენ. რამეთუ ესე არს ჭემმარიტად ალი შემწუველი, ხოლო იგი ცუარი არს და ნიავი განსუენებისა სულიერისა. საჯუმითსა მას ზედა ცოდვისასა მდგომარე არს ეშმაკი, ხოლო საჯუმითსა მას ჭირისა და შრომისასა მდგომარე არიან ანგელოზნი მიმოდამყრელად ალისა მის. ისმინეთ ესე, მდიდარნო, რომელნი საჯუმითსა მას ჭირისა და განსაცდელისასა აღუტყინებთ გლახაკთა. გულის-ჯმა-ყავთ, ვითარმედ მათ ვერად ავნოთ, მო-რად-ვიდეს მათ ზედა ქარი იგი ცუარისა ზეგარდამო, არამედ სულნი თქუენნი მისცნეთ ცეცხლსა მას გეჰენისასა, აღგზებულსა ჯელითა ცოდვათა თქუენთადათა. ისმინეთ ესე

და უფროსად ემსგავსენით ანგელოზსა მას ღმრთისასა, რომელი გარდამოჴდა ზედა აზარიელსა და მიმოდაყარა ალი იგი საჯუმილისა მისგან. ეგრეთვე თქუენ მიედით გლახაკთა მიმართ საჯუმილსა მას ჭირისა მათისასა და ყავთ მოწყალეებითა შორის საჯუმილსა მას, „ვითარცა ქარი ცუარისად რად ნიავინ“¹, რადთა გვრგვინთა მათ ზიარ იქმნეთ, რომელნი განმზადებულ არიან მოთმინეთათჳს, რადთა ჴმამანცა უფლისამან განკუეთოს ალი ცეცხლისა მის საუკუნოსად და გრქუას თქუენ: „მოვედით, კურთხეულნი მამისა ჩემისანო, დაიმკვდრეთ განმზადებული თქუენტჳს სასუფეველი“² და შემდგომი ამისი.

ამან ჴმამან განკუეთოს ალი იგი გეჴენისად და გიჯსნნეს მისგან. უკუეთუ შთახვდეთ აქა მოწყალეებითა საჯუმილსა მას ჭირისასა გლახაკთა თანა და მიმოდაჴყაროთ იგი, მუნ იხილნეთ კაცნი მავალნი ცეცხლსა ზედა და არა შემწუარნი, არამედ მადლობისა შემწირველნი ქრისტესა, ვითარცა სამნი იგი ყრმანი. რამეთუ ჴემმარიტად მსგავს მათდა იქმნებიან, რომელნი მადლობით თავს-იდებენ სიგლახაკესა. რამეთუ ამასცა საჯუმილ ეწოდების ჭირისა და განსაცდელისა, და ვითარცა-იგი შეითხინეს რად ყრმანი ცეცხლსა და იწყეს გალობით კურთხევად უფლისა, არა თუ შეუხებელად ხოლო ეგნეს ალისა მისგან, არამედ საკრველნიცა მათნი განიჯსნნეს, ეგრეთვე, რომელი ჭირსა შინა და სიგლახაკესა შთავარდეს, უკუეთუ შეიწყნაროს მადლობით და მოთმინებით, საკრველნი ცოდვათა მისთანი განიჯსნებიან, და ალი იგი განსაცდელთად დაშრტების, და უკუეთუ არა დაშრტეს, უსაკრველეს იქმნების, რამეთუ წყაროდ გარდაიქცევის წყლისა ცხოელისა. ესრეთ იქმნა მაშინცა: საჯუმილი იგი არა დაივსო, არამედ ეგზებოდა, და იყო შორის მისსა, „ვითარცა ქარი ცუარისად რად ნიავინ“. ეგრეთვე აქა, უკუეთუ არა დაშრტეს საჯუმილი იგი განსაცდელთად, წყაროდ ყოვლისავე სიბრძნისად და ყოვლისავე სათნოებისად აღმოეცენების მოთმინებითა, ვითარცა იტყჳს მოციქული, ვითარმედ: „ჭირი მოთმინებასა შეიქმს, ხოლო მოთმინება – გამოცდილებასა, და გამოცდილება – სასოებასა. ხოლო სასოებამან არა არცხვინს“³.

ამისთჳს გეტყჳ თქუენ, გლახაკნო და ჭირვეულნი, მოითმინეთ მადლობით ყოველივე ძნელოვნებად ამის საწუთროსად, რადთა წიალთა აბრაჴამისთა მიხვდეთ, რადთა სამთა მათ ყრმათაებრ გვრგვინოსან იქმნეთ. გეტყჳ თქუენ, მდიდარნი, ნუ გარემო საჯუმილისა მის გლახაკთადსა იქცევით და აღაგზებთ მას, ვითარცა მსახურნი იგი ნაბუქოდონოსორისნი, ნუცა ეკიცხვით და ეცინით და სწუნობთ მყოფთა მათ საჯუმილსა შინა, რადთა არა ალი იგი მოგეხვოს და შეგწუნეს თქუენ; არამედ შევედით თქუენცა მოწყალეებითა საჯუმილსა მას და მიმოდაყარეთ იგი, რაოდენცა ძალ-გიც, რადთა ემსგავსნეთ ანგელოზსა მას, რადთა დაშრიტოთ თქუენტჳს განმზადებული

¹ შდრ. დან. 3,50.

² მათ. 25,34.

³ რომ. 5,3-5.

იგი საჭუმეღი. ნუ თაყუანის-სცემთ კერპსა მას მამონადსსა, რომელი აღუ-მართებღეს თითოსახისა ვნებღსაღ. უკუეთუ ნარმოგღდგინნეს მტარვალნი თქსნი და საჭუმეღსა ბრძოლათა და განსაცდელთასა მიგცნეს მიშუებღთა ღმრთისაღთა გამოსაცდელად ახოვნებღსა თქუენღსა, თქუნ კაცად-კაცად-მან: არს ღმერთი ცათა შინა, რომელმან მიწსნეს ჩუენ საჭუმეღღსა მღსგან. უკუეთუ არა, და ენებოს ყოფაღ ჩუენი სოფელსა ამას ჭღრთა შინა და გან-საცდელთა, იყავნ ნებაღ მღსი. ხოლო ჩუენ კერპთა შენთა, ეშმაკო, არა თა-ყუანის-ვსცემთ და ზრახვათა შენთა არა ვჰმონებთ. ამას ზედა მოგკვღღინოს ჩუენ უფალმან ანგელოზი, რომელმან მოგუართუას ზეცღთ ცუარი ნღავღსა მღს სანადღეღღსაღ. ცუარი არს ნღავღსა ტკბიღღსაღ: შეურაცხებაღ სღმღღდ-რღსაღ, დათრგუნვაღ დღდებღსმოყუარებღსაღ, აღწოცაღ გუღღსთქუმათა ბო-როტთაღ, დამორჩღღებაღ გუღღსწყრომღსაღ, ნარწყმედაღ ძკრღს-წსენებღ-საღ, მოპოვნებაღ ღმობღერებღსაღ, ღოცღსა და გლოჯსა მღს საქებღღღსაღ, მღნთომაღ სღმდაბღღესა ჭეშმარღტსა, მაღღობასა ღმრთღსაღსა, სღყუარუღსა სრუღსა და სხუათა მათ ყოვეღთა სათნოებათა. ესე არღან ცუარნი ნღავღსა მღს სანატრეღღსაღნი, რომელ მოვღღენ ჩუენ ზედა, ოღეს შეურაცხ-ვეყნეთ ყოვეღნი საქმენი სოფღღსაღნი და განვღნმღღენთ თავნი ჩუენნი ცოღვათა უშუერებღსაღან და ვღქმნეთ ქრღსტეანე ჭეშმარღტ და მღმსგავსებულ წმღ-დათა მათ, „რომელთა სოფელი ესე ღღრსვე არა იყო“.¹ შეურაცხ-ყავნ კა-ცად-კაცადმან სოფელი, შეღყუარენ უფალი ჩუენი იესუ ქრღსტე აღსრუ-ლებღთა მცნებათა მღსთაღთა, რაღთა აქაცა ბრწყინვალე იყოს სუღღთა და მერმესა მას საუკუნესა მიუთხრობელთა მათ მიემთხვოს კეთღღთა მაღ-ღღთა და კაცთმოყუარებღთა უფღღსა ჩუენღსა იესუ ქრღსტესღთა, რომღღ-საღ არს დღდებაღ და სღმტკიცე თანა მამღთ და სუღღთ წმღღთურთ აწ და მარადღს და უკუნღთი უკუნღსაღმღე, ამენ.

¹შღრ. ებრ. 11,38.

თავი V

სიტყუად ესე: „ესე ყოველი იქმნა, რაჲთა აღესრულოს თქუმული იგი უფლისა მიერ წინანარმეტყუელისაგან: აჰა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძე, და უწოდინ სახელი მისი ემმანუელ, რომელ არს თარგმანებით: ჩუენ თანა ღმერთი“ (1,22-23).

გესმა, ვითარმედ მრავალნი თქუენ შორის იტყვან, თუ: ვითარ იქმნების ესე, რომელ გუესმოდის რად სწავლად ესე სულიერი ეკლესიასა შინა, ლმობიერ ვიქმნებით და, გან-რად-ვიდით ამიერ, ლმობიერებად იგი წარჯდის და სხუად შევიცვალნით? ისმინეთ უკუე, თუ ვინაჲ იქმნების საქმე ესე: ამისთვის, რამეთუ განხვდეთ რად ამიერ, მეყსეულად კაცთა თანა უნესოთა აღერევით და საქმეთა ცუდთა და მავნებელთა შეექცევით. არამედ არა ჯერ-არს, მი-რად-ხვდეთ ეკლესიით სახიდ თქუენდა, მეყსეულად უნესობისა ჴელ-ყოფად, არამედ მი-რად-ხვდეთ კაცად-კაცადი სახლად, პირველად ლოცვისა შეწირვად ჯერ-არს და მერმე წიგნისა ჴელად აღებაჲ და მცირედ აღმოკითხვად და ესრეთ საქმეთა ჴორციელთა ჴელ-ყოფად. ან უკუე გნებაჲს თუ სმენილთაცა სიტყუათა არადავინყებად და ლმობიერებისა მის კეთილისა დამარხვად, განაჩინეთ მსგევსა შინა ერთი დღე სულიერისა საქმისა შესაქცეველად და დღესა მას ერთსა შვდუელისასა შემოკრებოდეთ აქა და ისმენდით სიტყუათა ამით სულიერთა და მას დღესა ყოვლითურთ სიტყუათა მათ ინურთიდით და სახლეულთა თქუენთა მიუთხრობდით, რაჲთა შეექუსოს ჴსენებაჲ თქუმულთა ამით გონებასა თქუენსა და დაუვიწყებელ იქმნას. და არა ძნელ არს ესე, არამედ ფრიად სუბუქ. რამეთუ დასასჯელ ვართ, უკუეთუ ექუსი დღე იყოს ჴორცთა და სოფლისა ზრუნვათათჲს განჩემებულად და სულიერისათჲს არცა თუ ერთი დღე თავს-ვიდვათ წარგებად. არა ჰხედავთა შვილთა თქუენთა, რამეთუ რად-იგი ისწავლონ სასწავლოსა შინა, მო-რად-ვიდენ სახლად, დღე ყოველ ინურთიან მას. უკუეთუ ჩუენცა არა ესრეთ ვქმნათ, არაჲ სარგებელი ვპოოთ შთასხმითა წყლისაჲთა ჴურსა შინა განჴურტილსა, რომელნი-ესე არა ვაჩუენებთ ესევითარსა მოლუანებასა საღმრთოთა საქმეთა შინა, ვითარ-იგი გუაქუს ოქროდსათჲს და ვეცხლისა. რამეთუ მცირედი თუ ვინმე ოქროჲ პოის, საუნჯეთა შინა და ვაშკარანთა დამალის და ბეჭდითა დაჰკრძალის; ხოლო ჩუენ ვჰპოებთ სიტყუათა უპატიოსნესთა ოქროდსა და მარგალიტისა და ქვათა პატიოსანთა, სიტყუათა სულისა მიერ წმიდისა თქუმულთა, განა არა შევიღებთ კრძალულებით საუნჯეთა შინა გონებისა ჩუენისათა, არამედ უდებებთ გუაქუს იგი წარსაპარველად მტერისა მიერ. ვინ უკუე შემინყალნეს ჩუენ, რომელნი-ესე მბრძოლნი ვართ თავთა ჩუენთანი? არამედ ან ვინყოთ მოსწრაფებით დამარხვად სულიერისა მის საფასისა. რამეთუ არა შესაძლებელ არს ერთსა შინა დღესა ყოველივე წარმოთქუმად ჩუენ მიერ, არამედ რად-იგი

მრავალთა შინა დღეთა მიგითხრათ, ვითარცა ჯაჭვ ოქროსად შეათხზენით ურთიერთას და გაქუნდეს ყოველივე იგი გუამი წერილთა სრული გონებათა შინა თქუნთა. ისმინეთ უკუე, რად-ესე ან წარვიკითხეთ:

ს ა ხ ა რ ე ბ ა დ : „ესე ყოველი იქმნა, რადთა აღესრულოს თქუმული იგი უფლისა მიერ წინანარმეტყუელისაგან: აჰა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძვ, და უწოდინ სახელი მისი ემმანუელ“ (1,22-23).

თ ა რ გ მ ა ნ ი: პირველად თქუა მიდგომილება იგი სულისა მიერ წმიდისა და შობად იგი უხრწნელი. მერმე მიხედნა უფსკრულსა მას კაცთმოყუარებისა ღმრთისასა, თუ ვითარ მოულოდებელი იგი და მოუგონებელი საქმე იქმნა, ვითარ რჩულნი იგი ბუნებისანი დაიჭსნეს, ვითარ განდგომილთა მათ და რისხვეულთა დაგება იქმნა, და უზეშთაესი იგი ყოველთა უმდაბლესისა და უდარესისა ყოველთადასა მოვიდა, შუაკედელნი დაიჭსნეს, და წყალობად ღმრთისად სოფელსა მოეფინა. ღირსად საკვრველებისა მის ღალატ-ყო, ვითარმედ: „ესე ყოველი იქმნა, რადთა აღესრულოს თქუმული იგი უფლისა მიერ“, ვითარმცა იტყოდა, ვითარმედ: ნუ ჰგონებ, თუ ახალი არს განზრახვად ესე, არამედ პირველითგანვე განგებულ იყო, ვითარცა გუესმის, ვითარ იტყვს პირითა ესაიადსითა. ხოლო ამას ანგელოზი ეტყვს იოსებს ჩუენებასა შინა, რადთა განელჯძოს რად და მოიჭსენოს სიტყუად წინანარმეტყუელისა, გულისწმა-ყოს ჭეშმარიტება თქუმულთა მათ და ცნას, ვითარმედ ესე არს ქრისტე, ძე ღმრთისად, რომელსა ქადაგებდეს წინანარმეტყუელნი, და ჰრწმენეს ჭეშმარიტება სიტყუათა მათ ანგელოზისათად.

ესე პირველითგან არა მიუთხრა ქალწულსა, ახარებდა რად. ხოლო იოსებს, ვითარცა მეცნიერსა წიგნებისა მის წინანარმეტყუელთადასა, სამართლად აღუჭსენა სიტყუად ესაიადსი. და პირველ ამისა ეტყოდა, ვითარმედ: „მარიამ, ცოლი შენი“;¹ ხოლო ან, ვინადთგან წინანარმეტყუელი მონამედ მოიყვანა ჟამსა თვისსა, სახელ-სდვა მას ქალწულად, რადთა ასმინოს სიტყუად, რომელი წურთილ იყო მის მიერ სიყრმითგან, და არღარა შეორგულდეს საკვრველსა მას ზედა. ამისთვის მონამედ ჭეშმარიტებისა სიტყუათა თვისთადასა მოიყვანა ანგელოზმან წინანარმეტყუელი, და არა მისა ოდენ კმა იყო, არამედ ღმრთისაცა აღიყვანა სიტყუად და ჰრქუა: ესე არს, რომელსა იტყვს უფალი პირითა ესაიადსითა: „აჰა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძე, და უწოდინ სახელი მისი ემმანუელ“. ვითარ უკუე არა ეწოდა ემმანუელ, არამედ იესუ ქრისტე? რამეთუ არა თქუა, თუ უწოდო, ანუ თუ უწოდოს, არამედ „უწოდინო“, უწოდინ ერთაო და ჭეშმარიტებამან საქმისამან. რამეთუ არს ესე ჩუეულებად წერილისად, რადთა წესი იგი, რომელი საქმეთა მიერ დამტკიცებინ, სახელად უწოდის, ვითარცა ან ესე არს, რამეთუ სიტყუად იგი, ვითარმედ: „უწოდინ სახელი მისი ემმანუელ“, ამას მოასწავებს,

¹ შდრ. მათ. 1,20.

ვითარმცა იტყოდა, ვითარმედ: იხილონ ღმერთი კაცთა თანა. რამეთუ მარადის იყო იგი კაცთა თანა, და „სავსე არს ცაჲ და ქუეყანაჲ დიდებითა მისითა“;¹ არამედ ესრეთ, ვითარ ან იქმნა, არღასადა ყოფილ იყო, რადთამცა მიიხუნა ჳორცნი კაცობრივნი და იქცეოდა ქუეყანასა ზედა. ამისთვის თქუა: „უნოდინ სახელი მისი“, ესე იგი არს, ხედვიდენ ყოველნი ღმერთსა კაცთა თანა. ამას ზედა უკუეთუ ჯერეთ მედგრობდენ ჰურიანი და არა შეიწყნარებდენ სიტყუასა ამას, ვჰკითხოთ მათ, ვითარ იტყვს იგივე წინანარმეტყუელი: „და მრქუა მე უფალმან: უნოდი სახელი: ადრე წარმოტყუენე და მსწრაფლ წარმოილე“.² ოდეს ეწოდა მას ესე სახელი? ნუ იყოფინ! არამედ ვინათგან იშვა რაჲ უფალი ქალწულისაგან, წარმოიტყუენა ძალი მტერი-საჲ და გამოიჴსნეს, რომელნი შეენყუდინეს ჯოჯოხეთს, ამისთვის თქუა, ვითარმედ: „უნოდი სახელი: ადრე წარმოტყუენე და მსწრაფლ წარმოილე“. წესი იგი საქმისაჲ სახელად აღწერა; და კუალად იტყვს ქალაქისა მისთვის, ვითარმედ: „გენოდოს შენ ქალაქი სიმართლისაჲ, დედაქალაქი სარწმუნოჲ, სიონ“.³ და არასადა იპოების, ვითარმედ ეწოდა სახელი ქალაქსა მას სიმართლედ, არამედ მარადის იერუსალჴმ იყო სახელი მისი, გარნა უმჯობესისა მიმართ შეცვალებასა მისსა მოასწავებდა და წესი იგი საქმისაჲ სახელად განაჩინა. რამეთუ ჭეშმარიტად საქმეთამიერი სიმტკიცე უძლიერეს არს მარადის სახელისა და უჭეშმარიტეს.

ხოლო კუალად სხუასაცა წინამიყოფენ სიტყუასა უგუზუნნი იგი და თუალდაბრმობილნი ჰურიანი, ვითარმედ თქუმულ არს სხუათა მიერ თარგმანთა, რომელთა ებრაულისაგან ბერძულად თარგმანეს, ვითარ აკვლა და სკნმახოს, ვითარმედ: „ესერა ქალი მიუდგეს“; და არა თქუეს ქალწული, დაღაცათუ სამეოცდაათთა მათ თარგმანთა ქალწული თქუეს. პირველად ამას ვიტყვთ ჩუენ, ვითარმედ ყოველივე, რავდენი სამეოცდაათთა მათ თარგმნეს, იგი არს ჭეშმარიტი და სარწმუნოჲ თარგმანებაჲ, რამეთუ იგინი უწინარეს ქრისტეს მოსლვისა მრავლითა წლითა იყვნეს, და ორ-ორი შეყენებულ იყო პტოლემეოს მეფისა მიერ, და ყოველნი ერთსა წიგნსა თარგმნიდეს. რამეთუ ოცდაათხუთმეტგზის ითარგმანა თითოეული წიგნი, ვითარცა იყვნეს სამეოცდაათნი, ორ-ორი სენაკსა ერთსა შეყენებულ; და მერმე მოიღის მეფემან ყოველთა აღწერილი, და არა იპოის ყოვლადვე მათ შორის განწვალებაჲ, არამედ ყოველივე სწორად აღწერილ არს, რამეთუ მადლი ღმრთისაჲ განაგებდა ამას. ამისთვისცა უეჭუელ არს მათ მიერ თარგმანებული, ხოლო აკვლა და სკნმახოს და თეოდოტიონ შემდგომად მრავლისა ჟამისა ქრისტეს მოსლვისა გამოჩნდეს და თარგმნეს წიგნები იგი ებრაული ბერძულეზრ, არა თუ ერთსა ჟამსა იყვნეს, არამედ აკვლა ადრიანოს მეფისა ზე იყო, რომელი ქრისტეანე იქმნა წარმართთაგან და კუალად დაუტევა ქრისტეანობაჲ და ჰურია იქმნა და წინადაიცვთა; და სკნმახოს პერტი-

¹ შდრ. ესაია 6,3. ² ესაია 8,3. ³ ესაია 1,26.

ნაქს მეფისა ზე სამარიტელი იყო, ხოლო თეოდოტიონ კომოდ მეფისა ზე, ნვალებსაგან მარკიანელთადას. ესე სამნივე წინააღმდგომ ქრისტიანთა სარწმუნოებისა იყვნეს და არარად ჭეშმარიტი და უცთომელი თარგმნეს, არამედ რავდენიცა შეუძლეს წინააღმდგომად ჩუენისა ამის სარწმუნოებისა, გარდააქცინეს წერილნი. ხოლო სამეოცდაათთა შორის არცა ამისი არს იჭკ, თუ შემნე ჩუენდა იყვნეს, არცა თუ მბრძოლ, ამისთვსცა უეჭუელ და ჭეშმარიტ არს თარგმანებად მათი და მადლითა მით სულისა წმიდისადათა აღსრულებულ.

ხოლო დაღაცათუმცა ესრეთ წერილ იყო, არავე დამაყენებელ არს სიტყუად ეგე, არცა წინააღმდგომ ჩუენდა. რამეთუ რად წინააღმდგომ არს, ანუ რად განყოფილება, გინა თუ ეგრეთ თქუას, ვითარმედ: „ესერა ქალი მიუდგეს უთესლოდ“, გინა თუ: „ესერა ქალწული მიუდგეს“. არამედ ჩუენ სიტყუასა მას დაწესებულსა და სამეოცდაათთა მიერ გამოთარგმანებულსა შევინყნარებთ, ვითარმედ: „ესერა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძე, და უწოდინ სახელი მისი ემმანუელ“. არამედ კუალად სხვთაცა სიტყვთა წინააღმდგომიან შვილნი ჰურიათანი, გუელნი იგი, ნაშობნი იქედნეთანი, და იტყვან, ვითარმედ: იყავნ სიტყუად ეგე ეგრეთ, ვითარმედ: „აჰა ესერა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძე“; ვინაჲ ჩანს ამის სიტყვსაგან, თუ უქორწინებულად და უთესლოდ მიუდგა? რამეთუ ყოველი დედაკაცი პირველად ქალწულ არნ და მერმე შეერთებითა მამაკაცისადათა მიუდგის, და აქაცა წინაწარმეტყუელი იტყვს: „აჰა ქალწული მიუდგეს“; ხოლო ამას არაღარა შესძინებს, თუ უქორწინებულად და უთესლოდ.

ამის ესევითარისა გესლიანისა სიტყვსა მათისა მიმართ პირველად ესე ვთქუათ, ვითარმედ: ნეტარ არიან ყურნი, რომელთა არა ასმიეს ჴმად საეშმაკოთა სიტყუათა თქუენთად, და თუაღნი, რომელთა არა უხილავს დაბნელებული პირი თქუენი, და გულნი, რომელნი არა მოწყლულ არიან გესლიანითა მით ნაკბენითა თქუენითა; მერმე ესე მიუგოთ: ურჩულონო და მედგარნო, რომელთათვს იტყვს ესაია: „მოედით აქა, ძენო ურჩულოთანო და ნათესავნო მემრუშეთანო! ვის ზედა აღაღეთ პირი თქუენი, ანუ ვის ზედა განსძართ ენად თქუენი? ანუ არა თქუენ ხართა შვილნი წარწყმედისანი, ნათესავნი უმჯულონი, რომელნი ევედრებოდეთ კერპთა ხეთა ქუეშე სერტყოვანთა, დაუკლევდით შვილთა თქუენთა ჴევთა შინა და შორის კლდეთა და ადგილთა ღელეთა? მუნ არს ნაწილი თქუენი, და ესე არს სამკვდრებელი თქუენი. მათდა შესწირენ შესანირაჲნი. ვად სულსა თქუენსა, რამეთუ ბოროტი იზრახეთ“.¹ ესევითარსა მრავალსა შემსგავსებულად ურჩულოებისა თქუენისა გეტყვს ესაია და სხუანი იგი წინაწარმეტყუელი: „გულფიცხელნო და ქედფიცხელნო და წინადაუცუეთელნო გულითა, თქუენ მარადის სულსა წმიდასა ანტაკრად წინააღმდგებით, ვი-

¹ ესაია 57,3-6.

თარცა მამანი თქუენნი, ეგრეცა თქუენ. რომელნი წინანარმეტყუელთა-განნი არა დევნეს მამათა თქუენთა? და მოსწყდნეს, რომელნი წინადასწარ უთხრობდეს მოსლვასა მას წმიდისა და მართლისასა, რომლისა თქუენ შინაგანმცემელ და მკლველ იქმნენით“.¹ და აწ სიტყუათა მათ საწინანარმეტყუელოთა ბირებითა მამისა თქუენისა ეშმაკისაჲთა გარდააქცევთ და ალაგთა უფლისათა წრფელთა გულარძნილებითა თქუენითა ღრღვან-ჰყოფთ; აღმოიკითხეთ, უკეთურნო, ზემოდრე სიტყუად წინანარმეტყუელისაჲ და აღიხილენით, ბრმანო, თუალნი თქუენნი, რასა იტყვს ესაია: „და შესძინა უფალმან სიტყუად აქაზისა და ჰრქუა: ითხოე თავისა შენისა სასწაული უფლისა მიერ ღმრთისა სიღრმედ მიმართ გინა სიმაღლედ“.² და მერმე იტყვს: „თქუა ესაია: ისმინეთ აწ, სახლო დავითისო! ნუ მცირე არსა თქუენდა ღუანლისა შემთხუევად კაცთა, და ვითარ ღუანლსა შეამთხუევთ უფალსა? ამისთვის მოგცეს თქუენ თავადმან უფალმან სასწაული: აჰა ესერა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძე, და უწოდინ სახელი მისი ემმანუელ“.³ აწ უკუე ვინადგან საქმე ესე, ვითარცა დიდი სასწაული და უცხოჲ, აღუთქუა ჩუენებად, უკუეთუ არა ქალწულისა უქორწინებელისა მოასწავებს უთესლოდ მუცლადღებასა და უხრწნელად შობასა, ვითარ-ევე თქუენ ნაჰრევთ, რაჲ სასწაული არს ანუ რაჲ საკრველი ქალწულისა ქორწინებად და შეერთებითა მამაკაცისაჲთა მიდგომილებად, რაჲთამცა ესე სასწაულად უცხოჲ და განსაკრველებლად შემოიღო წინანარმეტყუელმან? არამედ წინანარმეტყუელმან ესრეთ თქუა: უგუჟურნო და ცოფნო, ვინადგან სასწაულთა ეძიებთ, სახლო დავითისო, – რამეთუ აქაზ მეფისა მიმართ იტყოდა, – და ღუანლსა შეამთხუევთ უფალსა, გიჩუენოს სასწაული, რომელი დასაბამითგან არასადა ხილულ არს, არცა სმენილ კაცთა შორის. რაჲ არს უცხოჲ იგი სასწაული? „აჰა ესერა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძე, და უწოდინ სახელი მისი ემმანუელ, რომელ არს: ჩუენ თანა ღმერთი“.⁴ ესერა სახელიცა მისი თქუა, ვითარმედ: „ღმერთი მოსრული ჩუენდა მომართ“, ვითარცა მცირედ ქუემორე იტყვს განცხადებულადრე და ვითარმცა მუნ მდგომარე იყო სულითა მით წინანარმეტყუელებისაჲთა: „ყრმაჲ იშვა ჩუენდა, და ძე მოგუეცა ჩუენ, რომლისა მთავრობაჲ ზედა მჯართა მისთა, და ჰრქვან მას სახელი დიდისა ზრახვისა ანგელოზ, საკრველი თანამზრახვალი, ღმერთი ძლიერი, ჴელმწიფე, მთავარი მშკდობისაჲ, მამაჲ მერმეთა მათ საუკუენთაჲ“.⁵ ვისნი არიან სახელნი ესე, ურჩულონო, თვნიერ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესნი, რომელი გკშვა ქალწულმან სულისაგან წმიდისა.

ს ა ხ ა რ ე ბ ა დ: **„განიღვა იოსებ ძილისაგან და ყო ეგრე, ვითარცა უბრძანა მას ანგელოზმან მან უფლისამან, და წარიყვანა ცოლი თვისი“** (1,24).

¹ საქმე 7,51-52. ² ესაია 7,10-11. ³ ესაია 7,13-14. ⁴ ესაია 7,14; მათ. 1,23. ⁵ ესაია 9,6.

თარგმანი: იხილეთ გონებად მორწმუნე და წრფელი, რომელმან ოდეს-იგი იქვ ცოდვისად მოიგონა, განტევებად იზრახა, რადთა არა იყოს სახლსა მისსა წინააღმდეგომი რჩულისად; და კუალად, რაჟამს ესმა სიტყუად ანგელოზისად და იქვ იგი ბოროტი განქარდა, მეყსეულად ყოველივე ორგულეებისა გულისსიტყუად აღმოიგდო გულისაგან თვისისა და წარიყვანაო, ესე იგი არს, თუ მიითუალა გონებითა ყოფად ქალწულისა სახლსა შინა მისსა. რამეთუ არა თუ სხუაგან სადმე იყო ანუ განსრულ იყო სახლით, რომელ იტყვს, თუ „წარიყვანა“, არამედ გონებისა მისისა იტყვს ზრახვასა. რამეთუ პირველ ჩუენებისა განეზრახა განტევებად მისი და განვლინებად სახლისაგან მისისა, ხოლო ესმა რად სიტყუად ანგელოზისად და გულსავსე იქმნა, დაამტკიცა გონებასა თვისსა მსახურებად ესრეთ საკვრველისა მის ქალწულისა. რამეთუ ცნა, ვითარმედ ესე არს ქალწული იგი, რომლისათვის მარადის აღმოიკითხვიდა წინანარმეტყუელთა მიერ ქადაგებულსა, ვითარმედ: „აჰა ქალწული მიუდგეს და შვეს ძე, და უნოდინ სახელი მისი ემმანუელ“;¹ და კუალად იტყვს: „აღმოვიდეს კუერთხი ძირისაგან იზსესისა, და ყუავილი ძირისაგან მისისა აღმოსცენდეს“.² გულისწმა-ყო, ვითარმედ ესე არს ბჭე იგი, რომელსა მოასწავებდა ეზეკიელ და იტყოდა: „ვიხილე ბჭე იგი, რომელი იყო აღმოსავალით, და იგი იყო დაწმული; და მრქუა მე უფალმან: ბჭე ესე დაწმული იყოს და არა განელოს, და არცა განვიდეს ვინ მიერ, რამეთუ უფალი ღმერთი ისრაჴლისად შევიდეს მიერ, და იყოს დაწმული“.³ გულისწმა-ყო, ვითარმედ ესე არს, რომლისათვის იტყოდა დავით: „წმიდა-ყო საყოფელი თვისი მაღალმან, ღმერთი მის შორის, და იგი არა იძრას უკუნი-სამდე“;⁴ ესე არს, რომელსა მანვე „კიდობნად სინმიდისა“⁵ სახელ-სდვა. გულისწმა-ყო, ვითარმედ ესე არს, რომელი იაკობ კიბედ იხილა ზეცად აღწევნულად და თქუა, ვითარმედ: „საშინელ არს ადგილი ესე“.⁶ გულისწმა-ყო, ვითარმედ ესე არს, რომელი მოსე მაყულად შეუწუველად იხილა, რომელსა შორის ცეცხლი ეგზებოდა, და მაყუალი იგი არა შეინუფოდა;⁷ ესე არს, რომელსა სოლომონ „ცხედრად მეუფისა“ და „წყაროდ დაბეჭდულად“ სახელ-სდვა. გულისწმა-ყო იოსებ ყოველი იგი ქადაგებული წინანარმეტყუელთა, რამეთუ განიღვა ძილისა მისგან უმეცრებისა და განაგდო საბურველი იგი, რომელი ძეს გულსა ზედა ჰურიათასა, და მიითუალა გონებითა მსახურებად ქალწულისად მის და წარიყვანა ცოლი თვისი. იხილეთ ესეცა, ვითარ პირველ შობისა ზედადსედა ცოლად მისა სახელ-სდებს? რამეთუ ვითარცა-იგი მაშინ განგებულებით ცოლად მისა საგონებელ იყო ზემოთქუმულთა მათ მიზეზათვის, ეგრეთვე მახარებელი სიტყუასა თვისსა შეჰმზადებს, სიტყვთ იტყვს სახელსა ცოლებისასა, ვითარცა მაშინ საგონებელ იყო, და საქმით გამოაჩინებს ჭეშმარიტებასა მას საქმისასა და ღაღადებს:

¹ ესაია 7,14. ² ესაია 11,1. ³ შდრ. ეზეკ. 44,1-2. ⁴ ფსალმ. 45,5-6. ⁵ ფსალმ. 131,8.

⁶ დაბ. 28,17. ⁷ შდრ. გამ. 3,2.

სახარება: „და არა იცოდა იგი, ვიდრემდე შვა ძე თვისი პირმშო, და უნოდა სახელი მისი იესუ“ (1,25).

თარგმანი: კუალად ამათ სიტყუათათს ბრძოლად აღმიდგებიან ურჩულონი ჰურიანი და მათისა მის სიბოროტისა მიმსგავსებულნი მწვალებელნი ვინმე, უცხონი შვილთაგან ეკლესიისათა, და ცუდადმეტყუებენ და ამას ზრახვენ, თუ შემდგომად საკრველისა ამის შობისა კუალად მოასწავებსო სახარებად შობასა ქალწულისასა რჩულითა მით ქორწინებისათა, და ამას სიტყუასა შემნედ თვისისა უგუნურებისა მოიღებენ, ვითარმედ: „არა იცოდა იგი, ვიდრემდე შვა ძე თვისი პირმშო“.

ხოლო ჩუენდა ფრიადი შრომად არად საწმარ იყო ამისთვის, რამეთუ ესე ოდენ იყო საძიებელი, რომელ მახარებელმანცა გამოაჩინა, ვითარმედ უთესლოდ შვა და ქალწულადვე ეგო და შემდგომი ამისი. ცხად არს ყოვლისავე კაცისა მიერ გულისწმისსაყოფელად, ვითარმედ შეუძლებელ იყო ქალწული იგი, ესევეთარისა მის უცხოდა მიდგომილებისა და საკრველისა შობისა ღირსქმნული, შემდგომად შობისა მის წესსა მას ქორწინებისასა მონებად, ანუ იოსებისა კადრებად შეხებად მისა. არამედ რაათა განჩინებულადცა პირი დაუყოთ პირთა მათ უღობავთა და გულთა მწკრისსახეთა, ესრეთ ვიტყვთ: ნუ იყოფინ ესე, ურჩულონო, ნუ იყოფინ! უბინოდ ეგო მარადის და შეუხებელად საუნჯე იგი ქალწულებისად; არა განელო ყოვლადვე ტაძარი იგი ღმრთისად, რომლისათვის ჰრქუა უფალმან ეზეკიელს: „ბჭე ესე დაწმულ იყოს და არა განელოს, და არცა განვიდეს ვინ მიერ, რამეთუ უფალი ღმერთი ისრაჴლისად შევიდეს მიერ, და იყოს დაწმულ“.¹

ხოლო მრქუან თუ, ვითარმედ: რადასათვის თქუა მახარებელმან, თუ: „არა იცოდა იგი, ვიდრემდე შვა ძე თვისი პირმშო“? ვჰრქუათ ჩუენ ჰინდოთა მათ გონებითა და სულითა: უწყით-მეა, რასა-ეგე იკითხავთ? ჰე, უგუნურ ხართ და უსწავლელ, უგულისწმო და ბრმა, არამედ ჩუენგან ისწავეთ სიტყუად ესე, თუ: ვიდრემდე და ვიდრემდის – მუნ ჟამადმდე, სადა-იგი იყოს სიტყუად მეტყუელისად, მოასწავებს, ხოლო ნაღმართ მისა არას გამოაჩინებს, არცა აღსასრულსა რას მის საქმისასა დაამტკიცებს, უკუეთუ სხუად არარად შესძინოს. და მრავალი მაქუს ამის სიტყუსა სახე წმიდათა წერილთაგან, რომელთაგან მცირედი ვთქუა გულისწმისსაყოფელად სახეთა მათ სიტყუათასა. ჰრქუა უფალმან მოციქულთა შემდგომად მკუდრეთით აღდგომისა: „აჰა ესერა მე თქუენ თანა ვარ ყოველთა დღეთა და ვიდრე აღსასრულადმდე სოფლისა“.² რად არს ესე? ნუუკუე შემდგომად სოფლისა აღსრულებისა განეშოროსა უფალი მათგან? და ვითარ ეგების ესე მოგონებადცა? და კუალად იტყვს დავით წინანარმეტყუელი: „ჰრქუა უფალმან უფალსა ჩემსა: დაჯედ მარჯუენით ჩემსა, ვიდრემდის დავსხნე

¹ ეზეკ. 44,2. ² მათ. 28,20.

მტერნი შენნი ქუეშე ფერჯთა შენთა“.¹ ენამების მას მოციქული პავლე და იტყვს: „რამეთუ ჯერ-არს მისა სუფევად, ვიდრემდე დაისხნეს მტერნი მისნი ქუეშე ფერჯთა მისთა“.² რასა იტყვთ ამისთჳს? ნუუკუე სთქუათა, ვითარმედ ჯდეს იგი მარჯუენით მამისა და სუფევდეს, ვიდრემდე დაემორჩილნენ მტერნი მისნი, და მერმე აღდგეს მარჯუენით ჯდომისაგან, ანუ არღარა სუფევდესა? რომელმანმცა ეშმაკმან მოიგონა ესე ანუ იკადრამცა თქუმად? † თქუენ, ეშმაკთა უურცხვენესნო!

და კუალად წერილ არს დაბადებასა შინა: „არა მოიქცა ყორანი იგი ნოესა, ვიდრემდე განჯმა ქუეყანად“.³ არა თუ ამას მოასწავებს, ვითარმედ შემდგომად განჯშობისა მოიქცა. და კუალად წერილ არს: „გამობრწყინდეს დღეთა მისთა სიმართლე და მრავალი მშკდობად, ვიდრემდე განკვდეს მთოვარე“.⁴ არა თუ ამას იტყვს, თუ ამისა შემდგომად არღარა ბრწყინვიდეს სიმართლე და მშკდობად მისი. და სხუად ესევითარი მრავალი არს გამოჩინებად, ვითარმედ სიტყუად ესე: ვიდრემდე ანუ ვიდრემდის – სადამდის სიტყუად იგი იყოს, მოასწავებს, ხოლო აღსასრულსა მის საქმისასა და ამისა შემდგომად არღარა ყოფასა არა გამოაჩინებს.

ეგრეთვე აქა არა თუ ამისთჳს თქუა: „არა იცოდა იგი, ვიდრემდე შვა ძე თჳსი პირმშოდ“, რადათამცა მოიგონე, თუ მისა შემდგომად იცნა, არამედ „ვიდრემდე შვა ძე თჳსი“ ამისთჳს თქუა, რადთა უცხოე იგი და საკვრველი საქმე დაამტკიცოს უთესლოდ და უხრწნელად შობისად. ხოლო შემდგომი ამისი დაიდუმა, რამეთუ საკვრველი ესე იყო და ძნად დასარწმუნებელი: უთესლოდ და უხრწნელად შობად. ან რომელი-ესე ძნელ იყო საცნობელად და უცხო მოგონებად, გუასწავა მახარებელმან, ხოლო რომელი-იგი ადვილ იყო და ცხად, ჩუენ დაგვტევა გულისჯმისსაყოფელად; რამეთუ რადმცა იყო ამისა უმეტეს ცხად და გულისჯმისსაყოფელად ადვილ, ვითარმედ შეუძლებელ იყო გამოუთქუმელისა მის შობისა შემდგომად წესსა მას ქორწინებისასა შესლვად წმიდისა მის ქალწულისა, რომელი-იგი შობამდე ქალწულ იყო და შობასა ქალწულ და შემდგომად შობისა ქალწულადვე ეგო და კურთხევაჲ იგი შვილიერებისად დაიმკვდრა.

ეჴა საკვრველი! ქალწული დედა იქმნა და ქალწულადვე ეგო. ჰხედავა განახლებასა მას გონებისასა? სხუათა დედათა ზე ვიდრემდის ქალწული იყოს, დედაჲ არა არს, და რაჟამს-იგი დედა იქმნას, ქალწულებაჲ არა აქუს; ხოლო აქა ორივე ესე სახელი ერთად შემოკრბა. რამეთუ იგივე დედაჲ არს და ქალწული, და არცა ქალწულებაჲმან შობად დააყენა, არცა შობამან ქალწულებაჲ დაჰჴსნა; და ნანდკლვე ეგრეთ შუენოდა, რომელი-იგი უხრწნელ-ყოფად ბუნებისა ჩუენისა მოვიდა სოფლად, რადთა დაწყებაჲ უხრწნელებისად დედისა თჳსისაგან ყოს, რომლისაგან თავს-იდვა განკაცებაჲ სულისა მიერ წმიდისა. ამას მოასწავებდა ხილვად იგი, რომელი იხილა

¹ ფსალმ. 109,1.

² 1 კორ. 15,25.

³ დაბ. 8,7.

⁴ ფსალმ. 71,7.

მოსე რჩულისმდებელმან, რაჟამს ცეცხლი ედებოდა მაცულსა მას და არა შესწუვიდა; რამეთუ ეგრეთვე ქალწულმან გვშვა ცეცხლი ღმრთეებისა და არა განიხრნა.

ესე ყოველი ესრეთ გულისგმა-ყავთ, ვითარცა ვთქუთ ჭეშმარიტი განმარტებად სიტყვსად მის, ვითარმედ: „არა იცოდა იგი, ვიდრემდე შვა ძე თვისი პირმშოდ“.

პირმშოდ ეწოდა უფალსა ჩუენსა ქალწულისაგან, და კეთილად ეწოდა, არა თუ რადთამცა მოასწავა, თუ სხუადცა იშვა შემდგომად მისა, – ნუ იყოფინ! – არამედ რომელ-იგი არასადა იშვა სხუად ესრეთ. რამეთუ ვის ესმა სადა შობად უთესლოდ და მშობელისა მის უხრწნელად დამარხვად? ამისთვის პირმშოდ ეწოდა, რამეთუ პირმშოდსა სახელი არა თუ სხუათა შემდგომად მისა შობასა გამოაჩინებს, არამედ რომელმან-იგი პირველ განალოს საშოდ, მას ეწოდების პირმშოდ, გინა თუ შეუდგენ სხუანიცა ძმანი, გინა თუ არა. ამით სახითა თქუა, ვითარმედ: „ძე თვისი პირმშოდ“, ვითარმცა იტყოდა, თუ: ძე, რომელი დასაბამითგან ესევეთარი არა შობილ იყო ქუეყანასა ზედა, არამედ ან იშვა პირმშოდ და მხოლოდშობილი.

ეგრეთვე პავლეცა მოციქულმან სახელ-სდვა უფალსა პირმშოდ მამისაგან შობითა მით დაუსაბამოთა, რამეთუ იტყვს: „რომელი-იგი არს ხატი ღმრთისა უხილავისა, პირმშოდ ყოველთა დაბადებულთა“;¹ არამედ არა თუ ამით სიტყვთა სხუასაცა ბუნებითა ძმასა უფლისასა მოასწავებს. და კუალად იგივე პავლე იტყვს უფლისათვის: „რომელი-იგი არსო დასაბამი, პირმშოდ მკუდრეთით“;² არამედ არა თუ ეგრე გუასწავებს, თუ სხუადცა ვინ იპოა მსგავსად უფლისა შემმუსრველი ჯოჯოხეთისა და მესამესა დღესა დიდებით აღდგომილი მკუდრეთით ძალითა მით ღმრთეებისადათა.

ამისთვის უკუე ისმენდი მეცნიერებით და გრწმენინ ღმრთისმოყუარებით: პირმშოდ ეწოდა უფალსა მამისაგან, რამეთუ პირველ საუკუნეთა მხოლოდ მხოლოდ მხოლოდსაგან იშვა შობითა უცხოთა და მოუგონებელითა; პირმშოდ ეწოდა ქალწულისაგან, რამეთუ არასადა შობილ იყო კაცთა შორის დედაკაცისაგან უთესლოდ ყრმად და შემდგომად შობისა დაეცვა დედად ქალწულად; პირმშოდ ეწოდა მკუდრეთით, რამეთუ მან ყო შემმუსრვად ჯოჯოხეთისა და დაჰსნა ძალი სიკუდილისა, რომელი ადამისითგან ვიდრე მისდამდე სუფევდა კაცთა ზედა. სამკერძოვე პირმშოდ ეწოდა მეუფესა ჩუენსა ქრისტეს, რადთა იყოს იგი თავადი ყოველსა შინა მთავარ, და განჩინებულ იყოს დიდებად მისი ყოველთა შორის.

და კუალად მეტყვან ჩუენ წინააღმდგომნი, ვითარმედ: იყავნ, რადეგე სთქუ ესრეთ, არამედ ესეცა განგვმარტე, ვითარ ძმად მისა ეწოდა იაკობს და ძმათა მისთა. ისმინეთ ამისთვისცა: ვითარცა-იგი იოსებ

¹ კოლ. 1,15.

² კოლ. 1,18.

არა ქმარი იყო მარიამისი, არამედ ესრეთ საგონებელ იყო, და მამად იესუსაცა უწოდდეს, ეგრეთვე ძეთა მათ იოსებისთა ძმად ეწოდა მისა, რამეთუ, ვითარცა ზემო ვთქუ, მრავალი იქმნა განგებულებით სიტყუად დასაფარველად უთესლოესა მის და უხრწნელებით შობისად. ამისთვისცა იტყოდა მათთვის იოვანე, ვითარმედ: „არცა ძმათა მისთა ჰრწმენა მისი“.¹ არამედ რომელნი-იგი პირველ ურწმუნოებით იყვნეს, იქმნეს უკუანადასკნელ დიდ და საკვრველ, და უფროსად ნეტარი იგი იაკობ, ვიდრელა ოდეს-იგი აღვიდეს პავლე და მისთანანი იერუსალჴმდ რჩულისათეს კითხვად და წესათავს, მისა მივიდეს. რამეთუ ესრეთ საკვრველი კაცი იყო, ვიდრელა პირველი ეპისკოპოსი იგი იქმნა ქრისტეანეთად, და წერილ არს მისთვის, ვითარმედ ესოდენ ფიცხელი მოღუანებაჲ აქუნდა, რომელ სრულიად ასონი მისნი მკუდარ იყვნეს, და მრავლისა ლოცვისა და მუჴლთდრეკისაგან და ზედასზედა შუბლისა მისისა ქუეყანად დადებისაგან ესრეთ იქმნა შუბლი მისი დაბებკულ და დაკანებულ, რომელ არარაათა უმოლხინეს იყო მუჴლთა აქლემისათა, ესოდენ განზრქელებულ იყო ტყავი და განკაფებულ ჴორცნი მრავლითა მით მოღუანებითა. ამან კუალად პავლეს, მისლვასა მას მისსა იერუსალჴმს, ასწავა, ვითარცა წერილ არს, ვითარმედ: „შევიდა პავლე იაკობისა, და ყოველნივე მოვიდეს ხუცესნი, და მოიკითხნა იგინი. და ჰრქუა მას იაკობ: ჰხედავა, ძმაო, რავდენნი ბევრნი არიან ჰურიათა შორის მორწმუნენი!“² რამეთუ მათ ყოველთა წინამძღუარი და მოძღუარი იაკობ იყო, ესოდენ აქუნდა ღმრთისა მიერ მადლი და შური საღმრთოდ. ხოლო უკუანადასკნელ მოიკლაცა ურჩულოთა ჰურიათა მიერ სახელისათეს ქრისტესისა, რამეთუ წამა ჭეშმარიტებაჲ და ქადაგა ღმრთეებაჲ მისი კადნიერებით.

ესრეთ მიუთხრობელმან ძალმან ქრისტესმან აღავსნა მადლითა, და რომელნი-იგი პირველ ჯუარ-ცუმისა ურწმუნო იქმნეს მისა მიმართ, შემდგომად აღდგომისა ესრეთ აღივსნეს სარწმუნოებითა მისითა და სიყუარულითა, ვიდრელა არა ჰრიდეს სისხლთა მათთა დათხევაჲ და სულთა მათთა დადებაჲ სახელისა მისისათეს. რამეთუ ჭეშმარიტად მიუთხრობელ არს მადლი უფლისაჲ, რომელი აღდგომითა მისითა მოჴფინა მოციქულთა ზედა და მათ მიერ ყოველთა მორწმუნეთა, და ამისთვის უდიდებულესნი ძალნი შემდგომად აღდგომისა გამოჩნდეს, რაეთა უეჭუელ იყოს ჭეშმარიტებაჲ ქადაგებისა მათისაჲ.

რამეთუ ჩუეულებაჲ ბუნებისა ამის კაცობრივისაჲ ესე არს, რომელ მრავალნი იყვნინან სოფელსა შინა დიდებულ და ქებულ და ყოველთა მიერ საწადელ, ხოლო წარ-რად-ვიდინან ამიერ სოფლით, მეყსეულად დაივინყნინან, ვითარმცა ყოვლადვე არა ყოფილ იყვნეს. ხოლო ქრისტე, იქცეოდა რად ქუეყანასა ზედა, შეურაცხებით იქცეოდა, ვითარცა ერთი მდაბალთაგანი,

¹ იოან. 7,5.

² შდრ. საქმე 21,18-20.

და არა მრავალთა ჰრწმენა მისი. ხოლო ჯუარს-ეცუა რად ცხორებისათვის ჩუენისა და სიკუდილისა გემოდ იხილა და აღდგა მკუდრეთით და ზეცად ამალდა, ესოდენ განეფინა მადლი მისი ქუეყანასა ზედა, ვიდრელა ყოველნი მას შეენყნარნეს, და მრავალთა სახელისა მისისათვის სიკუდილი სიხარულით დაითმინეს, და აღივსო სოფელი დიდებითა მისითა.

სწავლაჲ ე

ვითარმედ არა ჯერ-არს სხუათა სათნოებასა მინდობად, არამედ თავით თვისით მოღუანებად; და მოვანხუეთათვის

ხოლო ამას ყოველსა არა ამისთვის ვიტყვოთ, რადთა გესმოდის ხოლო, არამედ რადთა ჰბაძვიდეთცა სიმწუნესა მას წმიდათასა, კადნიერებასა მათსა მძლავრთა მიმართ და ყოველსა მას სინმიდესა, რადთა არავინ წარიკუეთოს სასოებად, დაღაცათუ პირველ ამისა უდებ იყო და დაწსნილ, რადთა არას ვინ ესვიდეს სხუასა, გარნა წყალობასა ღმრთისასა და ნაყოფსა თვისისა მის სინანულისა და შრომისასა. რამეთუ უკუეთუ მათ არას სარგებელ ეყო თვსებად ქრისტესი, რამეთუ მისვე ტომისა და ნათესავისანი იყვნეს, ვინადაცა ქრისტე გამოჩნდა, უკუეთუმცა არა ერუენა წესი ესევითარისა ამის დიდისა სათნოებისად, ვითარ ჩუენგანნი მრავალნი განსამართლებელად თავისა თვისისა იტყვან თვსებასა და ძმობასა ანუ შვილებასა კაცთა მართალთასა? არამედ არარად ამის ესევითარისა გულისსიტყვსაგან გუერგების ჩუენ, უკუეთუ არა ვიღუანოთ აღსრულებად მცნებათა. ამისთვის იტყვს წინანარმეტყუელი: „ძმამან ვერ ივსნას, ივსნასა იგი კაცმან?“¹ ვერვინ გვკვსნის, უკუეთუ ჩუენცა არა გუაქუნდეს ნაყოფი სინანულისად, არცა თუ მოსე იყოს, გინა სამოელ, გინა იერემია. და ისმინე, რად მიუგო უფალმან იერემიას: „ნუ ილოცავ ერისა ამისთვის“, რამეთუ არა ვისმინო შენი; და რად გიკვრს, უკუეთუ შენი არა მესმის? დაღაცათუ მოსე ანუ სამოელ მევედრებოდეს, არავემცა ვისმინე მისი;² დაღაცათუ ეზეკიელ ევედრებოდის, არა ესმას მას; აღ-თუ-დგენ ნოე და იობ და დანიელ, ძენი და ასულნი მათნი ვერ განარინენ;³ დაღაცათუ აბრაჰამ მამათმთავარი ევედრებოდის უკუენებელად ცოდვილთათვის და არამოქცეულთა სინანულად, არავე ისმინოს მისი; დაღაცათუ სამოელ იყოს, ჰრქუას მას: „ნუ იგლოვ საულისთვის“;⁴ დაღაცათუ დისათვის ვინ ევედრებოდის, ვითარცა მოსე მარიამისთვის, უკუეთუ არა ჯერ-იყოს, არა ისმინოს მისი.⁵

არა თუ ამას ვიტყვ, თუ ლოცვასა წმიდათასა არა აქუს ძალი. ჰე, ჭემმარიტად დიდი ძალი აქუს! არამედ მაშინ სარგებელ არიან ჩუენდა, ოდეს

¹ ფსალმ. 48,8. ² შდრ. იერ. 11,14; 14,11; 15,1. ³ შდრ. ეზეკ. 14,14-18. ⁴ შდრ. 1 მეფ. 16,1.

⁵ რიცხ. 12,13-14.

ჩუენცა სინანულად მოვიქცეთ და ცოდვისაგან განვეშორნეთ. და ესე საცნაურ არს, ვითარმედ დიდი კადნიერებაჲ აქუნდა მოსეს, ამისთვისცა იქსნა ძმაჲ თვისი და სამეოცი ბევრი ერისაჲ მის რისხვისაგან მოწვეწულისა ღმრთისა მიერ; და დაჲ თვისი ვერ იქსნა. და არავე დიდი იყო მისი იგი ცთომაჲ, რამეთუ მან მოსესთვის თქუა სიტყუაჲ შეურაცხი, ხოლო მათ ღმერთსა შესცოდეს. საძიებელ არს, თუ ვითარ იგინი მიანიჭნა მოსეს, ევედრებოდა რაჲ, და დისათვის არა უსმინა? და რად ვიტყვ დისათვის? თავისა თვისისათვის ვერ ითხოა საქმე ერთი, არამედ ესოდენთა შრომათა შინა და ჭირთა, შემდგომად ორმეოცისა წლისა ოფლთა და ლუანლთა, დაყენებულ იქმნა შესლვად ქუეყანასა მას აღთქუმისასა.

რაჲსათვის უკუე იქმნა საქმე ესე? ისმინეთ, მიგითხრა: არა ჯერ-იყო თხოისა მის მისისა აღსრულებაჲ და შესლვად მისი ქუეყანასა მას, რამეთუ იცოდა ღმერთმან უგუნური და განდრეკილი გონებაჲ ჰურიათაჲ, რომელნი-იგი გამოვიდეს რაჲ ეგვპტით, მეყსეულად დაივიწყეს ღმერთი და მოსეს ეძიებდეს, და ვითარცა მას დაეყოვნა, ჳბოჲ ქმნეს და თაყუანის-სცეს. იცოდა ღმერთმან, ვითარმედ შეიყვანნეს თუ იგინი მოსე ქუეყანასა მას და მუნ აღესრულოს, ეგულებოდა მათ ღმრთად აღსარებაჲ მისი, და ესრეთ დიდმცა იქმნა სავენებელი. ხოლო ღმერთსა არა ენება, რაჲთამცა კაცი იგი წმიდაჲ და სათნოჲ ყვეს უგუნურთა მათ მიზეზად თვისისა მის კერპთმსახურებისა. ამისთვის არა შეუნდო შესლვად ქუეყანასა მას, არცა საფლავი მისი საცნაურ იქმნა ამის მიზეზისათვის.

და სამოელცა საულ ვერ იქსნა რისხვისაგან, ხოლო ისრაჳლნი მრავალგზის გამოიქსნნა; და იერემია ჰურიანი ვერ იქსნნა, ხოლო სხუანი ვინმე იქსნნა რისხვისაგან; და დანიელ ბარბაროზნი იქსნნა სიკუდილისაგან, ხოლო ჰურიანი ვერ იქსნნა ტყუეობისაგან; და სახარებასა შინა ვიხილოთ ორივე იგი ერთსა ზედა, რამეთუ თანამდებმან მან ბევრეულისა შანთისამან იქსნა თავი თვისი ვედრებითა და კულად ვერ იქსნა; და სხუამან კულად წინაუკმო, პირველად განსცა თავი თვისი და უკუანაჲსკნელ დიდად სარგებელ ეყო. ვინ არს ესე? შვილი იგი უძღები, რომელმან წარაგო ყოველი მონაგები მამული და მერმე მოიქცა და ევედრა მამასა სახიერსა და შეწყნარებულ იქმნა.

ან ამის ყოვლისაგან გულისჳმა-ვჰყოფთ, ვითარმედ უკუეთუ განვსცნეთ თავნი ჩუენნი ცოდვასა, ვერცა წმიდათა ვედრებითა შემძლებელ ვართ ცხორებისა პოვნად. უკუეთუ კულა მოვიქცეთ ბოროტისაგან და ვინყოთ ქმნად კეთილისა, მაშინ მეოხებაჲცა წმიდათაჲ დიდად სარგებელ გუეყოს, და თვთ ჩუენიცა ვედრებაჲ შეისმინოს ღმერთმან უმეტეს. რამეთუ ეგრეთ ჰნებაჲს ღმერთსა, რაჲთა ჩუენი უფროჲსად მომმადლოს თხოაჲ, ვიდრე სხუათა – ჩუენტვის, რაჲთა ჩუენითა ვედრებითა დაჰქსნას განმზადებული ჩუენტვის რისხვად, რაჲთა ჩუენ მოგუცეს კადნიერებაჲ შეწირვად ლოცვისა.

ესრეთ შეიწყალა ქანანელი იგი, ესრეთ აცხოვნა მეძავი და ავაზაკი, არა ვისითა მეოხებითა და შუამდგომელობითა, არამედ თვთ მათითა ვედრებითა. და არა თუ ეგრეთ ვიტყვ, თუ ნუ ვევედრებით წმიდათა და მეოხად მივაველენტ ღმრთისა მიმართ; ჰე, ვევედრებოდით მათ და შეუვრდებოდით, რადთა მეოხ გუეყვნენ წინაშე ღმრთისა; არამედ ამას ვიტყვ, რადთა არა ვიყვენთ უდებებასა შინა და ცოდვასა, შუებასა და ძილსა და ვჰგონებდეთ სხუათა ლოცვითა მიმთხუევად ცხორებასა.

რამეთუ ისმინეთ, რასა მეტყვს უფალი: „მოიგენით თავისა თვისისა მეგობარნი“. ესე თქუა და არა დაიდუმა, არამედ შესძინა: „მამონადასაგან სიცრუისა“,¹ რადთა შენცა ნაყოფი გაქუნდეს სათნოებისა და არა ცუდად გინდეს მეგობართა მოგებად. რამეთუ სახელითა მით მამონადასითა სიცრუით მოგებულისა მის სიმდიდრისაგან მოწყალებისა ქმნად მოასწავა, და საკვრველი ესე არს, რომელ არცა გამოეძიებს მონაგებსა მას სიცრუისასა და გარემიაქცევს, ვითარმცა იტყოდა: მოგიგიეს ბოროტად, წარაგე ან კეთილად, შეგიკრებიეს უჯეროდ, განაბნიე ჯეროვნად. და რად სათნოებად არს ესე ვითარისა მონაგებისაგან ქმნად ქველისსაქმისა? გარნა ღმერთი თვისისა კაცთმოყუარებისათჳს ამასცა შეინირავს. ხოლო ჩუენ ესოდენსა მოვიწინით უღმობელობასა, რომელ არცა თუ სიცრუით შეკრებულისა მისგან ვიქმთ ქველისსაქმესა, არამედ ბევრეული რად მოვიტაცოთ, უკუეთუ მცირედი რადმე მივსცეთ, ვჰგონებთ, თუ ყოველი მიგვცემიეს. არა გესმისა, რასა იტყვს პავლე: „რომელმან სთესოს რიდობით, რიდობითცა მოიმკოს“.² რადასათჳს უკუე ერიდები? არა თუ წარსაგებელი არს საქმე ეგე, სარგებელი არს და შესაძინელი, ვაჭრობად არს კეთილი, სათესავი არს ნაყოფიერი. არა უწყია, ვითარმედ სადა თესლი იყოს, მუნ მკადაცა იქმნების? ხოლო შენ უკუეთუ ყანისა ნაყოფიერისა თესვად გენების, არა თუ შენი ოდენ სთესე, არამედ სხუათაგანცა ივასხნი და ზღვევად გიჩნნ ესე ვითარისა ქუეყანისა თესვასა რიდობად. ხოლო ან წინამდებარე არს სათესავად ყანად იგი ზეცისად, რომელსა ვერ რომელი უნესობად ჰაერთად ავენებს, არამედ უეჭუელად ასეულად და ათასეულად მოგცემს ნაყოფსა. გცონის თესვად და ჰრიდებ; არა უწყია, ვითარმედ მრავალგზის რიდობად მიზეზ იქმნის ზღვევისა, და არარიდობად – მიზეზ შეძინებისა?

ან უკუე განაბნიე საფასე, რადთა მრავალწილად შეიკრიბო. ნუ ჰმარხავ, რადთა არა წარსწყმიდო; წარაგე, რადთა შეიძინო; და უკუეთუ დამარხვად გნებაეს, ნუ დაჰმარხავ, რადთა არა ყოველივე წარსწყმიდო. მიანდვე ნამარხვეი იგი ღმერთსა, რამეთუ არავინ წარიტაცოს მისგან. ნუ შენ ჰვაჭრობ, რამეთუ არა იცი ვაჭრობად სარგებელისად, არამედ ავასხე, რომელი იგი უმრავლეს თავთასა მოგცემს აღნადგინებას; ავასხე, სადა-იგი არა არს

¹ ლუკ. 16,9.

² 2 კორ. 9,6.

შური, სადა არა არს შესმენად, არცა შიში; ავასხე, რომელსა არარად ეჭმარების შენგან, არამედ შენი ოდენ ჰნებავს სარგებელი, რომელი ყოველთა ზრდის და შიან შენი ცხორებად, მშიერისა მაგის და წარწყმედილისა, რომელი მდიდარ არს და შენთვის დაგლახაკნა, რადთა განგამდიდროს; ავასხე, რომლისაგან აღნადგინებად მოგეცემის სასუფეველი ცათად. ამის სოფლისა აღნადგინები გეჰენისა მომატყუებელ არს და იგი – სასუფეველისად. რად უკუე მიუგოთ, რომელ-ესე მცირედისა წილ ფრიადი მოგუეცემის, და მოგუეცემის უეჭუელად; მოგუეცემის ჟამსა, ოდეს ჩუენ დიდად გკვმდეს; მოგუეცემის უჭირველად, უყუედრებელად, უშიშებით, და ჩუენ დაუტევებთ ესევითარსა მას სარგებელსა და ვეძიებთ სოფლიოსა ამას, უნდოსა, ამოსა, სავსესა საცთურითა და ჭირითა და მომატყუებელსა ჯოჯოხეთისასა. რამეთუ არარად არს სოფლიოხსა ამის აღნადგინებისა და ვახშისა უძკრეს; არად არს ამისა უბოროტეს, რომელ-ესე მოიყიდის სულ-თქუმასა და ჭირსა გლახაკათასა და სარგებელად უჩნს სხუათა ზღვევა და სასყიდელსა ეძიებს აქავე წყალობისასა, ვითარმცა ეშინოდა, ნუუკუე მოწყალეთა თანა აღინეროს.

აღნადგინებისა მოყუარე სახითა მოწყალებისათა უღრმესა აღმოითხრის უწყალოებისა მთხრებლსა, სახითა შენვენისათა განუმრავლებს გლახაკსა ჭირთა და ზღვევათა, სახითა ჴელის-აპყრობისათა უღრმესსა კაპანსა შთაადგებს, შეინყნარებს გლახაკსა, ვითარცა ნავთსაყუდელი, და დაანთქამს მას, ვითარცა ნიავექარი გრიგალი, ვითარცა კლდე, დაფლული ზღუასა შინა.

არამედ მეტყვან მე მოყუარენი იგი აღნადგინებისანი, მოვანშენი და უწყალონი: რად არსო ესე, რომელსა მამცნებ? ოქროდ იგი, რომელი შრომით შემიკრებიეს, მივსცე სხუასა სესხად, რადთა განამრავლოს მან და განმდიდრდეს, და მე სასყიდელი არარად მოვილოა? ნუ იყოფინ! არა ესრეთ ვიტყვ, რადთა უსასყიდლოდ განხვდე, არამედ მნებავს სასყიდლის-მიცემად შენი არა უნდოხსა და მცირისად, არამედ დიდადშუენიერისა და დიდებულისად. რამეთუ ოქროხსა წილ მნებავს, რადთა მიილო აღნადგინებად სასუფეველი ცათად. ხოლო შენ რადსათვს სიგლახაკესა შინა შეანყუდევ თავსა შენსა და მიწათა შინა სძურები და დიდის წილ მცირესა ეძიებ და არარასა? ესე საქმე არს უგუნურთა ვაჭართად. # საკრველი! ღმერთი აღგითქუამს მცირედისა წილ საფასისა კეთილთა მათ წარუვალთა, და შენ ეტყვ: ნუ მომცემ სასუფეველსა, არამედ მომეც ოქროდ იგი წარწყმედადი; ესე გონებისა უფალმან თქვსა? არა უწყითა, ვითარმედ რომელსა სუროდის სიმდიდრისა ამისთვის, სოფლიოხსა საქმისათვს სურის, წარწყმედადისა და ამოხსა?

ან უკუე რომელსა სიმდიდრე უყუარს ჭეშმარიტი, გამოირჩიენ მან ფრიადი იგი მცირედისა წილ, წარუვალი წარმავალისა წილ, განუხრწნელი განხრწნადისა წილ, არსი იგი არაარსისა წილ, და ესრეთ ორივე მიეცეს.

რამეთუ რომელმან შეიყუაროს ქუეყანისად, ვიდრეღა ზეცისად, შეჭუელად ორისაგანვე გამოეწუას. ხოლო რომელმან ზეცისა კეთილთა პატივსცეს, ვიდრეღა ქუეყანისათა, და იგინი აღირჩინეს, ორივე იგი მიეცეს მას. ამისთჳს ჩუენცა უგულეებელს-ვცოთ ქუეყანისად ესე ყოველივე ცუდი და ამოღ და აღვირჩინეთ ზეცისა კეთილნი, წარუვალნი იგი და დაუსრულეებელნი, რადთა მივემთხვნეთ მათ და ვსუფევდეთ ანგელოზთა თანა მადლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომლისად არს დიდებაჲ და სიმტკიცე თანა მამით და სულით წმიდითურთ ან და მარადის და უკუნიითი უკუნისამდე, ამენ.

თავი 3

სიტყუაჲ ესე: „ხოლო იესუ ქრისტეს შობასა ბეთლემს ჰურთას-ტანისასა, დღეთა ჰეროდე მეფისათა, აჰა მოგუნი აღმოსავალით მოვიდეს იერუსალჴმდ და იტყოდეს: სადა არს, რომელი-იგი იშვა მეუფე ჰურითაჲ? რამეთუ ვიხილეთ ვარსკულავი მისი აღმოსავალით და მოვედით თაყუანის-ცემად მისა“ (2,1-2).

ფრიადი მღვდარებაჲ გკლირს და ლოცვაჲ, რაჲთა ჯეროვნად გულის-ჴმა-ვეყნეთ სიტყუანი ესე და ვცნათ, თუ ვინ იყვნეს მოგუნი ესე და ვინაჲ მოვიდეს და ვითარ, ანუ ვინ ასწავა მათ, და რაჲ იყო ვარსკულავი იგი. ესე ყოველი საძიებელ არს ცნობად. ხოლო პირველად, უკუეთუ გნებავს, შემოვიღოთ შორის, რასა-იგი იტყვან მტერნი ჴეშმარიტებისანი. რამეთუ ესოდენ ეუფლა მათ ეშმაკი, ვიდრე ამათცა სიტყუათა ზედა ჴელ-ჴყოფს აღჴურვად მათდა და ბრძოლად ჴეშმარიტებისა. და ისმინეთ, რასა იტყვან ბირებითა ეშმაკისაჲთა: აჰა ესერა შობასა ქრისტესსაო ვარსკულავი გამოჩნდა, რომელ-ესე სასწაული არს სიმტკიცისა მის ვარსკულავთმრაცხელთაჲსა.

ან ვჴკითხოთ ამათა მათ და ცუდისმეტყუელთა: უკუეთუ ქრისტე რჩულსა მას ზედა და წესსა ვარსკულავთმრაცხელობისასა იშვა, ვითარ დაჴსნა ვარსკულავთმრაცხელობაჲ და განაქარვა ბედთამეტყუელებაჲ და შობისა ჴამთა ძიებაჲ, დაუყო პირი ეშმაკთა, ესევეთარისა მომჴოვნებელთა, განიოტა საცთური და ყოველივე სახე გრძნებისაჲ განაქარვა? უკუეთუ ზრახვასა მას ვარსკულავთმრაცხელთასა დაამტკიცებდა, რაჲსათჴს ყოველთა წინანარმეტყუელთა მიერ სიცრუედ და საცთურად სახელ-სდვა მას? ისმინეთ, რასა იტყვს პირითა ესაია ჴმამალისაჲთა: „დადეგ ან მისნობითა შენითა და მრავლითა გრძნებითა შენითა, რომელსა ისწავებდ სიჴაბუკითგან შენით, უკუეთუ შეუძლო სარგებელ-ყოფად თავისა შენისა. დადეგ ან და გეჴსენედ ვარსკულავისმეტყუელთა ცისათა, რომელნი-იგი ხედვედ ვარსკულავთა, გითხრედდა, რაჲ-იგი მოწვენად არს შენ ზედა. აჰა ეგერა ყოველნი, ვითარცა ქარჴუეტნი, ცეცხლითა დაინუნენ და ვერ განირინენ თავნი მათნი აღისა მისგან“.¹ აჰა ესერა ზოგად აჴსენნა მისანნი და გრძნეულნი და ვარსკულავთმეტყუელნი და ყოველნივე დასანუველად ცეცხლითა შეჴრაცხნა; და ჴეშმარიტად დიდი ცოდვაჲ არს და გარდამატებული ურჩულოებაჲ ვარსკულავთმრაცხელთა და ვარსკულავისმეტყუელთაჲ იგი ცუდადმეტყუელებაჲ, რამეთუ საქმეთა ამათ, რომელნი ჴელმწიფებასა შინა ჩუენსა არიან და თვთმფლობელითა მით ნებითა ჩუენითა ვჴყოფთ კეთილსაცა და ბოროტსაცა, აჩემებენ იგინი მიზეზსა მათსა ვარ-

¹ ესაია 47,12-14.

სკულავთა და არა გულისწმა-ჰყოფენ, ვითარმედ ესევეთარსა მას ზრახვა-სა შინა ფრიად არს უგუნურებად და უმეტეს არს უსჯულოებად.

უკუეთუ ვარსკულავნი ბუნებით მავნებელ არიან და ბოროტისმომაც-ყუებელ, უკუეთუ ბოროტი იგი ნებითა მათითა არს, ცხოველ ვიდრემე არი-ან იგინი და აქუს მათ ნებად და იძრვიან ჴელმწიფებითა თავისა თვისსადათა. არამედ ესე ტყუილი უფროდ არს ყოვლისა სიცრუისა, რამეთუ არა აქუს ვარსკულავთა ნებად, არცა სულიერ არიან, არცა ჴელმწიფებითა თავი-სა თვისსადათა იძრვიან, არამედ ვითარცა პირველითგან განანესნა იგინი ღმერთმან მნათობად სამყაროსა შინა ცისასა. ხოლო ვინაითგან ესე ესრეთ არს და არა არს მათ შორის ნებად, ანუ ჴელმწიფებად, ანუ გონებად, უკუეთუ ბუნებით აქუს მავნებელობად და მიზეზ ბოროტის არიან, აჩემებენ ბოროტ-სა მას დამბადებელსა თვისსა, რამეთუ უკუეთუ ბოროტი იგი მათი ბუნებით არს, ღმერთი ვიდრემე დამბადებელი არს ბოროტისა. იხილეა, ვითარსა უფსკრულსა გამობისასა შთავარდებიან ესევეთარისა მეტყუელნი? რამე-თუ უკუეთუ დანყება კეთილისა და ბოროტისა და არა ჩუენგან არს, არა-მედ ვარსკულავთაგან, უნებლებით ვიდრემე ზედაგუაც საქმე იგი, რომელი განნესებულ არს ჩუენდა ვარსკულავთა მიერ; ნუუკუე ტყუა სადმე შჯულ-მან, რომელმან თქუა განჩინებით, ვითარმედ კეთილი და ბოროტი ჩუენგან არსო; და ცუდ არს მეფეთა მიერ და მსაჯულთა ქებად კეთილისმოქმედთად და ბრალობად ბოროტისმოქმედთად; და არა ვიდრემე ზედაც მეძავსა მას სიძვისათვს პატიჟი და კაცისმკლველსა კაცის-კლვისათვს, რამეთუ ვერ ეძ-ლო დამჭირვად თავი თვისი საქმისა მისგან, უკუეთუ უნებლიეთ იყო მის ზედა ცოდვად იგი; და კუალად მუშაკნიცა ცუდად შურებიან, და ვაჭარნი ცუდად ვლენ ქუეყანითი ქუეყანად, არამედ მუშაკმან მან მოიცალენ ქუე-ყანისმოქმედებისაგან, და ვაჭარი განისუენებდინ სარეცელსა ზედა თვისსა, ვინაითგან ბუნებით მომავალ არს მათ ზედა სიმდიდრე გინა სიგლახაკე. და სწავლად იგი წიგნთად და სასოებად ქრისტეანეთად ცუდ არს ვიდრემე, ვინაითგან სიმართლე და ცოდვად არა ნებითა ჩუენითა იქმნებიან, არამედ უნებლებით. რამეთუ უკუეთუ იძულებითა ვარსკულავთადათა იქმნებოდეს საქმენი იგი, არა ვიდრემე სამართალ არს ღმერთისა, რადთამცა მიაგო ვის საქმეთაებრ. † უგუნურებად გონებაცთომილთად მათ! † უღმერთობად იგი მათი! უკუეთუ იძულებით არიან საქმენი ცოდვისა გინა სიმართლისანი, ვი-თარ არნ კაცი სიჭაბუკითგან უნესობასა შინა და ცოდვასა და მერმე მიიქ-ცის ნებითა თვისითა და იქმნის ჭურ რჩეულ? და სხუამან ქმნის სათნობად მრავალ წელ, და კუალად მიდრკის ნებად მისი ბოროტისა მიმართ. უკუე-თუ ამისა შობად ბოროტსა ზედა იყო და მისი კეთილსა, ვითარ არა ეგნეს აღსასრულადმდე, რომელსაცა ზედა პირველითგან განენესნეს? არამედ ზოგი იგი ცხოვრებისა მათისად სხუად იყო, და ზოგი იგი სხუად შეიცვალა. ვინ არა ეცინოდის უგუნურებასა ვარსკულავთმრაცხელთასა და უგულის-წმოებასა მათსა, რომელთა ჭეშმარიტ შეურაცხიეს სიტყუად მათი, და უფ-

როდესღა ვინ არა სტიროდის მათ?! ვითარ ცოფითა მით მრავლისმეტყუელებითა მათითა ზრახვენ, ვითარმედ: მის ვისიმე შობაჲ ვერძსა შინა იყო, დიდ არს იგი სულითა და უხუ და მომგებელ, რამეთუ ვერძი მთავარი არს, და განიყარის მატყლი თჳსი და კუალად უშრომელად შეიკრიბის; და სხუად ვინმე იშვა ჴარსა შინა, და არს იგი მშრომელ და მსახურ, რამეთუ ესრეთვე ცხოელი ესე არს; და იგი ვინმე – ღრიაკალსა შინა, და არს იგი მკბენარ; და სხუად ვინმე – სასწორსა შინა, და არს იგი სიმართლის მოქმედ. და რადმცა იყო უცოფეს სიტყუათა მათთა?

ვერძი იგი, რომელსა მიაჩემებენ შობასა კაცისასა, ერთი არს ათორმეტთაგანი ნაწილთა ცისათა, რამეთუ ათორმეტნი ნაწილნი არიან ცისანი, რომელთა შინა ვალს მზე, და თითოეულსა ნაწილსა წარჰვლის თუესა შინა და კუალად სხუასა თუესა სხუად ნაწილად მიიცვალეების, და მათ ნაწილთა წოდებულ არიან ესევეითარნი ესე სახელნი: პირველსა – ვერძი და მეორესა – ჴარი, მესამესა – ლომი, მეოთხესა – სასწორი, მეხუთესა – ღრიაკალი, მეექუსესა – ქალწული, მეშუდესა – თევზი, მერვესა – მარჩბივი, მეცხრესა – სარწყული, მეათესა – მემშუკდე, მეათერთმეტესა – ვაცის რქა, მეათორმეტესა – კირჩხიბი. ესე სახელნი წოდებულ არიან ათორმეტთა მათ ნაწილთანი, რომელთა შინა ვალს მზე. არქუ უკუე ვარსკულავთმრაცხელსა მას და ქალდეველსა: ვითარ იტყვ შენ, ვითარმედ დანყებაჲ იგი მიზეზთა ცხორებისა შობილთაჲსა მუნით არს? და მერმე ამგავსებ გონებათა მათთა ცხოველთა მათ, პირუტყუთა და მძოვართა, გინა ქუენარმავალთა, და იტყვ, ვითარმედ: შობილი იგი ვერძსა შინა უხუ არსო, და შობილი იგი ლომსა შინა – ძლიერ, და სხუად ყოველივე მსგავსად; არა თუ რომელ ნაწილსა მას ზეცისასა ესევეითარი ძალი აქუს, არამედ რომელ ცხოველი იგი ამას ბუნებასა ზედა არსო.

ჴ უგუწურო, აქამომდე იტყოდე, ვითარმედ ჭეშმარიტებაჲ ცნობისა მის საქმეთაჲსა ნაწილთა მათგან ცისათა არს, და აწ კუალად მოაქციე სიტყუად შენი ოთხფერჴთა მომართ და ქუენარმავალთა. უკუეთუ მეათორმეტესა მას ნაწილსა ცისასა, რომელსა შინა რაჟამს ვალნ მზე, არნ დანყებაჲ ზაფხულისად, ვერძი ეწოდების, რად ზიარებაჲ აქუს მას ნაწილსა საცხოვარსა ამას თანა იძრვისსა ოთხფერჴსა, რომელ იტყვ, ვითარმედ: უკუეთუ იშვას, ოდეს მზე მას შინა ვიდოდის, ბუნებასა ვერძისასა მიემსგავსების? ანუ იშვას თუ სლვასა მზისასა ღრიაკალსა შინა, ემსგავსების ბუნებასა გესლიანისა მის ქუენარმავალისასა? ეჴა გარდამატებული ესე სიცოფე შენი, მეტყუელო სიცრუისაო! ესე ვინმე ამას წამსა შინა იშვაო, მძლე არს იგი ქალაქთა ზედა და მთავარ და მდიდარ; იგი ვინმე მეორესა წამსა შინა იშვა, გლაზაკი არს და მთხოველი.

უკუეთუ ვინ დაისწავლნეს კაცად-კაცადისათჳს სიტყუად შენი, იპოოს უმეტესი ტყუილ, და უფროდესა ყოველივე სიცრუე არს და ტყუილთა შენმასნულ. ვინ იცის, უგუწურო, მომავალი, ანუ ვის აქუს ცნობაჲ იგი

ყოფადთა მათ? გარნა მხოლომან ღმერთმან. რამეთუ მისი ოდენ არს ესე საკუთრად, და უკუეთუ ვისმე მან მხოლომან მიანიჭოს, რაოდენ ენებოს და ოდეს-იგი ჯერ-იყოს. ხოლო შენ, მიწისაგანო და მიწად მიმავალო, ვინაჲ გაქუს მომავალთა საქმეთა ცნობაჲ, რომელმან-ეგე წინაშე თუალთა შენთა მყოფი არა იცი? რაჲ ხვალისა დღე შეგემთხუევის, არა უწყი, ყოფადთა მათ მეცნიერებაჲ ვინ მოგცა შენ? საქმეთა ჩუენთა, რომელნი-ესე გონიერ და პირმეტყუელ დაბადებულ ვართ ღმრთისა მიერ და სული მოგკლებიეს თვთმფლობელი და განკითხვაჲ კეთილისა და ბოროტისაჲ გუაქუს მხილებითა მით შინაგანისა გონებისაჲთა, ვარსკულავთა მიაჩემება? და ნაწილთაგან ცისათა განაწესებ, რომელთა არცა თავისა თვისისა იციან, თუ რაჲ ყოფად არიან, არცა უფალ გონებისა, არცა პატივცემულ პირმეტყუელე-ბითა არიან. დიდ არს უგუნურებაჲ და ცოდვაჲ ცთომილებისა მის ვარსკულავთმრაცხელთაჲსა, არამედ იგინი კმა არიან თავით თვისით თვსთავე სიტყუათა დაწናად.

ხოლო დაღაცათუ მრავალი მაქუს თქუმად მათისა მის საცთურისათჳს, არამედ არად საჯმარ არს ცუდადმეტყუელებისა მათისათჳს ჩუენიცა მრავლისმეტყუელებაჲ. რამეთუ მრწამს, ვითარმედ მაღლითა ღმრთისაჲთა არავინ თქუენგანი ცთომილ არს ესოდენ გონებითა, რაჲთამცა მათი იგი ამაოებაჲ ჰრწმენა. ამისთჳს კუალად მოვიქცეთ ნეშტსა მას სიტყუათა ჩუენთასა და მოგუნი იგი და ვარსკულავი, რომელი იხილეს, შორის შემოვილოთ, რომელსა მონამედ უგუნურებისა მათისა გონებაცთომილნი იგი მიიღებენ. რაჲ ისწავეს მოგუთა მათ ვარსკულავისა მისგან? შობაჲ მეუფისა ჰურიათაჲსა ისწავესა სიტყუსაებრ თქუენისა? † ვარსკულავთმრაცხელნი, ან უკუე გულისწმა-ყავთ, ვითარმედ უგულისწმოებითა აღსავსე ხართ. რამეთუ არა ამის ნარმავალისა მეფობისა მეუფე იყო იგი, ვითარცა ეტყჳს თავადი პილატეს, ვითარმედ: „მეუფებაჲ ჩემი არა არს ამის სოფლისაგან“.¹ ამისთჳსცა არარაჲ ესევეთარი აჩუენა, არცა მსახურნი მოიგნა მრავალნი, არცა მეწრმლენი და ლახუროსანნი წინაუვიდოდეს; არა ჰყვეს სიმრავლენი ჰუნეთა და ცხენთა და ეტლებისანი, არცა სხუაჲ რაჲმე ესევეთარი, არამედ მოქალაქობაჲ მოიგო ლიტონი და მდაბალი და სავსე გლახაკებითა და მონაფედ შეინყნარნა ათორმეტნი კაცნი გლახაკნი.

და უკუეთუ მეუფეცა ეუნყა მათ შობადი და მისთჳს მოვიდეს, არავე არს ესე საქმე ვარსკულავთმრაცხელობისაჲ, რაჲთამცა ვარსკულავთა ხილვითა ეუნყა საქმე შობადთაჲ მათ; არამედ ჟამისა მისგან შობისაჲსა იტყჳან საქმისათჳს შობილთაჲსა, ვითარ-ეგე თქუენვე იტყჳთ. ხოლო ესენი არცა შობასა მას თანა იყვნეს, არცა ჟამი შობისაჲ მის უწყოდეს, რაჲთამცა მისგან აღრაცხეს და პოეს, თუ ვითარ იყო წამსა მას შობისასა ქცევაჲ იგი ვარსკულავთაჲ, და განაწესემცა საქმე იგი შობადისაჲ მის; არამედ პირველ

¹ იოან. 18,36.

მრავლისა ჟამისა გამოუჩნდა მათ ვარსკულავი სოფელსა მათსა და მოვიდეს ხილვად შობილისა მის. და ესეცა საკვრველ არს, თუ რომელმან სიტყუამან არწმუნა მათ, რომელთა კეთილთა სასოებამან აღძრნა მოსლვად ესოდენსა გზასა თაყუანის-ცემად მეუფისა. უკუეთუმცა სპარსთა მეუფესა ჰგონებდეს, ანუმცა მამად მისი იცოდეს მეფობასა შინა სპარსეთისასა და მასმცა მოიმაღლებდეს, იყომცა რადმე სიტყუად. ხოლო ან მეუფესა ეძიებენ ჰურიათასა ფრიად განშორებულად მათისა ქუეყანისაგან, ჩჩვლსა უმამოსა ქუეყანასა ზედა. რაჲსათვს უკუე შეიმთხვეს ესოდენი შრომად და ძლუენი მოართუეს და მეფე იგი ჰეროდე ერთურთ მისით აღაშფოთეს? რამეთუ არა უმეცარ იყვნეს, თუ ძიებასა მას შობილისა მეუფისასა აღშფოთებად იყო მეფე იგი მის ჟამისაჲ. და მი-რაჲ-ვიდეს და პოეს სახუეველთა შინა, თაყუანის-სცეს. რაჲ იხილეს მუნ სახე მეფობისაჲ? გარნა ქუაბი და ბაგად და ყრმად სახუეველითა და დედაჲ სიგლახაკესა შინა. რად თაყუანის-სცეს ანუ რად შეწირეს ძლუენი კაცთა უცხოთესლთა უცხოჲსა ქუეყანისათა? არა თუ რჩული იყო, რაჲთამცა ყოვლისა სოფლისა შობილთა მეფეთა თაყუანის-ცემად და ძლუნისა მირთუმად თანაედვა. ანუ რასა მოელოდეს მისგან, რომელსა დღეს სიგლახაკესა შინა ხედვენ? მომავალისა ჟამისათვს, დაღაცათუ მეუფებდეს, რად მოელიან, თუ მოიწსენოს მან და კეთილი უყოს მათ? ჰხედავა, რავდენი წინააღმდგომი იპოების, უკუეთუ კაცობრივთა გულისსტყუათა ზედა გულისწმა-ჰყოფდეს ვინ საქმეთა მათ? არამედ მოედით ან, გონიერად გამოვიძიოთ და სულიერად განვჰმარტოთ ძალი სიტყუათაჲ ამათ. ვყოთ უკუე დანყებაჲ გულისწმის-ყოფისაჲ ვარსკულავისა მისგან. რამეთუ უკუეთუ ვისწაოთ, თუ რაჲ იყო ვარსკულავი იგი, ადვილ იყოს ყოვლისავე გულისწმის-ყოფად, გინა თუ ვარსკულავი იყო ერთი ვარსკულავთაგანი, ანუ უცხოჲ იყო ამათ ვარსკულავთაგან, გინა თუ ვარსკულავი იყო ბუნებით, ანუ ხილვად ხოლო აქუნდა ვარსკულავისაჲ.

ამის ყოვლისათვს ესრეთ გულისწმა-ვჰყოფთ სიტყუათაგან წმიდისა სახარებისათა, ვითარმედ: არა იყო ვარსკულავი იგი ერთი მრავალთა ამათ ვარსკულავთაგანი. და უფროჲსად ეგრეთ ვიტყვ, თუ ყოვლადვე არა ვარსკულავი იყო, არამედ ძალი რადმე უხილავი, ესევეითარსა სახესა შეცვალებული, და ესე საცნაურ არს პირველად სლვისა მისისაგან. რამეთუ არცა ერთი არს ვარსკულავი ესევეითარსა სლვასა მავალი, არამედ გინა თუ მზე სთქუა, გინა თუ მთოვარე, გინა თუ სხუანი იგი ვარსკულავნი, ყოველთა ვხედავთ აღმოსავალით დასავალად მავალთა, ხოლო იგი ჩრდილოთ სამხრად მივიდოდა, რამეთუ ესრეთ არს სპარსეთი პალესტინეს მიმართ; და ესე საქმე არა ვარსკულავთაჲ არს.

მეორედ, ჟამთა განსლვისა მისისათა საცნაურ არს ესე, რამეთუ არა ღამით გამოჩნდებოდა, არამედ დღისი, ბრწყინვალეზასა შინა მზისასა, რომელ-ესე ვერ ჴელ-ენიფების ვარსკულავთა ყოფად, არცა თუ მთოვარესა, რომელ ყოველთა ვარსკულავთა უბრწყინვალეს არს; არამედ იგიცა, აღ-

მოზრნეინდის რად მზე და შარავანდედი ნათლისა თვისისა მოჰფინის სოფელსა, მეყსეულად დაიფარის და ვერღარა უძლის ნათობად. ხოლო ამან ვარსკულავმან გარდამატებულებითა მით ბრწყინვალეებისა თვისისადათა მზისაცა ნათელსა სძლო და უბრწყინვალეს მისა ჩნდა.

მესამედ, ესე იყო საკვრველი, რომელ ოდესმე ჩნდა და ოდესმე მიეფარვოდა. რამეთუ სპარსეთით პალესტინემდე ჩნდა და უძლოდა მათ, ხოლო შე-რა-ვიდეს იერუსალჴმდ, დაეფარა მათგან. და კუალად, ეზრახნეს რად ჰეროდეს და განვიდეს ქალაქით, ეჩუენა, რომელ-ესე არა ვარსკულავისა საქმე იყო, არამედ ძალისა რადსამე პირმეტყუელისა და გონიერისა, და არცა თვისი აქუნდა სავალი, არამედ ოდეს-იგი ჯერ-არნ სლვად მათი, ვალნ, და ოდეს ჯერ-არნ დგომად, დადგის, ვითარცა პირველ სუეტი იგი ღრუბლისა და ისრაჴლთა უჩუენებდა, რაჟამს ჯერ-არნ სლვად, და რაჟამს ჯერ-არნ დაბანაკებად.

მეთხედ, წესისაგანცა გამოჩინებისა მისისა საცნაურ არს საკვრველებად ვარსკულავისა და მის. რამეთუ არა თუ სამყაროსა შინა დგა და მიერ უჩუენებდა მოგუთა მათ ადგილსა ბეთლემისასა, არცა შესაძლებელ იყო, არამედ ქუეყანად მოვიდა და წინაუვიდოდა მათ. რამეთუ უწყით, ვითარმედ ადგილისა ესრეთ მცირისა, ქუაბისა და ტალავრისა და ყრმისა ჩჩკლისა, ზეცით ჩუენებად ვარსკულავისა მიერ ძნელ იყო და შეუძლებელ, ვინათგან სიმალლე ცისა და დიდ არს და ქუეყანისაგან უზომოდ განშორებულ, ვითარმცა ისწავეს ზეცას გამოჩინებულისა ვარსკულავისაგან ესრეთ ინროდ და მცირე ადგილი? არა ჰხედავთა მზესა და მთოვარესა, რომელნი მრავალნილად უზეშთაეს არიან ვარსკულავთასა? არამედ ყოვლისა სოფლისაგან სწორად ჩანან, და ვერვინ სცნობს, თუ რომელსა ქუეყანასა ზედა, ანუ რომელსა სოფელსა ხედვენ, არამედ ყოველთა ესრეთ ჰგონიეს, თუ დამართებით კაცად-კაცადისა აღმოზრნეინდებიან. ვითარმცა უკუე ცნეს მოგუთა ზეცას ხილულისა ვარსკულავისა მიერ მცირე იგი ქუაბი, არა თუმცა ქუეყანად მოსრულ იყო და წინაშე მათსა ვიდოდა და ზედამიადგინნა იგინი შობილისა მის ყრმისა, ყოველთა დამბადებელისა? და ამას მოასწავებს მახარებელი და იტყვს: „და აჰა ვარსკულავი იგი, რომელი იხილეს აღმოსავალით, წინაუძლოდა მათ, ვიდრემდე მოვიდა და დადგა ზედა, სადაცა იყო ყრმად იგი“.¹

ჰხედავა, რავდენითა სახითა გამოჩნდების, ვითარმედ არა იყო ვარსკულავი იგი ბუნებითა სხუათა მათ ვარსკულავთადათა? ჰრცხუენოდენ უკუე და კდემებოდენ, რომელნი ცუდადმეტყუელებენ და შემწედ ვარსკულავთმეტყუელებისა შემოიღებენ გამოჩინებასა მის ვარსკულავისასა და თავთა თვისთა აცთუნებენ. ხოლო ვიეთნიმე ეძიებენ, ვითარმედ: რადსათვს ყოვლადვე უჩუენა ღმერთმან ვარსკულავი იგი ესევეთარი მოგუ-

¹მათ. 2,9.

თა მათ და მოიყვანა იგინი ბეთლემად? ესე ამისთვის, საყუარელო, რად-
თა უმეტესად ამხილოს უგულისხმოებაჲ ჰურიათაჲ და, უკუეთუ უმადლო
იქმნან და ურწმუნო, ვითარცა იქმნესცა, ყოველივე სიტყუად და მიზეზი
მიელოს მათ. რამეთუ ვინადგან ცხორებისათჳს ჩუენისა გარდამოჴდა ზე-
ცით უფალი და იშვა ქალწულისა მისგან ნმიდისა და ეგულებოდა ძუელი-
სა მის რჩულისა დაცხრომაჲ და მოწოდებაჲ სოფლისაჲ თაყუანის-ცემად
მისა, რადთა ზღუასა შინა და ჴმელსა იდიდებოდეს სახელი მისი, ამისთვის
შობასავე თჳსსა მეყსეულად კარი განულო წარმართთა და მოუწოდა მო-
გუთა, რომელნი-იგი უმეტეს ყოველთა წარმართთა ურჩულო იყვნეს და
უცხო აღთქუმათაგან ღმრთისათა, მისნობასა და გრძნებასა და მსახრვა-
ლობასა შექცეულნი, რადთა სარწმუნო-ყოს წოდებაჲ იგი წარმართთაჲ და
რადთა უცხოთესლთა მათ მიერ ამხილოს ჰურიათა, რომელნი-იგი ერად მი-
სა წოდებულ იყვნეს, რომელთა ესმოდა ქადაგებაჲ წინანარმეტყუელთაჲ
მარადღე მოსლვისათჳს მისისა და არა გულისჴმა-ჴყოფდეს. ამისთვის მო-
იყვანნა მოგუნი სპარსეთით, რომელნი-იგი მოვიდეს შორით ქუეყანით და
ჴურიასტანს შობილსა მას მეუფესა ეძიებდეს, და ჴმითა სპარსთაჲთა ესმა
ჴურიათა, რომელ-იგი ჴმითა წინანარმეტყუელთაჲთა არა ინებეს სმენად,
რადთა უკუეთუ ჴრწმენეს, აქუნდეს საქმე იგი დიდად მიზეზად და ძალად
სარწმუნოებისა. უკუეთუ კულა მაცილობელ და მგმობარ იპოვნენ, მიზეზი
ცოდვისა და ურწმუნოებისაჲ ყოვლადვე არა აქუნდეს, არამედ სრულიად
დაეყოს პირი მათი.

რამეთუ რად-მე თქუან მიზეზი, რომლისათჳს არა შეინყნარეს ქრის-
ტე ესოდენთა ქადაგებათა ზედა წინანარმეტყუელთაჲსა, ოდეს იხილნეს
მოგუნი ერთისა ვარსკულავისა ხილვითა მოსრულნი სარწმუნოებით თა-
ყუანის-ცემად მისა? რამეთუ ვითარცა-იგი წინეველთა ზე იქმნა და კუა-
ლად სამარიტელისა მის და ქანანელისა, ესევე მოგუთათჳს გულისჴმა-ყავ.
ამისთვის ეტყოდა უფალი ჴურიათა: „კაცნი იგი წინევისანი აღდგენ სას-
ჯელსა მას ნათესავისა ამის თანა და დასჯიდენ მას, რამეთუ შეინანეს ქა-
დაგებასა მას იონაჲსსა. და აჴა ესერა უდიდეს იონაჲსსა არს აქა. დედოფა-
ლი იგი სამხრისაჲ აღდგეს სასჯელსა მას ნათესავისა ამის თანა და დასა-
ჯოს იგი“.¹ ამისთვის დასაჯონო წინეველთაჲცა და დედოფალმან მან სამხრი-
სამან, რამეთუ ფრიად უდარესთაჲ ჴრწმენა მათ, ხოლო ესენი დიდსა ამას
საიდუმლოსა და დიდებულსა ურწმუნო ექმნეს.

კუალად ესეცა შემოვალს ვიეთგანმე საძიებელად, თუ რადსათჳს ხილ-
ვითა ვარსკულავისაჲთა მოუწოდა მოგუთა და არა სხჳთა სახითა. არამედ
რამცა იყო სახე იგი? უკუეთუმცა წინანარმეტყუელი მიუვლინა, არამ-
ცა რწმენა მათ, რამეთუ მოგუნი წინანარმეტყუელთა არა შეინყნარებდეს;
უკუეთუმცა ზეცით ჴმა-სცა, არაჲვემცა შეჴრაცხეს; უკუეთუმცა ანგელო-

¹მათ. 12,41-42.

ზი ეტყოდა, განცვობრდესმცა. ამისთვის ესე ყოველი დაუტევა ღმერთმან და უძღურებისაებრ მათისა ყო წოდება იგი საქმითა მით, რომელსა ჩუეულ იყვნეს იგინი ძიებად ჯელოვნებითა მით თვისითა, და უჩუენა სახე ვარსკულავისა მის საკვრველისა; და იხილეს რად, რომელ არასადა ეხილვა, ეუნყა გონებათა მათთა მადლითა ღმრთისადათა საიდუმლოდ ქრისტეს შობისა და ცნეს, ვითარმედ მისთვის ეჩუენა ვარსკულავი იგი, და წარემართნეს თაყუანის-ცემად მისა, და ხედვიდეს რად სიდიდესაცა და ბრწყინვალეებასა მისსა და უცხოთა მას სახესა სლვისა მისისასა, უმეტესსა სარწმუნოებასა მოვიდოდეს. ეგრეთვე პავლეცა მოციქულმან ქმნა, ეტყოდა რად ათინელთა: დანყებად სიტყვსა თვისისად წესისა მისგან ყო, რომელსა იგინი ჩუეულ იყვნეს, და ბომონი სამსახურებელთა მათთად აწსენა და სიტყუანი მათთა მათ სიტყვსმოქმედთანი აწსენნა წამებად თვისისა მის ქადაგებისა. ეგრეთვე კუალად წინადაცუეთად ტიმოთესი თავს-იდვა, რადთა შეწყნარებულ იყოს სწავლად მისი ჰურიათა მიერ, და გულსავე-ყოფისათს რჩულსა ქუემე მყოფთადას თავს-იდვა შესანიწავისა აღსრულებად, რადთა შეუძლოს დანყებად სწავლისა მათა მიმართ. რამეთუ ვინაფგან კაცად-კაცადისა საყუარელ არს ჩუეულებად და წესი თვისი, ამისთვის ღმერთიცა და მის მიერ მოვლინებულნი მოციქულნი ცხორებისათს სოფლისა ამით სახითა განანყებენ ქადაგებისა დანყებასა.

ამისთვის უკუე ნუ უღირსად გიჩნს ესე, რომელ ვარსკულავისა მიერ უნოდა მათ. უკუეთუ არა, ამით სახითა ყოველივე იგი ძუელისა რჩულისად შეურაცხ-ჰყო: შესანიწავნი იგი და მსხუერპლნი საკუერთხებითურთ, განწმედანი იგი და თუეთა თავნი და კიდობანიცა იგი და ტაძარი; რამეთუ ვინაფგან ჩუეულებად ქმნილ იყო შესანიწავთა და მსხუერპლთად, რომელთა შესწირვიდეს კაცნი ეშმაკთა მიმართ, ენება ღმერთსა მოწყუედად მათი ეშმაკთა მონებისაგან; და სიზრქისათს და უგულისწმოებისა ჰურიათადას არა ჰრქუა სრულიად აკრებად მსხუერპლისად, არამედ ესე უბრძანა, რადთა მისა შესწირვიდენ, რადთა ეშმაკთა მონებისაგან მონებად ღმრთისა მოიქცენ და შესწირვიდენ მისა შესანიწავსა და საკუერთხსა ვერძთასა, ზუარაკთასა და ბევრეულსა კრავთა მართებულთასა, ვითარცა დანიელ იტყვს. არა თუ საწმარ იყვნეს მისა შესანიწავნი იგი ზუარაკთა და ვაცთანი, ვითარცა იტყვს პირითა დავითისითა, ვითარმედ: „არა ვჭამ მე ჯორცსა ზუარაკთა შენთასა, არცა სისხლსა ვაცთა შენთასა ვსუამ მე“.¹ ესე იგი არს, ვითარმედ: არა თუ შესანიწავნი ეგე მიწმან მე, „რამეთუ ჩემი არს ყოველი მწეცი მალნარისად, ნადირი მათთად და ყოველი პირუტყვი; ვიცნი მე მფრინველნი ცისანი, და შეუნიერებად ველთად ჩემ თანა არს“.²

არა საწმარ იყვნეს უკუე, ვითარცა ვტქუ, შესანიწავნი იგი და მსხუერპლნი ღმრთისადა, არამედ სიზრქესა გონებისა მათისასა და ჩუეულებისა

¹ შდრ. ფსალმ. 49,12.

² შდრ. ფსალმ. 49,9-11.

მათისა წესსა მიჰყვა, რადთამცა ნუთერთ შესწირვიდეს მისა მსხუერპლებსა მას და მოიქცესმცა ეშმაკთა ზორვისაგან, და ამისა შემდგომად მსხუერპლთაცა და მრგულიადდასაწუველთამცა წესი აღილო და უსისხლოდსა მის მსხუერპლისა შეწირვად გუასწავა, რომელ-ესე იქმნა მოსლვითა მით მხოლოდშობილისა ძისა ღმრთისადათა. ამის ესევეითარისა სახისათჳს მოგუთაცა ვარსკულავისა ხილვითა მოუწოდა, რამეთუ ესრეთ იყო წესი ჩუეულებისა მათისაჲ. ხოლო მო-რად-იყვანნა ბეთლემდ და წარმოადგინნა ბაგასა ზედა და იხილეს მეუფჳ იგი მეუფეთად და უფალი უფლებათად შეხუეული სახუეველითა, ყრმად ახალი, პირველ საუკუნეთა ღმერთი, იხილეს და ჰრწმენა და თაყუანის-სცეს და შეწირეს ძღუენი რჩეული. მერმე არღარა სახითა ვარსკულავისადათა ეტყოდა, არამედ ანგელოზი მოუველინა მათ, რომელი უძლოდა გზასა ჯეროანსა, რამეთუ მცირე-მცირედ აღსრულ იყვნეს გულისწმის-ყოფისა კიბესა.

ესრესახედ ასკალონელთაცა ზედა და გაზელთა ქმნა ღმერთმან. რამეთუ მი-რად-ვიდა კიდობანი ხუთთა მათ ქალაქთა, და მოწყლნა იგინი წყლულებითა ბოროტითა და გუემითა ფიცხლითა, და კურნებაჲ ბოროტისაჲ მის ვერარაჲთ პოეს, მაშინ ყვეს კრებაჲ დიდი განზრახვად საქმისა მისთჳს და მოუწოდეს ქურუმთა და მისანთა და ჰკითხვიდეს, თუ რად ყოფად-უც ამის ჯერისათჳს. ხოლო მისანთა მათ ჰრქუეს: „ქმენით ურემი ახალი და შეაბენით ორნი დიაკუელნი პირმშონი უმწყნი და ჳბონი მათნი დაიყენენით და კიდობანი იგი შჯულისა ღმრთისაჲ დადგით ურემსა მას ზედა და წარავლინეთ. უკუეთუ წარვიდეს საზღვართა მისთა ბეთსამით კერძო, და არცა უმეცრებისათჳს გზისა მის მიდრკენ დიაკუელნი იგი მარჯულ გინა მარცხლ, არცა ჳმასა მას ჳბოთა მათთასა მართლუკუნიქცენ, ვცნათ, ვითარმედ ჳელმან უფლისამან ტანჯნა ქალაქნი ესე. უკუეთუ არა წარვიდენ მართლიად, არამედ გინა თუ უმწყთა მათ დიაკუელთა უღელი შემუხრონ, ანუ უმეცრებისათჳს გზისა სხუად წარვიდენ, ანუ სურვილითა ჳბოთა მათთადათ მართლუკუნიქცენ, საცნაურ იყოს, ვითარმედ არა მან ავნო ქალაქთა ამათ, არამედ შემთხუევით რადმე შემთხზა სენი ესე“.¹ ვინაჲთგან ესრეთ თქუეს მისანთა მათ და ქმნეს მთავართა სიტყჳსაებრ მათისა, დაამტკიცა ღმერთმან სიტყუად იგი მისანთაჲ და აღასრულა, რომელი მათ სასწაულად დაედვა. არა თუ სიტყუად მისანთა და ქურუმთაჲ სათნო იყო ღმრთისა, არამედ გონებასა მას უგულისწმოებისა და სიზრქისა მათისასა მიაყვანა საქმე იგი და არა უღირს-იჩინა სიტყუასა მას მისანთასა დამტკიცებად საქმით და ჩუენებად ერისა, ვითარმედ რად-იგი მათ თქუეს, საქმით აღესრულა; არამედ იხილა რად, ვითარმედ სარგებელ არს საქმე იგი მრავალთადა, რაჟამს წინამძღუარნი წინააღმდგომთანი მოწამე იყვნენ ჭეშმარიტებისა მის და ძლიერებისა ღმრთისა, საქმით განაგო სიტყჳსა მათისა დამტკიცებაჲ.

¹ შდრ. 1 მეფ. 6,7-9.

ეგრეთვე კუალად საქმე იგი ულუკისად მის მუცლითმეზლაპრისა, რომელი იქმნა საულის ზე, ამისვე განგებულებისა წესსა მსგავს არს, და სხუად ესევეთარი მრავალი იპოების, რომელი ქმნა ღმერთმან განგებულებით უძღურებისათვის კაცთადასა, თანამიყოლად ჩუეულებისა მათისა, რაჟამს იხილოს საქმისა მისგან სარგებელი სულთად მათ, რომელთა მიმართ იყოს საქმე იგი. ამისთვის მოგუთა მათცა წესისა მისებრ ჩუეულებისა მათისა ვარსკულავისა მიერ უწოდა, უცხოდასა და საკვრველისა. ხოლო იხილეს რად უფალი და ჰრწმენა, მერმე პირითა ანგელოზისადათა ეტყოდა.

ან უკუე ვარსკულავისა მისთვის ესოდენ არს ჩემ მიერ თქუმული, ხოლო თქუენ მიერ უმეტესისაცა შესაძლებელ არს გულისწმის-ყოფად, რამეთუ წერილ არს: „ეც მიზეზი ბრძენსა, და უბრძენს იყოს“.¹

ხოლო ან სიტყუაჲვე სახარებისად ვაწსენოთ, რომელი-ესე ან აღმოვიკითხეთ, რამეთუ იტყვს: „ხოლო იესუ ქრისტეს შობასა ბეთლემს ჰურიასტანისასა, დღეთა ჰეროდე მეფისათა, აჰა მოგუნი აღმოსავალით მოვიდეს იერუსალჴმად“. რადასათვის აწსენებს ჟამსა მას და სახელსა ადგილისასა: „ბეთლემს ჰურიასტანისასაო“ და „დღეთა ჰეროდე მეფისათა“? ამისთვის აწსენა მეფობად, რამეთუ სხუადცა იყო ჰეროდე, რომელმან მოკლა იოვანე ნათლისმცემელი, არამედ იგი მთავარი იყო ოთხთა სამთავროთად და არა მეფე.

ხოლო ადგილსა და ჟამსა ამისთვის იტყვს, რადთა აღგვწსენოს წინანარმეტყუელებად იგი მიქეაძისი, რომელსა იტყვს: „და შენ, ბეთლემ, ქუეყანად ეგე იუდაჲსი, არასადმე უბრწემეს ხარ მთავართა შორის იუდაჲსთა, რამეთუ შენგან გამოვიდეს მთავარი, რომელმან დამწყოსს ერი ჩემი ისრაჴლი“;² და კუალად წინანარმეტყუელებად იგი იაკობ მამათმთავრისად, ვითარმედ: „არა მოაკლდეს მთავარი იუდაჲსგან, არცა წინამძღუარი წყვილთაგან მისთა, ვიდრემდის მოვიდეს, რომლისა-იგი განმზადებულ არს, და არს იგი სასოებად წარმართთად“.³ რამეთუ სიტყუათა ამათ მიერ კეთილად გამოგვსახა მამათმთავარმან ჟამი იგი კურთხეული ქრისტეს მოსლვისად და წარმართთა შეწყნარებისად.

ხოლო ესეცა ღირს არს ძიებისა, ვითარმედ იხილეს რად მოგუთა ვარსკულავი იგი, სიტყუად მისგან არა ესმა. რად ცნეს, თუ მეუფისა მის ჰურიასტანს შობილისათვის იქმნა გამოჩინებად მისი? არამედ ესრეთ გულისწმაცავთ, ვითარმედ ღმერთმან, რომელმან-იგი ვარსკულავი წინამძღურად მისცა, მან შინაგან გულთა მათთა გულისწმა-უყო საქმე იგი შობისა თვისისად და აღძრნა სულნი მათნი სურვილად ხილვისა მისისა. ვითარცა-იგი პირველ გულსა კვროს მეფისასა დაარწმუნა უხილავად განტევეებად ტყუეობისაგან ერი ჰურიათად, ეგრეთვე აქა გულსა ამათსა შთაუთესა გულისწმის-ყოფად თვისისა შობისად. ხოლო მათ შეიწყნარეს და შეუდგეს ვარსკულავსა მას,

¹ იგავ. 9,9.

² მათ. 2,6; შდრ. მიქ. 5,2.

³ დაბ. 49,10.

რადთა მისისაცა მადლისა საკვრველებად გამოჩნდეს და მათისაცა სულისა მორჩილებად, რამეთუ არა თუ სიტყუად ესე წესსა მას თვთმფლობელობისასა დაჰჰსნის, არამედ ღმრთისა მიერცა მივლინებულსა მადლსა გამოაჩინებს და მათსაცა კეთილსა ნებასა, ვითარცა-იგი ჰავლეს უწოდა რად ზეცით, თვისიცა მადლი და მისიცა მორჩილებად გამოაჩინა. და ამასცა იტყვნ ვინმე, ვითარმედ: რად არა ყოველსა მას ქუეყანასა სპარსეთისასა გამოუცხადა საქმე იგი დიდებული? ესე ამისთვის, რამეთუ იცოდა, ვითარმედ არა ჰრწმენეს სხუათა მათ, არამედ რომელნი-იგი წინადასწარ იცნა, ვითარმედ ეგულების შეწყნარებად სიტყვსად მის, მათცა უწოდა, რამეთუ უაღრეს და უკეთეს ყოველთასა იყვნეს. ვითარცა-იგი პირველ, არა თუ სხუანი ქალაქნი და ნათესავნი არა იყვნეს ცოდვასა შინა და წარწყმედასა, და მრავალნი დაიქცეს ურჩულოებათა მათთათვის, არამედ ნინეველთა ხოლო მოუვლინა წინაწარმეტყუელი, რამეთუ იცოდა, ვითარმედ ეგულებოდა მათ მოქცევად; და ორნი ავაზაკნი იყვნეს ჯუარსა ზედა, არამედ ერთი ხოლო ცხონდა. რამეთუ ღმერთსა კაცნი თვთმფლობელად დაუბადებინ: რომელთა თანა იხილოს გონებად კეთილი, მოუვლენს მადლსა თვისსა შეწევნად და მოქცევად საცთურისაგან, ხოლო რომელთა იცოდის, ვითარმედ არა მოქცევად არიან, არამედ უკურნებელ არს სენი მათი, მრავალგზის დაუტეობს, რადთა არა უმეტესი სასჯელი შეემთხვოს, ვითარცა-იგი ჰურიათა შეხუდა. ან იხილეთ მოგუთა მათ სიკეთე, არა მოსლვისათვის ოდენ ესოდენსა მას გზასა, არამედ კადნიერებისათვისცა, რომელ აჩუენეს ჰეროდეს და ერსა მას ჰურიათასა, ვითარ წმამალლად აღიარეს საქმე იგი და იტყოდეს: „სადა არს შობილი იგი მეუფე? რამეთუ ვიხილეთ ვარსკულავი მისი აღმოსავალით და მოვედით თაყუანის-ცემად მისა“.

ხოლო ესენი წარ-რად-ვიდეს ქუეყანად თვსად, მოძღუარ იქმნეს ერისა მის თვისსა და მიუთხრეს შობად მეუფისა ქრისტესი და საკვრველი იგი, რომელ იხილეს. რამეთუ რომელთა-იგი არცა გულისწყრომასა ჰეროდესსა, არცა შფოთსა ჰურიათასა ჰრიდეს პირველვე ქრისტეს თაყუანის-ცემისა, არამედ წმამალლად ჭეშმარიტი ქადაგეს, ვინაფთგან იხილეს უფალი და განმტკიცნეს სარწმუნოებითა და ბრძანებად მოილეს ანგელოზისაგან და წინაწარმეტყუელისა წამებად ესმა, ოდესლამცა დაიდუმეს მითხრობად დიდებულებასა მას ქრისტესსა.

ს ა ხ ა რ ე ბ ა დ : „**ვითარცა ესმა ჰეროდე მეფესა, შეძრწუნდა, და ყოველი იერუსალჴში მის თანა**“ (2,3).

თ ა რ გ მ ა ნ ი : შეშფოთნა ჰეროდე და შეძრწუნდა, რამეთუ მეფობისა თვისისა და შვილთა თვსთათვის ეშინოდა, ნუჟუე წინააღმდეგომ ექმნას და დამჰსნელ შობილი იგი მეუფე. ხოლო იერუსალჴში რადსათვის შეძრწუნდა, ანუ რად აღშფოთნეს ჰურიანი? ვინაფთგან ესმოდა მარადღე წინაწარმეტყუელთა მიერ, რომელნი მიუთხრობდეს მაცხოვრისა და ქველისმოქმედისა

განმათავისუფლებელისა მოსლვასა, რაღსათვს უკუე შეშფოთნეს, რომლი-სა მიზეზისათვს? გარნა მითვე გონებითა, რომლითა პირველ ქველისმოქმედებათა მათგან ღმრთისათა გარემიიქცეოდეს და დიდთა მათ სასნაულთა შინა და ფრიადსა მას აზნაურებასა ივსენებდეს ჴორცსა მას ეგვპტისასა და ხახუსა და სხუასა მას შეურაცხსა ქცევასა მათსა¹ და იტყოდეს: უმჯობეს იყო ჩუენდა მონებად იგიო და თივისა და ალიზისა საქმე, ვიდრე უდაბნოესა ესე თავისუფლებით სლვად და მანანაესა ჭამად.

ეგრეთვე ესენი იშიშვოდეს, ნუუკუე მოვიდეს მეუფე იგი სახიერი და დააყენნეს იგინი გზათა მათგან ურჩულოებისა მათისათა, რამეთუ ესმოდა წინანარმეტყუელთა მიერ, ვითარმედ: მოძულე არს იგი ბოროტისად და მოყუარე კეთილისად, ვითარცა იტყვს დავით: „შეიყუარე სიმართლეს და მოიძულე ურჩულოებად“;² და ესაია ლაღადებს: „შვიდეს სიმართლისა სასჯელითა და ამხილებდეს დიდებულთა ქუეყანისათა; და მოსრას ქუეყანად სიტყვთა პირისა მისისადთა და სულითა ბაგეთა მისთადთა აღვოცოს უღმრთოდ. და იყვნეს სიმართლითა მორტყმულ წელნი მისნი და ჭეშმარიტებითა მომტკიცებულ გუერდნი მისნი“.³ ამის სახისათვს შეშფოთნეს ჰურიანი იგი ბოროტისმოყუარენი. ხოლო განიხილე წინანარმეტყუელთა ჭეშმარიტებად და ყოვლისავე წინანარმეცნიერებად სულისა მიერ წმიდისა, რამეთუ ესეცა უკეთური გულისსიტყუად ჰურიანთად და შფოთი გულისა მათისად შობისათვს ქრისტესისა, და ვითარ ძნელად აღუჩნდა მათ, პირველითგანვე ცნო სულითა ესაია, ამისთვსცა იტყოდა: „ინებონ, უკუეთუმცა იყვნეს ცეცხლით შემწუარ, რამეთუ ყრმად იშვა ჩუენდა, და ძე მოგუეცა ჩუენ“.⁴

ჯერ-იყო უბადრუკთა მათდა სიხარული ფრიადი, რამეთუ იშვა მათ შორის მეუფე იგი სახიერი და სპარსნი მოიყვანნა თაყუანის-ცემად მისა. და მისგან გულისწმა-ყვესმცა და თქუეს, ვითარმედ: ყოველნი დამორჩილებად არიან ჩუენისა ამის მეუფისა, და არლარა მაქუნდეს შიში ტყუეობისად, არამედ ჩუენ ვიყვნეთ უფალ სხუათა წარმართთა; რამეთუ უკუეთუ ან ოდენ შობილისა ამისგან ესრეთ ძრწიან, უკუეთუ აღიზარდოს, მაშინ უმეტესად ძრწოდინ ყოველნი მისგან, და ვიქმნეთ ჩუენ უბრწყინვალეს ყოველთა ნათესავთა. არამედ არარად ესევითარი გულისწმა-ყვეს, არცა განიფროთხვეს უკეთურებისაგან თვსისა, რამეთუ დიდ იყო დაწსნილობად მათი და შური, რომლისათვსცა არა ენება ყოვლადვე შობად იგი ქრისტესი უმადლოთა მათ და უგულისწმოთა.

¹ შდრ. რიცხ. 11,4-5.

² ფსალმ. 44,8.

³ ესაია 11,4-5.

⁴ ესაია 9,5-6.

სწავლად 3

ვითარმედ კეთილ არს საღმრთოდ იგი გლოად და ბოროტ არს სიცილი, და ვითარმედ ფრიად მავნებელ არს ხედვად თეატრონთა და სახიობათა

ხოლო ჩუენ, საყუარელნო, ორივე ესე ვნება დაჯსნილებისა და შუ-რისაჲ სრულიად განვიოტოთ გონებათაგან ჩუენთა. და რად ვიტყვ ორ-თა ამათ ხოლო ვნებათა? ყოველი მიზეზი ცოდვისაჲ და ყოველი ნაყოფი ღუარძლისაჲ მის, მტერისა მიერ დათესულისაჲ, ვილუანოთ აღმოფხურად გულთაგან ჩუენთა, რამეთუ გკლირს, რადთა ცეცხლებრ შემწუველ ვიყვნეთ ნივთსა მას ცოდვისასა. ამისთვის იტყოდა უფალი: „ცეცხლისა მოვედ მო-ფენად ქუეყანასა და რად მნებავს, რადთა ანვე აღეგზნას!“¹ და სული წმიდაჲ მო-რად-ვიდა მოციქულთა ზედა, ამისთვის ეჩუენნეს მათ ენანი ცეცხლისა-ნი, რადთა ვისწაოთ, ვითარმედ უჯმს მორწმუნეთა ცეცხლისა უმჯურვალეს ყოფად ბრძოლასა მას ეშმაკისასა. და ვითარცა ცეცხლმან მსწრაფლ დაწვს თივად, ეგრეთ ვიყვნეთ შემწუველ ძალსა მას ცოდვისასა, ვითარცა-იგი იყო მოციქული პავლე, უმძაფრეს აღისა ცეცხლისა, დამწუველ ეშმაკთა და განმაქარვებელ ყოვლისავე ძალისა მათისა და დამჯსნელ მრავალლონეთა მათ ბრძოლათა მათთა. ამისთვის მსწრაფლ წარჯდა ქუეყანისათა და ზეცი-სათაცა არსთა და არაარსთა და წარმოუდგა ქრისტესა მეუფესა სიყუარუ-ლითა მით მიუთხრობელითა.

ხოლო ჩუენ თოვლისა უგრილეს ვართ და მტუერისა უუძღურეს კე-თილთა საქმეთა შინა. და უკუეთუ სახე იგი პავლესი და მიმსგავსებაჲ მისი დიდად გიჩნს, ესრეთცა ცუდ არს სიტყუაჲ ესე. რამეთუ პავლესა კაცი იყო ჯორციელი, ვითარცა ჩუენ, და არა შეუძლებელ არს ბაძვად სათნოებათა მისთაჲ; არამედ რადთა არა ცილობასა ვიქმოდით, თანა-წარვჯდეთ პავლეს და სხუათა მათ მოციქულთა და შემდგომნი მათნი გულისჯმა-გყვნეთ, რომელთა დაუტევეს ყოველივე და შეუდგეს მოძღუ-რებასა მოციქულთასა, განეშორნეს ყოველთაგანვე ზრუნვათა და უცა-ლოებათა და სწავლასა ოდენ მოციქულთასა შეექცეს, რამეთუ შევიდა ცეცხლი იგი საღმრთოდ გულად მათა და არარად დაუტევა გულისთქუმაჲ სოფლისაჲ, არამედ ყოველივე დაწუა. ეგრეთვე შემდგომითი შემდგომად ყოველთა წმიდათა შეინყნარეს ცეცხლი იგი გულთა თვსთა, რომლისა მოფენად მოვიდა უფალი, და ფრთოან იქმნეს სულიერიითა მით ტრფია-ლებითა და შეურაცხ-ყვეს ყოველი შუებაჲ, ყოველი დიდებაჲ და სიმდიდ-რე სოფლისაჲ. და რად ვიტყვ შუებასა და დიდებასა? სულნიცა თვსნი მისცნეს სიყუარულისათვს ქრისტესისა: რომელთამე წამებითა დასთხი-ნეს სისხლნი, და სხუათა მოლუანებითა უარ-ყვენეს თავნი და ჯორცნი მოაკუდინნეს.

¹ლუკ. 12,49.

რამეთუ ცეცხლისა მის დიდებულისა მჭურვალეზა შევიდეს რად სულსა კაცისასა, ყოველსა დაწსნილებასა იოტებს და ფრთოან-ჰყოფს სულსა მას ღმრთისა მიმართ და შობს მის შორის ღმობიერებასა სულიერსა და აღმოაცენებს წყაროსა ცრემლთასა, რომელთაგან იქმნების სიტკბოებად ფრიადი. რამეთუ არარად ესრეთ შეაერთებს და მიაახლებს სულსა ღმრთისასა, ვითარცა ცრემლნი იგი ესევითარნი. რომელსა აქუნდეს ესე ცრემლნი, დაღაცათუ ქალაქსა შინა იყოს, ვითარცა უდაბნოესა მყოფი და ქუაბთა შინა დამკვდრებული არს, რომელი-იგი არცა ვის ხედავენ, არცა ვის განიკითხავენ, არცა სოფლისა საქმეთაგანი რადმე სწადინ, არამედ ზინ სენაკსა თვსსა, და განძლომად გოდებისად მის არა არნ – გინა თუ თვსთა ცოდვათათვს, გინა თუ მოყუსისათა.

ამისთვისცა უპირატეს ყოველთასა ამათ ჰნატრის უფალი და იტყვს: „ნეტარ იყვნენ მგლოარენი, რამეთუ იგინი ნუგეშინისცემულ იქმნენ“.¹ არამედ მომიგებენ ვიეთნიმე, ვითარმედ: უკუეთუ ესე ესრეთ არს, რად იტყვს პავლე მოციქული: „გიხაროდენ მარადის უფლისა მიერ“?² უწყოდეთ უკუე, ვითარმედ ესევითართა ამათ ცრემლთა მიერ მომავალსა მას სიტკბოებასა სიხარულად სახელ-სდვა მოციქულმან. რამეთუ ვითარცა სიხარულსა მას სოფლისასა თანაშეერთებულად აქუს მწუხარებად, და არა არს სოფელსა ამას შინა სიხარული, რომელსამცა არა შეერთვოდა მწუხარებად, ეგრეთვე საღმრთოსა მას გლოვასა და ცრემლთა აქუს მადლი სიხარულისა მის სულიერისად, რამეთუ აქავე მხიარულ-ჰყოფენ და ნუგეშინის-სცემენ სულსა და მერმესა მას საუკუნესა მოატყუებენ უოხჭნოსა მას და სამარადისოსა სიხარულსა.

ესე ცეცხლი აღევზნა გულსა შინა მის მეძვისასა და ყო იგი უწმიდეს ქალწულთასა. რამეთუ განჭურდა რად სინანულითა და აღეტყინა მის შორის სურვილი ქრისტესი, მირბიოდა მისა და დაალტვნა წმიდანი იგი ფერწნი მისნი ცრემლითა და თმითა თავისა მისისადთა წარჰჰოცნა, ამბორს-უყოფდა ფერწთა მისთა და სცხებდა ნელსაცხებელსა; და ამას იქმოდა გარემითა კაცითა, ხოლო შინაგან ფრიად უმჭურვალეს იყო ღმობიერებად მისი და გლოვად, რომელსა-იგი მხოლოდ ღმერთი ხედვიდა. ამისთვისცა ყოველთავე ცოდვათა მისთა მეყსა შინა პოა შენდობად, და ესე არა საკვრველ არს წყალობისაგან ღმრთისა; რამეთუ ჩუენ უკეთურნი ესე და უსახურნი სმენითა ოდენ ღმობიერებისა მისისადთა ღირსად შენდობისა შეგვრაცხიეს იგი, რავდენ უმეტესად ღმერთსა, სახიერსა მას და ტკბილსა, შეენყალამცა იგი? და ჭეშმარიტად შეინყალა და ყოველნივე ბრალნი აღუწოცნა და ბევრეული კეთილი მიანიჭა.

რამეთუ ვითარცა წვამან მძაფრმან განაქარვის მტურერი, ფრიადისა სიწმელისაგან აღძრული ქუეყანასა ზედა, ეგრეთვე მდინარე ცრემლთად

¹ მათ. 5,4.

² ფილიპ. 4,4.

წარპრღუნის და განაქარვებს არმურსა მას და ნისლსა ცოდვათასა. და ვითარცა-იგი წყლისა მიერ და სულისა განვწმიდენით პირველთა ცოდვათაგან, ეგრეთვე კაცთმოყუარებისათჳს ღმრთისა და მრავლისა მის სახიერებისა, ცრემლთა მიერ და აღსაარებისა კუალად განვწმდებით შემდგომად პირველისა მის განწმედისა ქმნულთა ცოდვათაგან, უკუეთუ ოდენ არა იყვნენ ცრემლნი იგი მაჩუენებლობით და ზუაობით. რამეთუ რომელი ესრეთ ცრემლოოდის, გინა კაცთმოთნებით ანუ ზუაობით, არარად ყოვლადვე აქუნდეს სარგებელი ცრემლთა მათგან, არამედ უფროდსა ბრალი. რამეთუ მათ ცრემლთა ვეძიებდე, რომელნი ღმობიერებითა მით სიმდაბლისათა დიოდინან სახილველად უფლისა და არა კაცთა, რომელნი-იგი აღმოცენებოდინან ფარულად საუნჯეთა შინა უხილავთა, რომელთა არცა ვინ ხედვიდეს, არცა ესმოდის, გარნა მხოლოსა ღმერთსა, რომელნი სიღრმეთაგან გულისათა მწუხარებისა მისგან საღმრთოდა და სიხარულისა მომატყუებელისა აღმოცენდენ, რომელთა მიზეზი სხუად არარად იყოს, გარნა შიში ღმრთისა ანუ სიყუარული.

ესრეთ ცრემლოოდა დავით, რომელი იტყვის: „დავშუერი მე სულთქუმიტა ჩემიტა, დავბანე მარადლე ცხედარი ჩემი, ცრემლიტა ჩემიტა სარეცელი ჩემი დავალტვე“;¹ „და მექმნეს მე ცრემლნი ჩემნი საჭმლად ჩემდა დღე და ღამე“;² „და სასუმელი ჩემი ცრემლიტა ჩემიტა გავზავე“.³ ესრეთ ცრემლოოდა ანნა, რომლისათჳს წერილ არს, ვითარმედ: „ილოცვიდა ღმრთისა მიმართ ტირილით, ბაგენი მისნი იძრვოდეს, და ჴმად მისი არა ისმოდა“;⁴ არამედ ცრემლნი იგი უმაღლეს ნესტჳსა ჴმობდეს ღმრთისა მიმართ; ამისთჳსცა მეყსეულად ესმა მისი უფალსა და მისცა თხოვად მისი.

უკუეთუ შენცა ესრეთ სტიროდი, ძმაო, მიემსგავსო არა წმიდათა ოდენ, არამედ თავადსაცა მეუფესა. რამეთუ იგიცა ცრემლოოდა ბუნებითა მით კაცობრივითა ლაზარეს ზედა და ქალაქსა მას ზედა და იუდაისტჳს. და ესე მრავალგზის ქმნა, ვითარცა ვპოვებთ წმიდასა სახარებასა შინა. ხოლო განცინებად მისი არასადა გჳპოვნია, არცა თუ ღიმილი უთქუამს მისთჳს მახარებელთაგანსა ვის. ეგრეთვე პავლე ფრიად ცრემლოოდა, ვითარცა წამებენ ყოველნი მისთჳს; და იგი თავადი იტყვის, ვითარმედ: „ვჴმონებ უფალსა ყოვლიტა სიმდაბლიტა და ცრემლიტა და განსაცდელიტა“.⁵ ხოლო სიცილი არცა მან თქუა თავისა თჳსისათჳს, არცა სხუამან ვინ თქუა მისთჳს გინა სხჳსა ვისთჳსმე წმიდათაგანისა; არამედ სარრადსათჳს ხოლო თქუმულ არს ესე, რომლისათჳსცა ემხილა მას ბრალობით. და კუალად ძისა მისთჳსცა ნოესა თქუმულ არს სიცილი, რომლისათჳს წარწყმიდა აზნაურებად თჳსი და მონა იქმნა. და ამას ვიტყვ, არა თუ რჩულსა დაგიდებ, რადთა ყოვლადვე არა იცინოდით, რამეთუ ჟამსა თჳსსა განცინებადცა წესიერი შესანდობელ

¹ ფსალმ. 6,7. ² ფსალმ. 41,4. ³ ფსალმ. 101,10. ⁴ შდრ. 1 მეფ. 1,12-13. ⁵ საქმე 20,19.

არს. თვნიერ განცხრომისა უნესოფსაგან გაყენებ, რამეთუ მავნებელ არს ესე ფრიად და მრავალთა ბოროტთა მიზეზ.

რადსათვს უკუე განსცხრები და იმლერი, კაცო, რომელსა ესოდენ-თა თანანადებთა გარდაცდა თანაგაც და საშინელსა მას სამსჯავროსა გეგულეების წარდგომად და სიტყვს-მიცემა თითოეულად ყოველთათვს საქმეთა შენთა? რამეთუ მუნ ყოველთავე ცოდვათათვს ნეფსითთა და უნებლიეთთა სიტყვს-მიცემა თანაგუაც, და ნუ ურწმუნო ხარ ამას, თუ უნებლიეთთა ცოდვათათვს სიტყვს-მიცემა გვკვს. ისმინე, რასა იტყვს უფალი: „რომელმან უარ-მყოს მე წინაშე კაცთა, უარ-გყო იგი წინაშე მამისა ჩემისა“. ¹ და უწყით, ვითარმედ უნებლიეთ არს ცოდვა ესე სატან-ჯველთა მიერ კერპთმსახურთადასა, რომელთა თავს-დებად ვიეთმე ვერ უძლეს და შთავარდეს უარის-ყოფასა; არამედ იხილეთ, ვითარისა სატან-ჯველისა თანამდებ იქმნებიან, უკუეთუ არა სინანულითა მჭურვალთა ღირს იქმნენ შენდობასა. არარად არს უკუე ცოდვა, რომლისათვს არა პატიჟისა თანამდებ ვართ, გინა თუ ნეფსითი იყოს, გინა თუ უნებლებით, ცებნით, გინა თუ უცებნელნი; ვითარცა იტყვს მოციქული, ვითარმედ: „არარად თავსა ჩემსა შემიცნობიეს, არამედ არა თუ ამით რასმე განვმართლდები“; ² გინა თუ მეცნიერებით ვცოდოთ, გინა თუ უგულისწმოებით და ცთომით, ვითარცა იგივე მოციქული კორინთელთა მიუწერს, ვითარმედ: „მეშინის, ნუუკუე ვითარცა-იგი გუელმან აცთუნა ევა ზაკულებითა თვსითა, ეგრეთვე განწყუნეს გონებანი თქუენნი სინრფოებისაგან ქრისტეს მიმართ“. ³

ან უკუე ვინაფთგან ამის ყოვლისათვს სიტყვს-მიცემა თანანადებ არს ყოველთა კაცთა მიერ, ვითარ შენ უზრუნველად ჰზი და ურიდად იცინი, განსცხრები, იმლერი, ჰლალობ და მოკიცხართა მსგავს ხარ? და უკუეთუ არა ვიცინოდი და ვლალობდე, არამედ ვიგლოვდე, რად სარგებელ მეყოსო? – იტყვს ვინმე დაწსნილთა და შუებისმოყუარეთაგანი. ამას იკითხავა, საყუარელო, თუ რად სარგებელ არს გლოად?

დიდ არს სარგებელი გლოისად და მიუთხრობელ, რამეთუ სიტყუად სარგებელსა გლოისასა გამოჩინებად ვერ მისწუთების. არა არს სასჯელი ღმრთისად მსგავს სასჯელსა კაცთასა; რამეთუ კაცობრისა სამსჯავრობასა ვინაფთგან ბრძანებად რისხვისად გამოვიდეს, რავდენცა ცრემლოდის შეცოდებული იგი, არას ერგების, ხოლო ღმრთისად არა ესრეთ არს, არამედ ვინაფთგან სცოდო და განარისხო იგი, უკუეთუ კუალად შეინანო, ღმობიერ იქმნა, სულთ-ითქუნე და იგლოვო, დაჰწსნი რისხვასა მას და დაატკობ ღმერთსა შენ ზედა და შეგენდობვის საქმე იგი, ღირსი სატანჯველისად. ამისთვს მარადის უფალი ჰნატრის მგლოვარეთა და აბრალეებს შუებასა შინა და განცხრომასა მყოფთა.

¹ მათ. 10,33.

² 1 კორ. 4,4.

³ 2 კორ. 11,3.

ან უკუე ჩუენცა, საყუარელნო, ვიგლოვდეთ და ვტიროდით, რამეთუ არა არს ესე ჟამი სიხარულისა და განცხრომისა, არამედ გლოისა და ტირილისა. სხუად არს ჟამი იგი სიხარულისა – საუკუნესა მას შინა ცხორებასა. უკუეთუ აქა ვიგლოვდეთ და ვტიროდით, მუნ ღირს ვიქმნეთ სასუფეველსა ცათასა დამკვდრებად და სიხარულსა მას მიმთხუევად, სადა არა არს საღმობად, არცა მწუხარება და სულ-თქუმა. არამედ ჩუენ შეგკცვალეზივს წესი ესე და ამას საწუთროსა ვიშუებთ და ვიხარებთ, ვიცინით, განვსცხრებთ, ვლალობთ და ვიმღერით; ამისთვს მეშინის, თუ მუნ მწუხარება და ტირილი მოგუეცეს ნაწილად. არა უწყითა, ვითარ მდგომარენი წინაშე მეფისა მის მოკუდავისა შიშით და ძრწოლით დგანან და ვერ იკადრებენ განცხრომად და მღერად, არამედ კრძალულებით ჰმონებენ; ხოლო ჩუენ, რომელნი მეუფისა მის უკუდავისა და ყოველთა დამბადებელისა ღმრთისა წინაშე მდგომარე ვართ, და უფროვსლა ჩუენ შორის მკვდრ არს იგი, არა შიშით და ძრწოლით ვიქცევით მცირეთა ამათ დღეთა მწირობისა ჩუენისათა, არამედ სიცილითა და განცხრომითა განვარისხებთ მას და ჩუენგან ვიოტებთ მრავალთა მათთვს ბოროტთა, რომელნი განცხრომისაგან იშვებინან ჩუენ შორის. რამეთუ ვითარცა კუამლი იოტებს ფუტკართა, ეგრეთვე სიმყრალე იგი ვნებათა და მწკრე ცოდვისა და განიოტებს ჩუენგან სულსა წმიდასა, და ჩუენ ესოდენ გულფიცხელ ვართ, რომელ ცოდვანი ესე მრავალნი ზურგსა გუკიდვან და არად შეგკრაცხიეს, არამედ შუებით და განცხრომით ვიქცევით, რათა უმეტესად მოვიწიოთ ჩუენ ზედა რისხვად, რომელ არცა თუ შემდგომად ცოდვისა მოვედით სინანულად.

და ამას ყოველსა ზედა არიან ვიეთნიმე თქუენ შორის ესოდენ უგულისწმო და უღმობელ, ვიდრელა იტყვან, ვითარმედ: ნუ იყოფინ ჩემდა ტირილი და გლოა, არამედ მომეცინ ღმერთმან მარადის შუება და განცხრომა. და რადმცა იყო ამის სიტყვსა უცოფესი სიტყუად? გულისწმა-ყავ, უბადრუკო, ვითარმედ განცხრომა და მღერად არა ღმრთისა მიერ მოგეცემის, არამედ ეშმაკისა მიერ. ისმინე, რასა იტყვს წერილი: „და ჯდა ერი იგი ჭამად და სუმად და აღდგეს სიმღერად“,¹ და მეყსეულად შეუდგა სიმღერასა მას კერპთმსახურებად. ან ნაყოფისაგან იცან ხე იგი, რად იყო, და თესლისაგან იცან მთესვარი იგი, თუ ვინ იყო.

ესრეთ იყვნეს მკვდრნიცა სოდომისანი შუებასა შინა და განცხრომასა. მიხედენ უკუე ნაყოფსა მას განცხრომისა მათისასა, თუ ვითარი იპოვა. ეგრეთ იყვნეს ნოეს ზე, მოიწია რად წყლითრღუნად იგი სასტიკი; ხედვიდეს იგინი მრავალ წელ აღშენებასა მას კიდობნისასა და მომავალი იგი რისხვად ესმოდა და უზრუნველად და უღმობელად იშუებდეს და განსცხრებოდეს, ვიდრემდე მოიწია წყლითრღუნად და ყოველნივე აჯოცნა. ან უკუე ვითარ იტყვ შენ, ჰ უგუწურო, თუ: მომეცინ ღმერთმან შუება

¹გამ. 32,6.

და განცხრომად? რომელსა ეშმაკი მოგცემს, მას ვითარ იკადრებ თხოვად ღმრთისაგან? გნებავსა სწავლად, თუ რომელნი არიან ღმრთისა მიერ მოცემულნი ნიჭნი? – გული წმიდად და სული მდაბალი, გონებად შემუსრვილი და ფრთხილი წინააღმდეგომად ბრძოლათა მტერისათა, აღვსებული ღმობიერებითა და მჭურვალედ მონანული ცოდვათა თვსთა. ესე არიან ნიჭნი საღმრთონი, რამეთუ ესე არიან საჭმარ ჩუენდა და ფრიად საძიებელ. რამეთუ ბრძოლად ძლიერი წინამდებარე არს ჩუენდა, და ბრძოლად იგი ძალთა მათ მიმართ უხილავთა არს, მთავრობათა მიმართ და წელმნიფებათა სოფლისმპყრობელთა მათ ბნელისათა, სულთა მათ მიმართ უკეთურთა;¹ და საყუარელ არს, უკუეთუ ფრთხილ ვიყვნეთ და მღკდარე, აღჭურვილ და განმზადებულ, და ეგრეთცა შეუძლოთ კეთილად წინაგანწყობად ესევითართა მათ მბრძოლთა.

უკუეთუ კულა განვსცხრებოდით და ვიმღერდეთ, ვიშუებდეთ და გუეძინოს პირველ ბრძოლად განწყობისაცა და მბრძოლთა მოსლვისა, ჩუენისა მის უდებებისა და ვერაგობისაგან ძლეულ და მეოტ ვიპოვნეთ. არა უწყითა, ვითარმედ არა ჩუენი საქმე არს განცხრომასა და სიცილსა და სახიობასა შინა ყოფად და მარადლე შუებასა წორცთასა? არამედ საქმე არს ესე მემღერეთად და მეძავთა და მოკიცხართად. არა არს ესე საქმე ზეცისა იერუსალჴმსა აღწერილთად, არა არს ესე საგზალი სასუფეველად ცათა ნოდებულთად, არა არს ესე საჭურველი სულიერსა მას საგრობასა განწესებულთად, არამედ საქმე არს ესე მსახურთა ეშმაკისათად. იგი არს მომპოვნებელი ამათ წელოვნებათად, რადთამცა დაჰჴსნნა მჴედარნი ქრისტესნი და შეუჭრნა მათ ძარღუნი ახოვნებისა მათისანი. ამისთჴსცა თეატრონნი აღაშენნა ქალაქთა შინა და სახიობანი შემზადნა საფრჴედ სულთა მათთჴს ქრისტეანეთასა. ხოლო პავლე გვბრძანებს სივლტოლასა ამის ესევითარისაგან და იტყჴს, ვითარმედ: „სიძვად და არანმიდებად ყოველი გინა ანგაჴრებად ნუცა სახელ-ედებინ თქუენ შორის, ვითარცა-იგი შეჴგავს წმიდათა, და საძაგელებად და სიტყუად სიცოფისად და ლალობად, რომელი არა ჯერ არს“.²

ხედავა, ვითარ სიძვად და არანმიდებად და სიტყუანი სიცოფისა და განცხრომისანი ერთბამად აჴსენნა? რამეთუ იცოდა, ვითარმედ მშობელნი და ნაშობნი ერთმანერთისანი არიან ესე. ანუ არა ყოველი სიტყუად საძაგელებისად და ლალობანი სიძვისანი ითქუმიანა სახიობათა და განცხრომათა შინა? და უძკრესი ესე არს, რომელ ოდეს ესევითარი რად თქუან გონებაცთომილთა მათ, მრავალთა განიცინიან და სიხარულის მიზეზ ქმნიან, რომლისათჴს ქვისა დაკრებად ჯერ-იყო ესევითარისა მეტყუელთა მათ ზედა, ხოლო იგინი აქებენ და უფროესად გულსმოდგინე-ჴყოფენ მოკიცხართა მათ. ამისთჴსცა უმეტესისა სასჯელისა ღირს არიან, რამეთუ უკუეთუმცა

¹ შდრ. ეფეს. 6,12. ² ეფეს. 5,3-4.

არავინ მივიდოდა შესაკრებელსა მას ბოროტსა, არცამცა უბადრუკნი იგი ისწავლიდეს ჯელოვნებასა მას სულთა წარმწყმედელსა. ხოლო ან გხედვიდენ რად ყოველთა მოსწრაფებით მუნ მიმავალად, იგინიცა უმეტეს მოხარკე იქმნებიან განმრავლებად ბოროტისა მის ჯელოვნებისა; და გაქუს თქუენ ბრალი თქუენთაცა სულთა ვნებისა და მათისაცა წარწყმედისა, რამეთუ დიდი ვნებად არს და წარწყმედად მისლვად თეატრონად და ხედვად საქმეთა საძაგელთად: დედათა მროკველთად, აღრეულთად მამათა თანა, რომელთა განაგდიან ბუნებითი იგი სირცხული და შიშუელნი იმღერდიან. რადმცა იყო უძკრეს მუნ მისლვისა? უმჯობეს არს მწკრითა დასურად პირისა, ვიდრე-და ესევეითარისა ურჩულოებისა ხედვად, რამეთუ არა ავნებს მწკრე ესრეთ თუალთა, ვითარ ავნებს ესევეითარისა ბოროტისა ხედვად.

ხოლო ან უკუეთუ გელმის სმენად ესე ამათ სიტყუათად, მაღლიერ ვარ თქუენდა, ვითარცა წერილ არს, ვითარმედ: „ვინ-მე არს იგი, რომელმან მახაროს მე, არა თუ იგი, რომელი შეწუხებულ იყოს ჩემ მიერ?“¹ და უმეტესად გვედრები, რადთა არა დასცხრეთ მწუხარებისა ამისგან, ვიდრემდე გარდაჰკუეთოთ სრულიად ბოროტი იგი საქმე და მოსპოთ სიმყრალე იგი საძაგელებისად სულთაგან თქუენთა, ვითარცა-ესე მრავალგზის მითქუამს ამის ჯერისათკს, რადთა სულიერი იგი სიმრთელე გამოჩნდეს თქუენ შორის, და ნათელი ღმრთისად მიგეფინოს თქუენ, და მიემთხვნეთ კეთილთა მათ ზეცისათა საქმეთა მიერ კეთილთა მაღლითა და კაცთმოყუარებითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომელსა შუენის დიდებად, პატივი და თაყუანის-ცემად თანა მამით და სულით წმიდითურთ ან და მარადის და უკუნიითი უკუნისამდე, ამენ.

¹ 2 კორ. 2,2.